

သစ်ထူစေကြစို့

၂၀၁၀ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ

မိုးလရာသီ ရောက်လာပြီ ၊ မြန်ပြည်တစ်ဝန်း စိမ်းလန်းစေဖို့၊
သစ်ပင်စိုက်ပျိုးကြပါစို့

မြန်ပြည်စိမ်းလန်းရေးအတွက်၊ မြို့ပြကျေးလက် လက်ချင်းဆက်

မာတိကာ

➢ မိုးလရာသီရောက်လာပြီ၊ မြန်ပြည်တစ်ဝှမ်းစိမ်းလန်းစေဖို့ သစ်ပင်စိုက်ပျိုးကြပါစို့	မျက်နှာဖုံး
➢ နိုင်ငံအဝန်းစိမ်းလန်းစေဖို့ သစ်ပင်စိုက်ကာထိန်းကြစို့ (ခေါင်းကြီး)	၁
➢ သတင်းများကဏ္ဍ	၂-၆
➢ တရားမဝင်သစ်နှင့် သစ်တောထွက်ပစ္စည်းများဖမ်းဆီးရမိခြင်းသတင်းကဏ္ဍ	၇-၈
➢ သစ်တောဥပဒေနှင့် ကျေးလက်ပြည်သူ့ခံစားခွင့်	၉-၁၂
➢ မောင်တို့မယ်တို့ရေ	၁၃
➢ မြေးငယ်သစ်သစ်သို့ ပေးစာ- (၈)	၁၄-၁၆
➢ ငှက်ဖျားရောဂါ	၁၇
➢ နိုင်ငံအဆင့် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ စွမ်းအင်ဆူရှီသည် ---	၁၈-၂၀
➢ ဆင်တွေ က ခုန်သောနေ့	၂၁-၂၃
➢ ဟဲ -ဟဲ ဒါလေးများ (၈)	၂၄-၂၅
➢ မိုးလရာသီရောက်လာပြီ၊ မြန်ပြည်တစ်ဝှမ်းစိမ်းလန်းစေဖို့ သစ်ပင်စိုက်ပျိုးကြပါစို့	၂၆-၂၉
➢ ကာတွန်းကဏ္ဍ၊ လူသားတာဝန်ကျေပွန်ဖို့ သစ်ပင်စိုက်ကာထိန်းကြစို့ (ကဗျာ)	၃၀
➢ ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းဖို့ ဌာနပင်များစိုက်ပျိုးစို့	၃၁-၃၂
➢ ပျိုးဥယျာဉ်တည်ထောင်ခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်အဆင့်ဆင့် (၂)	၃၃-၃၅
➢ အလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲမှ အကောင်အထည်ဖော်လုပ်ငန်းဆီသို့	၃၆-၃၈
➢ ကမ္ဘာ့ရာသီဥတုကောင်းမွန်ဖို့ သစ်ပင်စိုက်ပျိုးထိန်းသိမ်းစို့ (ကဗျာ)	၃၈
➢ ထောင်ကြီးတန်းဒီရေတောပျိုးဥယျာဉ်နှင့်ထိန်းသိမ်းရေးစခန်းသို့ အလည်တစ်ခေါက်	၃၉-၄၁
➢ တစ်ယောက်တစ်ပင်နှုန်းသာ စိုက်ပေးပါ (ကဗျာ)	၄၁
➢ REDD + and FLEGT (2)	၄၂-၄၅
➢ ဂေဟဗေဒဆိုသည်မှာ - (၇)	၄၆-၄၇
➢ မင်းစုံတောင် တောရိုင်းတိရစ္ဆာန်ဘေးမဲ့တော	ကျောဖုံး
	၄၈-၄၉

နှစ် ၂၀ တစ်သိန်း အချိန်ကိုက်
တို့စိုက်ခဲ့လျှင် အကောင်းဆုံးပင်၊
အချိန်စိုက်ကာ နောက်မကျ
ဒုတိယအကြိမ် အကောင်းဆုံးပင်။

စာတည်းချုပ်နှင့် ထုတ်ဝေသူ

ဦးအောင်ခင်ဦး
ညွှန်ကြားရေးမှူး၊ တိုးချဲ့ပညာပေးရေးဌာန
ရုံးအမှတ်(၃၉)၊ သစ်တောဦးစီးဌာန၊
သယံဇာတနှင့်
သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဝန်ကြီးဌာန
နေပြည်တော်
ထုတ်ဝေခွင့်အမှတ် - (မြ- ၀၀၄၀၀)

စာတည်း

ဦးလှမြင့်၊ လက်ထောက်ညွှန်ကြားရေးမှူး

စာတည်းအဖွဲ့ဝင်များ

ဦးတင်မောင်ဝင်း	လက်ထောက်ညွှန်ကြားရေးမှူး
ဦးစိန်မိုး	လက်ထောက်ညွှန်ကြားရေးမှူး
ဦးကိုကိုထွန်း	ဦးစီးအရာရှိ
ဦးတက်နေထွန်း	ဦးစီးအရာရှိ

ပုံနှိပ်သူ

ဦးမြင့်ထွန်း(မြ - ၀၀၆၆၀)
မဇ္ဈိမုံနှိပ်တိုက်
အမှတ်(၂၄၄/ဘီ)၊ လမ်း(၄၀)၊ (၉)ရပ်ကွက်
ကျောက်တံတားမြို့နယ်၊ ရန်ကုန်တိုင်းဒေသကြီး

ဆက်သွယ်ရန် -

၀၆၇-၄၀၅၃၇၄
extension@forest.gov.mm

နိုင်ငံအဝန်းစိမ်းလန်းစေဖို့
သစ်ပင်စိုက်ကာထိန်းကြည့်ဖို့

သစ်ပင်တို့သည် လူတို့၏ အသက်ရှင်ရပ်တည်ရေးအတွက် အဓိက အကျဆုံးအရာ ဖြစ်သည်။ လူသားတို့အတွက် အစားအစာ၊ နေအိမ်၊ လောင်စာ၊ ဆေးဝါးများရရှိစေသည်သာမက သန့်စင်သော အောက်စီဂျင်ဓာတ်ငွေ့ရရှိစေခြင်း၊ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုကြောင့် သဘာဝဘေး အန္တရာယ်များမှ ကာကွယ်ပေးခြင်းတို့ကို သစ်ပင်များက ဆောင်ရွက်ပေးကြပါသည်။ အစိမ်းရောင် ရှိအပင်များသည် နေရောင်ခြည်စွမ်းအင်ကို ဓာတုစွမ်းအင်အဖြစ် ပြောင်းလဲပေးနိုင်ခြင်း၊ သက်ရှိများ အသက်ရှင်နေထိုင်ရန် သင့်လျော်သော ပတ်ဝန်းကျင်ကောင်းမွန်အောင် ပြုပြင်ပန်တီးခြင်း၊ လေထုကို အဆိပ်အတောက်ဖြစ်စေသည့် ပန်လုံအိမ်ဓာတ်ငွေ့ကို စုပ်ယူ ဖယ်ရှားပေးခြင်း ဆောင်ရွက်ကြပါသည်။

လူသားတို့၏နေ့စဉ်လိုအပ်ချက်များကို ဖြည့်ဆည်းပေးရခြင်းကြောင့် သစ်ပင် သစ်တောများ၏ဧရိယာမှာ ယနေ့အချိန်တွင် လျော့နည်းလာခဲ့ရပါသည်။ ဤအချက်မှာ ကမ္ဘာကြီး၏ အပူချိန်မြင့်တက်မှုကြောင့် ပေါ်ပေါက်လာသည့် ဆိုးရွားသော ရာသီဥတုဖြစ်စဉ် များတွင် တစ်ခုအပါအဝင်ဖြစ်ပါသည်။ သစ်ပင်သစ်တောများ အသစ်ထပ်မံစိုက်ပျိုးခြင်း၊ ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ခြင်းမပြုပါက လူသားတို့အတွက် မမျှော်မှန်းနိုင်သော ဆိုးကျိုးများ ကျရောက်လာမည်ဖြစ်ပါသည်။

သစ်ပင်စိုက်ပျိုးခြင်းကို ကမ္ဘာ့လူသားတိုင်းစိတ်ဝင်စားပြီး ပါဝင်ဆောင်ရွက်လာရန် နှစ်စဉ် ဇွန်(၂၇)ရက်နေ့ကို ကမ္ဘာ့သစ်ပင်များနေ့ဟု သတ်မှတ်ပေးခဲ့ပါသည်။ ၁၉၇၇ခုနှစ်မှစ၍ မြန်မာနိုင်ငံအဝန်း မိုးဖြိုင်ဖြိုင်ကျသော ဇူလိုင်လကို သစ်ပင်စိုက်ပျိုးရေးလအဖြစ်သတ်မှတ်ပြီး လူထုလှုပ်ရှားမှုဖြင့် သစ်ပင်စိုက်ပွဲများကျင်းပလာခဲ့ရာ ယနေ့အထိဖြစ်ပါသည်။

စိမ်းလန်းစိုပြည်ရေးနှင့် သဘာဝဝန်းကျင်တိုးတက်ကောင်းမွန်စေရေးကို အထောက် အကူပြုရန် သဘာဝတောများမှသစ်တောသယံဇာတများကို ဒေသလိုအပ်ချက်အတွက် ထုတ်ယူ သုံးစွဲနေရသည့်ဖိအားများကို လျော့ချနိုင်ပြီး သဘာဝတောများ ရေရှည်တည်တံ့ ဖွံ့ဖြိုးတိုး တက်ရေးကို အထောက်အကူပြုစေရန် ကျေးလက်နေပြည်သူများ၏ အခြေခံ လိုအပ်ချက် များကို ဖြည့်ဆည်းပေးနိုင်ရန်၊ သစ်တောသယံဇာတများ ပြုစုထိန်းသိမ်းကာကွယ်ရေးနှင့် စနစ်တကျထုတ်ယူ သုံးစွဲရေးဆိုင်ရာ အသိတရားများ တိုးပွားလာပြီး ပိုမိုပူးပေါင်းပါဝင် ဆောင်ရွက်လာစေရန် ဒေသခံပြည်သူများ၏ လူမှုစီးပွားရေးဘဝဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာစေရန် ရည်ရွယ်၍ သစ်တောစိုက်ခင်းတည်ထောင်ခြင်း၊ သစ်ပင်စိုက်ပျိုးခြင်းကို ဆောင်ရွက်လျက် ရှိပါသည်။

ယခင်နှစ် ၂၀၁၇ခုနှစ် မိုးရာသီတွင် ပျိုးပင်သန်း(၈၅)စိုက်ပျိုးနိုင်ရေး စီမံချက်ချမှတ် ဆောင်ရွက်ခဲ့ရာ လျာထားသည့်အတိုင်းစိုက်ပျိုးနိုင်ခဲ့ပါသည်။ ၂၀၁၈ ခုနှစ် မိုးရာသီတွင်လည်း ပျိုးပင်(၇၅)သန်းစိုက်ပျိုးနိုင်ရန် ရည်မှန်းဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါသည်။ သစ်ပင်စိုက်ပျိုးရာတွင် နိုင်ငံပိုင် စိုက်ခင်းတည်ထောင်ခြင်း၊ မိုးရာသီတွင် လူထုလှုပ်ရှားမှုဖြင့်စိုက်ပျိုးခြင်း၊ တိုင်း ဒေသကြီး/ ပြည်နယ်အစိုးရများအစီအစဉ်ဖြင့် စိုက်ပျိုးခြင်း၊ စည်ပင်သာယာရေးကော်မတီ ဖြင့်စိုက်ပျိုးခြင်း၊ အစိုးရမဟုတ်သောအဖွဲ့အစည်းများအစီအစဉ်ဖြင့် စိုက်ပျိုးခြင်းနှင့် ပုဂ္ဂလိက စိုက်ခင်းတည်ထောင်ခြင်းစသည့် နည်းလမ်း(၆)သွယ်ဖြင့် ဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါသည်။

သို့ဖြစ်ပါ၍ အမျိုးသားရေးအသိစိတ်ဓာတ်ဖြင့် သစ်ပင်စိုက်ပျိုးကြရန်နှင့် စိုက်ပျိုးပြီး သစ်ပင်များအား ရှင်သန်ကြီးထွားအောင် ပြုစုထိန်းသိမ်းကြပါစို့ဟု တိုက်တွန်းဖော်ပြအပ်ပါသည်။

သစ်တောမူဝါဒ

မြန်မာနိုင်ငံသစ်တောကဏ္ဍကို အမျိုးသားလူမှုစီးပွားဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု၊ သဘာဝဝန်းကျင်ထာဝစဉ်တည်ငြိမ်ရေးနှင့် ဂေဟစနစ်များမျှတရေးတို့အတွက် ဦးတည်၍ မူဝါဒများ ချမှတ်ပြီး စီမံခန့်ခွဲလုပ်ကိုင်လျက်ရှိပါသည်။ ၁၉၉၅ ခုနှစ် မြန်မာ့သစ်တော မူဝါဒသဘောထား ကြေညာချက်တွင် အမျိုး သားရည်မှန်းချက်ပန်းတိုင်များအား ပြည်မိစ္ဆာဖော်ဆောင် နိုင်ရန်အတွက် ပဓာနကျသောအချက်များကို အောက်ပါ အတိုင်း ဖော်ပြထားပါသည်-

- (၁) ကာကွယ်ခြင်း
ရေ၊ မြေ၊ တောရိုင်းတိရစ္ဆာန်၊ ဇီဝမျိုးစုံနှင့် သဘာဝ ဝန်းကျင်ကို ကာကွယ်ရမည်။
- (၂) ထာဝစဉ်တည်တံ့စေခြင်း
သစ်တောများမှရရှိနိုင်သည့် တိုက်ရိုက်နှင့်သွယ်ဝိုက် သော အကျိုးများကို စဉ်ဆက်မပြတ် ခံစားနိုင်ကြစေ ရန်၊ သစ်တောသယံဇာတအရင်းအမြစ်များကို ထာဝစဉ် တည်တံ့နေစေရေးအတွက် ထိန်းသိမ်းရမည်။
- (၃) အခြေခံစားဝတ်နေရေးလိုအပ်ချက်များ ဖြည့်ဆည်းပေးခြင်း
ပြည်သူလူထုအတွက် လောင်စာ၊ နေအိမ်၊ အဆောက် အအုံ၊ အစားအစာနှင့် အပန်းဖြေနှားနေမှုအစရှိ သည့် အခြေခံစားဝတ်နေရေး လိုအပ်ချက်များ ဖြည့်ဆည်း ပေးရမည်။
- (၄) စွမ်းဆောင်ရည်တိုးတက်မြင်မားစေခြင်း
သစ်တောသယံဇာတများမှ ရရှိနိုင်သည့် စီးပွားရေး အကျိုးအမြတ်တို့အား လူမှုရေးနှင့် သဘာဝဝန်းကျင် ထိန်းသိမ်းရေးဆိုင်ရာတို့ကို မထိခိုက်စေဘဲ အပြည့် အဝအသုံးချရန် စီမံရမည်။
- (၅) ပြည်သူတို့က ပူးပေါင်းပါဝင်ဆောင်ရွက်လာစေခြင်း
သစ်တောများပြုစုထိန်းသိမ်းရေးနှင့် သစ်တောသယံ ဇာတများ အသုံးချရေးလုပ်ငန်းတို့တွင် ပြည်သူတို့က ပူးပေါင်းပါဝင်လာကြစေရန်ဆောင်ရွက်သွားရမည်။
- (၆) ပြည်သူအတွင်း နီးကြားတက်ကြွသည့် အသိရင်သန် နေစေခြင်း
နိုင်ငံတော်၏ လူမှုစီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု ဖော် ဆောင်ရာတွင် သစ်တောများသည် အဓိကအခန်းမှ ပါဝင်နေကြောင်းကို ပြည်သူတို့အတွင်း အသိရင် သန်စေရန် လှုံ့ဆော်သွားရမည်။

ကမ္ဘာ့ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးနေ့အခမ်းအနားကျင်းပခြင်း

သ
တင်း
များ
က
ဏ္ဍ

၂၀၁၈ ခုနှစ်၊ ကမ္ဘာ့ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးနေ့ အခမ်းအနားကို ဇွန်လ(၅)ရက်နေ့ နံနက်(၉)နာရီတွင် နေပြည်တော် ဟိုတယ်ဇန်ရှီ သင်္ဂဟဟိုတယ်၌ ကျင်းပခဲ့ပါသည်။

အခမ်းအနားတွင် နိုင်ငံတော်သမ္မတ ဦးဝင်းမြင့် တက်ရောက်အဖွင့်အမှာစကားပြောကြားခဲ့ပါသည်။ ဆက်လက်၍ ကုလသမဂ္ဂအထွေထွေအတွင်းရေးမှူးချုပ်၏ သဝဏ်လွှာကို ကုသမဂ္ဂဌာနေကိုယ်စားလှယ်နှင့် လူသားချင်း စာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ ခေတ္တညှိနှိုင်းရေးမှူးက ဖတ်ကြားခဲ့သည်။

ယင်းနောက် ကုလသမဂ္ဂအထွေထွေအတွင်းရေးမှူးချုပ်နှင့် ကုလသမဂ္ဂပတ်ဝန်းကျင်အစီအစဉ်(UN-Environment) အမှုဆောင်ညွှန်ကြားရေးမှူးတို့က ၂၀၁၈ ခုနှစ် ကမ္ဘာ့ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးနေ့အထိမ်းအမှတ် အခမ်းအနားသို့ ပေးပို့သည့်သဝဏ်လွှာ ဗီဒီယိုဖိုင်တို့ကို ပြသခဲ့သည်။

ထို့နောက် နိုင်ငံတော်သမ္မတက ၂၀၁၈ခုနှစ်၊ ကမ္ဘာ့ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးနေ့ အထိမ်းအမှတ် ပိုစတာပြိုင်ပွဲ တွင် ပထမ၊ ဒုတိယနှင့် တတိယဆုရရှိသူတို့ကို ဂုဏ်ပြုဆုများချီးမြှင့်ခဲ့ပါသည်။ ဆက်လက်၍ ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ဦးအုန်းဝင်းက ၂၀၁၈ခုနှစ် ကမ္ဘာ့ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးနေ့ အထိမ်းအမှတ် ကာတွန်းပြိုင်ပွဲတွင် ပထမ၊ ဒုတိယ၊ တတိယဆုရရှိသူများအား ဂုဏ်ပြုဆုများကိုချီးမြှင့်ပေးအပ်ခဲ့ပြီး ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဆိုင်ရာအသိပညာပေးဗီဒီယို မှတ်တမ်းကိုပြသခဲ့သည်။

ယင်းနောက် နိုင်ငံတော်သမ္မတ၊ ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးများ၊ နေပြည်တော်ကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ နှင့် တာဝန်ရှိသူများ၊ ဆုရရှိသူများနှင့်အတူ စုပေါင်းမှတ်တမ်းတင် ဓါတ်ပုံရိုက်ခဲ့ကြပြီး နောက် ကမ္ဘာ့ပတ်ဝန်းကျင် ထိန်းသိမ်းရေးနေ့ အထိမ်းအမှတ်ပြခန်းများအား လှည့်လည် ကြည့်ရှုခဲ့ကြပါသည်။

ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ဦးအုန်းဝင်း အင်းလေးကန်ရေဝေရေလဲဧရိယာနှင့် ဌာနလုပ်ငန်းများ ကြည့်ရှုစစ်ဆေးခြင်း

ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ဦးအုန်းဝင်းသည် ရှမ်းပြည်နယ်အစိုးရအဖွဲ့၊ လမ်းပန်းဆက်သွယ်ရေးဝန်ကြီး၊ အင်းတိုင်းရင်းသားရေးရာဝန်ကြီး၊ ဌာနဆိုင်ရာတာဝန်ရှိသူများ လိုက်ပါလျက် ဇွန် ၁၆ ရက်နေ့ နံနက်ပိုင်းတွင် အင်းလေးကန်ရေဝေရေလဲဧရိယာအတွင်း နန်းပို့ချမှုလျော့နည်းစေရေးအတွက် နန်းတားတမံတည်ဆောက်နေမှု အခြေအနေ၊ ရေဝေရေလဲစိုက်ခင်း တည်ထောင်ဆောင်ရွက်နေမှု အခြေအနေများကို ကွင်းဆင်းစစ်ဆေးခဲ့ပါသည်။

ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးနှင့်အဖွဲ့သည် ညောင်ရွှေမြို့နယ်၊ အင်းလေးအနောက်ကြိုးပြင်ကာကွယ်တောသို့ ရောက်ရှိရာ Future Energy Co., Ltd.၏ မန်နေဂျာက အင်းလေးကန်အတွင်းသို့ နန်းပို့ချမှုလျော့နည်းသက်သာစေရေးအတွက် သစ်တောဦးစီးဌာနနှင့်ပူးပေါင်း၍ နန်းတားတမံ(၅၅)ခုအားတည်ဆောက်ပေးနိုင်ခဲ့ပါကြောင်း၊ နန်းတားတမံများ၏ ဒီဇိုင်း၊ ကြံ့ခိုင်မှုစွမ်းအားတို့ကိုရှင်းလင်းတင်ပြရာ ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးက အင်းလေးကန်အတွင်းသို့ စီးဝင်နေသည့် ချောင်းခြောက်နှင့် ကမ္ဘားပြို(၄၀၀)ကျော်ရှိပြီး မိုးရာသီကာလတွင် အင်းလေးကန်အတွင်းသို့ နန်းပို့ချမှုလျော့နည်းသက်သာစေရန် နန်းတားတမံများကို တည်ဆောက်ရခြင်းဖြစ်ကြောင်း၊ ရေစီးသန်သည့်ချောင်းများ၌ တမံအထက်ပိုင်းတွင် ဇီဝခြံစည်းရိုးအဖြစ် ချုံနွယ်တက်နိုင်သောအပင်များ စိုက်ပျိုးရန်၊ ရေစီးမသန်သည့်နေရာများတွင် ယူကလစ်၊ ကသစ်၊ မိုးမခ၊ ဘောစကိုင်း၊မအူ၊ လက်ပံနှင့် ဒေသမြက်မျိုးများ စိုက်ပျိုးရန်မှာကြားခဲ့သည်။

ဆက်လက်၍ အင်းလေးအနောက်ကြိုးပြင်ကာကွယ်တောအတွင်း တည်ထောင်စိုက်ပျိုးထားသည့် ၂၀၁၈ ခုနှစ်၊ ရေဝေရေလဲစိုက်ခင်း(၅၀)ဧကအား ကြည့်ရှုစစ်ဆေးပြီး လိုအပ်သည်များ မှာကြားခဲ့သည်။

ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးနှင့်အဖွဲ့သည် ညောင်ရွှေမြို့နယ်၊ မင်းအနော်ရထာကုမ္ပဏီလီမိတက်မှ ဆောင်ရွက်သည့် အထက်ဘီလူးချောင်း ရေအားလျှပ်စစ်စီမံကိန်းဧရိယာအနီး အင်းလေးအနောက်ကြိုးပြင် ကာကွယ်တောအတွင်း ပွေးတောင်(ကျောက်တောင်)ဧရိယာ၌ သစ်ပင်ပေါက်ရောက်မှု မရှိသည့်နေရာများတွင် ကွန်တိုကန်သင်းနည်းစနစ်ဖြင့် သစ်ပင်စိုက်ပျိုးရန် ဆောင်ရွက်ထားရှိမှုကို ကြည့်ရှုစစ်ဆေးပြီး ကုမ္ပဏီအနေဖြင့် မိမိလုပ်ငန်းခွင်ဧရိယာအတွင်း ပျိုးဥယျာဉ်တည်ထောင်ထားရှိ၍ မြေကွက်နေရာလပ်များတွင် စီမံချက်ချမှတ်ပြီး သစ်ပင်စိုက်ပျိုးရန်တို့ကို ဆွေးနွေးမှာကြားခဲ့ပါသည်။

ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးနှင့်အဖွဲ့သည် ကလောမြို့နယ်၊ ဦးစီးအရာရှိရုံး၌ ပြည်နယ်၊ခရိုင်၊မြို့နယ်မှ တာဝန်ရှိသူများနှင့်တွေ့ဆုံကာ တရားမဝင်သစ်ဖမ်းဆီး အရေးယူရန်၊ တောတွင်းလက်ကျန်သစ်များအား တရားမဝင်နည်းလမ်းများဖြင့် ထုတ်ယူမှုမရှိစေရေး စိစစ်ကြပ်မတ်ဆောင်ရွက်ရန်၊ ဌာနပိုင်မြေများ မြေပိုင်ဆိုင်မှု အထောက်အထားရရှိရေးဆောင်ရွက်ရန်၊ ဌာနပိုင်မြေတွင် ကျူးကျော်မှုမရှိစေရေး အထူးအလေးထားဆောင်ရွက်ရန်၊ ကျူးကျော်တောင်ယာများ တိုးချဲ့ဆောင်ရွက်မှုမရှိစေရေး ပညာပေးဆောင်ရွက်ရန်၊ စိုက်ခင်းများ အချိန်မီပြီးစီးအောင် စိုက်ပျိုးဆောင်ရွက်ရန်တို့ကို ဆွေးနွေးမှာကြားခဲ့ပါသည်။

ညနေပိုင်းတွင် နေပြည်တော်သို့ ရောက်ရှိရာ နေပြည်တော်ကောင်စီနယ်မြေ၊ ဥတ္တရသီရိမြို့နယ်၌ ၂၀၁၈ ခုနှစ်၊ မိုးရာသီသစ်ပင်စိုက်ပွဲအတွက် ကြိုတင်ပြင်ဆင်ရေးလုပ်ငန်းဆောင်ရွက်နေမှု၊ စိမ်းလန်းစိုပြည်ရေးနှင့် ရေမြေထိန်းသိမ်းရေးအတွက် စိုက်ပျိုးဆောင်ရွက်ထားရှိသည့် ဗက်တီဗာမြက်စိုက်ခင်းနှင့် ဝါးစိုက်ခင်းတို့အား ကြည့်ရှုစစ်ဆေး၍ တာဝန်ရှိသူများ၏ တင်ပြချက်အပေါ် လိုအပ်သည်များ ဆွေးနွေးမှာကြားခဲ့သည်။

ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ဦးအုန်းဝင်း ပဲခူးတိုင်းဒေသကြီးနှင့် နေပြည်တော်စီနယ်မြေအတွင်း သစ်တောစိုက်ခင်းတည်ထောင်ခြင်းနှင့် ပြုစုထိန်းသိမ်းခြင်းလုပ်ငန်းများအား ကြည့်ရှုစစ်ဆေးခြင်း

သယံဇာတနှင့်သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဝန်ကြီးဌာန၊ ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ဦးအုန်းဝင်းသည် ၂၃-၆-၂၀၁၈ ရက်နေ့ နံနက်ပိုင်းတွင် ပဲခူးတိုင်းဒေသကြီး၊ ရေတာရှည်မြို့နယ်၊ ကိုးပင်-သာဂရလမ်း၊ မိုင်တိုင်အမှတ် ၃၅/၀ အနီး ရိုးမကြိုးပြင်ကာကွယ်တောအတွင်းရှိ (၂/၂၀၁၇) စီးပွားရေးကျွန်းစိုက်ခင်း (၂၅၀)ဧက စိုက်ခင်းပေါင်းရှင်းခြင်း၊ ပြုစုထိန်းသိမ်းခြင်းလုပ်ငန်းများအားကြည့်ရှုစစ်ဆေးခဲ့ပြီး ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးက ပေါင်းရှင်းခြင်းအား သတ်မှတ်ချိန်အတိုင်း

အကြိမ်အရေအတွက် အပြည့်အဝဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့် စိုက်ပျိုးပင်များ၏ ရှင်သန်ကြီးထွားမှုနှုန်းကို များစွာအကျိုးထိရောက်စေကြောင်း၊ ပေါင်းရှင်းခြင်းနှင့်အတူ ပင်ပူးခွာခြင်း၊ နွယ်ဖြတ်ခြင်း၊ ပင်ခြေပိုင်းရှိ မလိုအပ်သောအရွက်များ ဖယ်ရှားခြင်းနှင့် သေပင်ဖာထေးခြင်းလုပ်ငန်းကိုပါ တစ်ပြိုင်တည်းဆောင်ရွက်ရန်လိုကြောင်း၊ စိုက်ပျိုးပင်များ၏ နှစ်အတွင်းကြီးထွားမှုများကိုပါ စနစ်တကျ လေ့လာမှတ်တမ်းတင်ခြင်းဖြင့် အားသာချက်၊ အားနည်းချက်များကိုသိရှိပြီး အလားတူ စိုက်ခင်းများတည်ထောင်ခြင်း၊ ပြုစုထိန်းသိမ်းခြင်းများဆောင်ရွက်ရာတွင် ပြန်လည်အသုံးပြုခြင်းဖြင့် အောင်မြင်ဖြစ်ထွန်းသည့် သစ်တောစိုက်ခင်းများ ဖြစ်လာမည်ဖြစ်ကြောင်းဆွေးနွေးမှာကြားခဲ့သည်။

ဆက်လက်၍ ရန်ကုန်-မန္တလေး အမြန်လမ်း မိုင်တိုင်အမှတ် (၂၇၃/၂)မှ (၄)မိုင်အကွာ၊ ကိုးပင်-သာဂရလမ်း မိုင်တိုင်အမှတ်(၁၀/၀)အနီး တောင်ငူသစ်ထုတ် ရေးဒေသ၏ ဆင်ထိန်းသိမ်းရေးအခြေပြုခရီးသွားလုပ်ငန်း ဖြစ်သော ဖိုးကျားဆင်စခန်းသို့ ရောက်ရှိခဲ့ရာ တာဝန်ရှိသူများ၏ ရှင်းလင်းတင်ပြမှုများအပေါ် ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးက ခရီးသွားလုပ်ငန်းအား လူအများသိရှိနိုင်ရန် ကြော်ငြာကဏ္ဍသည် အရေးကြီးကြောင်း၊ ယခုကဲ့သို့သော မိုးရာသီ

တွင် ဧည့်သည်ဝင်ရောက်မှုနည်းပါးသည်ကို တွေ့ရှိရကြောင်း၊ တက္ကသိုလ်များနှင့် အခြေခံပညာကျောင်းများအတွက် အထူးအစီအစဉ်များပြုလုပ်ပေးခြင်း၊ လူအများပါဝင်နိုင်သည့် ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဆိုင်ရာပွဲများနှင့် ပျော်ပွဲရွှင်ပွဲများအား လက်ခံကျင်းပပေးခြင်းဖြင့် ဖိုးကျားဆင်စခန်းအကြောင်း လူသိပိုများလာပြီး ပွင့်လင်းရာသီတွင် ဧည့်သည်များပိုမိုလာရောက်နိုင်မည်ဖြစ်ကြောင်း ဆွေးနွေးမှာကြားခဲ့သည်။ ထို့နောက် ဖိုးကျားဆင်စခန်းအတွင်းရှိ သက်တမ်းနှစ်(၁၀၀)ကျော်ရှိ ကျွန်းပင်ကြီးများအား ကြည့်ရှုစစ်ဆေးခဲ့ပြီး လိုအပ်သည်များကို မှာကြားခဲ့သည်။

နေ့လယ်ပိုင်းတွင် နေပြည်တော်ကောင်စီနယ်မြေ၊ ဒက္ခိဏခရိုင်၊ လယ်ဝေးမြို့နယ်၊ နေပြည်တော်-တောင်တွင်းကြီးကားလမ်း မိုင်တိုင်အမှတ် ၃၉/၀ နှင့် ၄၀/၀ အကြား၊ ပလွေးကြိုးပိုင်း၊ အကွက်အမှတ်(၅၅)အတွင်း စိုက်ပျိုးတည်ထောင်လျက်ရှိသော ၁/၂၀၁၈ စီးပွားရေးကျွန်းစိုက်ခင်း (၁၅၀)ဧက စိုက်ပျိုးတည်ထောင်နေမှုများအားကြည့်ရှုစစ်ဆေးခဲ့ရာ တာဝန်ရှိသူများမှ ရှင်းလင်းတင်ပြမှုများအပေါ် ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးက ဆောင်ရွက်ရမည့် လုပ်ငန်းများအား ဝန်ထမ်းများအနေဖြင့် တိတိကျကျ လိုက်နာဆောင်ရွက်ရန် ဆွေးနွေးမှာကြားခဲ့သည်။

ဆက်လက်၍ ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးသည် ဥတ္တရသီရိမြို့နယ်၊ နေပြည်တော်-တောင်တွင်းကြီးကားလမ်း မိုင်တိုင်အမှတ် (၃၆/၂)အနီး ပလွေးကြိုးပိုင်း၊ အကွက်အမှတ် (၇၆) အတွင်းရှိ ၁/၂၀၁၇ စီးပွားရေးကျွန်းစိုက်ခင်းဧက(၁၀၀) ပေါင်းသင်ရှင်းလင်းနေမှုများအား စစ်ဆေးကြည့်ရှုခဲ့ပြီး လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်နေမှုများအပေါ် သေပင်ဖာထေးခြင်း၊ ပင်ပူးခွာခြင်း၊ ပင်ခြေပိုင်းရှိ မလိုအပ်သော အရွက်များဖယ်ရှားခြင်းနှင့် နွယ်ဖြတ်ခြင်းများအတွက် ဌာနဝန်ထမ်းများမှ အနီးကပ်ကြီးကြပ်စစ်ဆေးမှုများ ဆောင်ရွက်ရန်မှာကြားခဲ့သည်။

ဇီဝအရင်းအမြစ်များစီမံခန့်ခွဲမှု ပူးပေါင်းရေးဆိုင်ရာ တတိယအကြိမ် ကိုရီးယား-မြန်မာ ဒုတိယဝန်ကြီးအဆင့် အစည်းအဝေးကျင်းပခြင်း

သယံဇာတနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဝန်ကြီးဌာန၊ သစ်တောဦးစီးဌာနနှင့် ကိုရီးယားသမ္မတနိုင်ငံ ပတ်ဝန်းကျင်ရေးရာဝန်ကြီးဌာန၊ အမျိုးသားဇီဝအရင်းအမြစ်များ သိပ္ပံဌာန (National Institute of Biological Resources-NIBR)တို့ပူးပေါင်း၍ ဇီဝအရင်းအမြစ်များ စီမံခန့်ခွဲမှု ပူးပေါင်းရေးဆိုင်ရာ တတိယအကြိမ် ကိုရီးယား-

မြန်မာဒုတိယဝန်ကြီးအဆင့်ဆွေးနွေးပွဲကို (၆-၆-၂၀၁၈) ရက်နေ့၊ နံနက်(၉)နာရီအချိန်၌ Grand Amara Hotel နေပြည်တော်တွင်ကျင်းပရာ သယံဇာတနှင့်သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဝန်ကြီးဌာန၊ အမြဲတမ်းအတွင်းဝန် ဦးခင်မောင်ရီ တက်ရောက်အမှာစကားပြောကြားခဲ့သည်။

သစ်တောဦးစီးဌာနသည် NIBR နှင့် ပထမအကြိမ် နားလည်မှုစာချွန်လွှာ(၁၉-၁-၂၀၁၁ မှ ၁၈-၁-၂၀၁၄ အထိ ၃နှစ်)၊ ဒုတိယအကြိမ်နားလည်မှု စာချွန်လွှာ(၁၁-၈-၂၀၁၄ မှ ၁၀-၈-၂၀၁၇ အထိ ၃ နှစ်) လက်မှတ်ရေးထိုးဆောင်ရွက်ခဲ့ပြီး ယခုအခါ (၂၅-၈-၂၀၁၇ မှ ၂၄-၈-၂၀၂၀)ရက်နေ့အထိ (၃)နှစ်သက်တမ်းရှိသော နားလည်မှု စာချွန်လွှာကိုလက်မှတ်ရေးထိုး၍ ဇီဝအရင်းအမြစ် လေ့လာခြင်းနှင့် သတင်းအချက်အလက်ပြုစုခြင်း လုပ်ငန်းကို ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါသည်။

ခါကာဘိုရာဇီအမျိုးသားဥယျာဉ်တွင် သုတေသန စခန်းတစ်ခု တည်ထောင်နိုင်ရေးနှင့် အသုံးဝင်ဇီဝအရင်းအမြစ်များ၊ သုတေသန ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေး သဘောတူညီချက်ကို လက်မှတ်ရေးထိုးခြင်း၊ မြန်မာ-ကိုရီးယား နှစ်နိုင်ငံအကြား အသုံးဝင်ဇီဝအရင်းအမြစ်များ သုတေသနလုပ်ငန်းများ တိုးမြှင့်ဆောင်ရွက်နိုင်ရေးတို့ ဆွေးနွေးခဲ့သည်။ NIBR သည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ အပင်မျိုးစိတ်များအား အသုံးပြုနိုင်သည့် ဆေးဝါးအာနိသင်ပါရှိမှုကိုလေ့လာ

၍ အလှကုန်၊ ဆေးဝါးနှင့် လူအသုံးအဆောင်ပစ္စည်းများ ထုတ်လုပ်နိုင်ရန် သစ်တောဦးစီးဌာနနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါသည်။

ဇီဝအရင်းအမြစ်များ အသုံးပြုရေးဆိုင်ရာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးအတွက် ဒုတိယဝန်ကြီးအဆင့်အစည်းအဝေးများကို ၂၀၁၅ခုနှစ် ဇူလိုင်လ(၂၂)ရက်နေ့တွင် နေပြည်တော်၌လည်းကောင်း၊ ၂၀၁၇ ခုနှစ် ဇူလိုင်လ(၅) ရက်နေ့တွင် ကိုရီးယားသမ္မတနိုင်ငံ၊ ဆိုးလ်မြို့၌လည်းကောင်း (၂)ကြိမ်ကျင်းပခဲ့ပြီးဖြစ်ပြီး ဇီဝအရင်းအမြစ်များ အသုံးပြုရေးအား နှစ်ဖက်ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန် မူအားဖြင့် သဘောတူထားခဲ့ပြီးဖြစ်ပါသည်။ ယခုဆွေးနွေးပွဲသည် မြန်မာနှင့်ကိုရီးယား သမ္မတနိုင်ငံတို့အကြား ဇီဝအရင်းအမြစ်များ အသုံးပြုရေးဆိုင်ရာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးကို အကောင်အထည်ဖော်ရေးအတွက် နှစ်နိုင်ငံဒုတိယဝန်ကြီးအဆင့် ဆွေးနွေးခြင်းဖြစ်ပါသည်။

သစ်တောဦးစီးဌာနနှင့် အမျိုးသားဇီဝအရင်းအမြစ်များ သိပ္ပံဌာန(National Institute of Biological Resources-NIBR)တို့ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခဲ့သော သုတေသနရလဒ်တစ်ခုအဖြစ် ရေးသားထုတ်ဝေထားသည့် ဇီဝမျိုးစုံမျိုးကွဲဆိုင်ရာ မှတ်တမ်းစာအုပ်ဖြစ်သည့် Seed Plants of Natma Taung National Park, Myanmar(၂၀၁၈)အား တရားဝင်ဖြန့်ဝေခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

သစ်တောဦးစီးဌာန၊ သစ်တောသုတေသနဌာနနှင့် Global Environmental Institute (GEI)တို့ ပူးပေါင်းကျင်းပသော ပြည်သူ့အခြေပြု သစ်တောထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ခြင်း အလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲ ဖွင့်ပွဲအခမ်းအနားကျင်းပခြင်း

သယံဇာတနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဝန်ကြီးဌာန၊ သစ်တောဦးစီးဌာန၊ သစ်တောသုတေသနဌာနနှင့် တရုတ်နိုင်ငံ၊ ဘေဂျင်းမြို့အခြေစိုက် Global Environmental Institute (GEI)တို့ပူးပေါင်း၍ မြန်မာနိုင်ငံ၏ အမျိုးသားအဆင့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှု လျော့ချရေးနှင့်လိုက်လျောညီထွေမှုရှိစေရေးလုပ်ငန်းအစီအစဉ်(Nationally Determined Contributions – NDC)ကို အောင်မြင်စွာ အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်နိုင်ရန်နှင့် ဒေသခံပြည်သူများ၏ လူမှုဘဝဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေရန်အတွက် ပြည်သူ့အခြေပြုသစ်တောထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ခြင်းပုံစံ (Community Conservation Concession Agreement (CCCA) model) အသုံးပြုမှုဆိုင်ရာ အလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲကို နေပြည်တော်၊ Grand

Amara Hotel တွင် ၂၀၁၈ ခုနှစ် ဇွန်လ ၇ ရက်နေ့တွင် ကျင်းပခဲ့ပါသည်။

အဆိုပါ အလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲတွင် အခမ်းအနား တွင် သယံဇာတနှင့်သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေး ဝန်ကြီးဌာန၊ သစ်တောဦးစီးဌာန ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ် ဒေါက်တာ ညီညီကျော်က တက်ရောက်အမှာစကားပြော ကြားခဲ့ပါသည်။

ယခုကျင်းပပြုလုပ်သည့် အလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲကို ရည်ရွယ်ချက်(၄)ရပ်ဖြင့် ကျင်းပပြုလုပ်ခြင်းဖြစ်ကြောင်း၊ အဆိုပါအလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲ ရည်ရွယ်ချက်များမှာ ဒေသခံ ပြည်သူများ၏ လူမှုဘဝဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေရန်အတွက် ပြည်သူအခြေပြု သစ်တောထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ခြင်း ပုံစံကို ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများမှ သဘောပေါက်နား လည်လာစေရန်နှင့် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်လာနိုင်ရန်၊ ထိုမှတစ်ဆင့် မြန်မာနိုင်ငံသစ်တောကဏ္ဍ၏ လုပ်ငန်းတစ်ရပ်ဖြစ်သည့် NDC ရည်မှန်းချက်များကို ဆောင်ရွက်နိုင်ရေး အထောက် အပံ့ဖြစ်စေနိုင်ရန်၊ မြန်မာနိုင်ငံတွင်းရှိ အစိုးရအဖွဲ့အစည်း များ၊ အစိုးရမဟုတ်သောအဖွဲ့အစည်းများနှင့် အပြည်ပြည် ဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်းများကြား အနာဂတ်ပူးပေါင်းဆောင် ရွက်မှုများကို တိုးမြှင့်နိုင်ရန်တို့ဖြစ်ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံသည် ကမ္ဘာ့ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှု လျှော့ချရေးအဖွဲ့အစည်း (United Nations Framework

Convention on Climate Change-UNFCCC)၏ အဖွဲ့ ဝင်နိုင်ငံဖြစ်ကာ ၂၀၁၆ခုနှစ်၊ ဧပြီလ၂၂ရက်နေ့တွင် ပါရီ သဘောတူညီချက်ကို လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့ကာ ရာသီဥတု ပြောင်းလဲမှုလျှော့ချရေးနှင့် လိုက်လျောညီထွေမှုရှိစေရေး အတွက် နိုင်ငံအလိုက်ဆောင်ရွက်ရမည့်လျာထားချက် (NDC)ကို ကတိကဝတ်ပြုခဲ့ပါသည်။ အဆိုပါလျာထား ချက်အရ သစ်တောကဏ္ဍအနေဖြင့် နိုင်ငံဧရိယာ၏ ၃၀% ကို ကြိုးပိုင်းကြိုးပြင်ကာကွယ်တောများအဖြစ် ဖွဲ့စည်းရန် နှင့် ၁၀%ကို သဘာဝထိန်းသိမ်းရေးနယ်မြေအဖြစ် ဖွဲ့ စည်းနိုင်ရန်လျာထားခဲ့ပါသည်။ အဆိုပါလျာထားချက်များ အောင်မြင်စွာ အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်ရန် အ တွက် သစ်တောထိန်းသိမ်းရေးကြိုးပမ်းမှုများတွင် ဒေသခံ ပြည်သူလူထု၏ ပူးပေါင်းပါဝင်မှုမှာ အလွန်အရေးပါသော အခန်းကဏ္ဍတစ်ရပ်ဖြစ်ပါသည်။ သို့ဖြစ်ပါ၍ Global En- vironmental Institute (GEI)မှ အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသော ပြည်သူအခြေပြု သစ်တောထိန်း သိမ်းစောင့်ရှောက်ခြင်းပုံစံကို ယခုအလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲတွင် ဦးတည်ဆွေးနွေးမည်ဖြစ်သဖြင့် ဒေသခံပြည်သူအစုအဖွဲ့ပိုင် သစ်တောလုပ်ငန်းများကို အထောက်အပံ့ဖြစ်စေမည် ဖြစ် သကဲ့သို့ မြန်မာနိုင်ငံ၏ NDCကို အကောင်အထည်ဖော် ခြင်းအတွက် ဒေသခံပြည်သူများ၏ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက် မှုကို မြှင့်တင်နိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။

သားငှက်တိရစ္ဆာန်ထိန်းသိမ်းရေးဆိုင်ရာ အခြေခံသင်တန်း၊ အမှတ်စဉ်(၁) ဖွင့်လှစ်ခြင်း

သစ်တောဦးစီးဌာန၊ ပုပ္ပိုးတောင်ဘေးမဲ့တောဥယျာဉ်၌ ၂၀၁၈ ခုနှစ်၊ ဇွန်လ(၄)ရက်နေ့နံနက်(၈)နာရီတွင် သားငှက် တိရစ္ဆာန်ထိန်းသိမ်းရေးဆိုင်ရာ အခြေခံသင်တန်း၊ အမှတ်စဉ်(၁)အားဖွင့်လှစ်ခဲ့ပါသည်။ အဆိုပါသင်တန်းဖွင့်ပွဲ အခမ်း အနားသို့ ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ် ဒေါက်တာညီညီကျော် တက်ရောက်၍ အဖွင့်မိန့်ခွန်း ပြောကြားပေးခဲ့ပါသည်။

သားငှက်တိရစ္ဆာန်ထိန်းသိမ်းရေး အခြေခံသင်တန်းအမှတ်စဉ်(၁)အား သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့်သားငှက် တိရစ္ဆာန်ထိန်းသိမ်းရေးဌာန၊ ဥယျာဉ်/ဘေးမဲ့တောများမှ တောခေါင်းအဆင့် သင်တန်းသား(၂၀)တို့အား သားငှက်တိရစ္ဆာန် ထိန်းသိမ်းရေးဆိုင်ရာ အခြေခံအဆင့်ဘာသာရပ်(၁၀)ခုအား သင်တန်းကာလ(၆)ပတ်အဖြစ်(၄-၆-၂၀၁၈)ရက်နေ့မှ(၁၃- ၇-၂၀၁၈)ရက်နေ့အထိ စာတွေ့လက်တွေ့သင်ကြားလေ့ကျင့်ပေးသွားမည်ဖြစ်ပါသည်။

တရားမဝင်သစ်နှင့် သစ်တောထွက်ပစ္စည်းများ ဖမ်းဆီးရမိခြင်းသတင်းကဏ္ဍ

ပဲခူးတိုင်းဒေသကြီး

၁-၆-၂၀၁၈ရက်နေ့တွင် ပဲခူးတိုင်းဒေသကြီး၊ ပဲခူးခရိုင်၊ ရွှေကျင်မြို့နယ်၊ သစ်တောဦးစီးဌာနမှ ဦးစီးအရာရှိ ဦးဆောင်သော သစ်တောဝန်ထမ်းများအဖွဲ့သည် တရားမဝင်သစ် ရှာဖွေဖော်ထုတ်ဖမ်းဆီးခြင်းလုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ရာ ရွှေကျင်မြို့နယ်၊ စံဒွန်းကုန်းကျေးရွာ အရှေ့ဘက်(၃)မိုင်ခန့်အကွာနေရာမှ တရားမဝင်သစ်၊ စောပြာ၊ ဘိုင်၊ ကောင်းမှုသစ်/ခွဲသား (၇၃)လုံး/ချောင်း(၃၁.၂၃၈၂)တန်အား ဖမ်းဆီးရမိခဲ့ပါသည်။

မန္တလေးတိုင်းဒေသကြီး

၃-၆-၂၀၁၈ရက်နေ့တွင် မန္တလေးတိုင်းဒေသကြီး၊ မန္တလေးခရိုင်၊ ပုသိမ်ကြီးမြို့နယ်၊ သစ်တောဦးစီးဌာနမှ သစ်တောဝန်ထမ်းများပူးပေါင်းအဖွဲ့သည် တရားမဝင်သစ် ရှာဖွေဖော်ထုတ်ဖမ်းဆီးခြင်းလုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ရာ ပုသိမ်ကြီးမြို့နယ်၊ မန္တလေး-ပြင်ဦးလွင်ကားလမ်း၊ Oriental Highway တိုးဂိတ်အနီးနေရာ၌ ယာဉ်အမှတ်(SHN 9C/1121) တပ်ဆင်ထားသော FUSO (၁၂)ဘီး (အဖြူရောင်)ယာဉ်ပေါ်မှ တရားမဝင်ပိတောက်ခွဲသား(၃၄)ချောင်း (၄.၄၇၇၄)တန်နှင့် တရားခံ(၁)ဦးအား ဖမ်းဆီးရမိခဲ့ပါသည်။

စစ်ကိုင်းတိုင်းဒေသကြီး

၃-၆-၂၀၁၈ရက်နေ့တွင် စစ်ကိုင်းတိုင်းဒေသကြီး၊ ကလေးခရိုင်၊ သစ်တောဦးစီးဌာနမှ လက်ထောက်ညွှန်ကြားရေးမှူးဦးဆောင်သော သစ်တောဝန်ထမ်းများ၊ အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာနမှ အုပ်ချုပ်ရေးမှူးနှင့်အဖွဲ့၊ မြန်မာနိုင်ငံရဲတပ်ဖွဲ့ဝင်များ၊ ကျေးရွာအုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့ဝင်များပါဝင်သော ပူးပေါင်းအဖွဲ့သည် တရားမဝင်သစ်ရှာဖွေဖော်ထုတ်ဖမ်းဆီးခြင်းလုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ရာ ကလေးမြို့နယ်၊ ယုဇလယ်-အင်ဒုတ်လမ်း၊ သစ်ခင်းချောင်းဘေးနေရာ၌ ယာဉ်အမှတ်မပါGMC (၆)ဘီးယာဉ်၊ ယာဉ်အမှတ်မပါ (TE)(၆)ဘီးယာဉ် နှင့် ယာဉ်အမှတ်(လ/၁၅၅)၊ ယာဉ်အမှတ် (၉၁/၈၄၈၅)၊ ယာဉ်အမှတ်(၂က/၅၀၄၁) အသီးသီးတပ်ဆင်ထားသော စုစုပေါင်းယာဉ်(၅)စီးပေါ်မှ တရားမဝင်အင်ခွဲသား (၃၄၇)ချောင်း (၂၉.၂၂၅၄)တန်အား ဖမ်းဆီးရမိခဲ့ပါသည်။

မကွေးတိုင်းဒေသကြီး

၆-၆-၂၀၁၈ရက်နေ့တွင် မကွေးတိုင်းဒေသကြီး၊ သရက်ခရိုင်၊ လက်ထောက်ညွှန်ကြားရေးမှူး ဦးဆောင်သော သစ်တောဝန်ထမ်းများအဖွဲ့၊ မြန်မာနိုင်ငံရဲတပ်ဖွဲ့ဝင်များပါဝင်သော ပူးပေါင်းအဖွဲ့သည် တရားမဝင်သစ် ရှာဖွေဖော်ထုတ်ဖမ်းဆီးခြင်းလုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ရာ အောင်လံမြို့နယ်၊ တံခွန်တိုင်ကျေးရွာအနီးဝန်းကျင်၌ တရားမဝင်ကျွန်း/ပျဉ်းကတိုးသစ်/ ခွဲသား/ခွဲခြမ်း (၁၁၇)လုံး/ချောင်း (၁၅,၅၈၈)တန်အား ဖမ်းဆီးရမိခဲ့ပါသည်။

ကချင်ပြည်နယ်

၆-၆-၂၀၁၈ရက်နေ့တွင် ကချင်ပြည်နယ်၊ မြစ်ကြီးနားခရိုင်၊ မြစ်ကြီးနားမြို့နယ်၊ သစ်တောဦးစီးဌာနမှ ဦးစီးအရာရှိ ဦးဆောင်သော သစ်တောဝန်ထမ်းများအဖွဲ့၊ နယ်မြေမှူးများအဖွဲ့သည် တရားမဝင်သစ် ရှာဖွေဖော်ထုတ်ဖမ်းဆီးခြင်းလုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ရာ မြစ်ကြီးနားမြို့နယ်၊ ပလနကျေးရွာအုပ်စု၊ ပလန(၅)ကျေးရွာနေရာနှင့် မန်ဆိန်ရပ်ကွက်၊ နောင်းတောင်ကျေးရွာအနီးနေရာ၌ တရားမဝင်ကညင်သစ်လုံး(၃၆)လုံး (၂၃,၆၆၈)တန်အားဖမ်းဆီးရမိခဲ့ပါသည်။

တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်၊ သစ်တောဦးစီးဌာနများ၏ ၂၀၁၈-၂၀၁၉ ဘဏ္ဍာရေးနှစ် ဧပြီလမှ မေလအထိ တရားမဝင်သစ်၊ သစ်တောထွက်ပစ္စည်းနှင့် ဆက်စပ်ပစ္စည်းများဖမ်းဆီးရမိမှု ပြည်ထောင်စုစာရင်းချုပ်

စဉ်	အမျိုးအမည်	ရေတွက်ပုံ	အရေအတွက်	မှတ်ချက်
၁	ကျွန်း	တန်	၂၁၆၉.၂၁၈၁	
၂	သစ်မာ	တန်	၂၅၄၆.၀၀၂၂	
၃	အခြား	တန်	၃၅၅၅.၁၇၄၆	
စုစုပေါင်း			၈၂၇၀.၃၉၄၉	စဉ် (၁) မှ (၃)
၄	မီးသွေး	တန်	၁၄၆၇.၀၇၅၈	
၅	ကား	စီး	၄၅၈	
၆	ဒိုဇာ	စီး	၁	
၇	ထော်လာဂျီ/ ဒိန်းဒေါင်း/ ဂွန်ဒေါင်း/ ထွန်စက်	စီး	၄၀	
၈	ဆိုင်ကယ်/ဆိုင်ကွဲ/သုံးဘီးဆိုင်ကယ်	စီး	၁၃၀	
၉	စက်လှေ/ ရေယာဉ်	စီး	၃၇	
စုစုပေါင်း			၆၆၆	စဉ် (၅) မှ (၉)၊ ယာဉ်/ယန္တရား
၁၀	သစ်စက်/ အင်ဂျင်	လုံး	၁၃၉	

ဦးစိန်သက်၊ ညွှန်ကြားရေးမှူး(ခြိမ်း) ၊ ဒု-ဥက္ကဋ္ဌ- မရီခါအသင်း

မြန်မာနိုင်ငံတွင်ပေါက်ရောက်နေသော သဘာဝတောများမှ သစ်အပြင် အခြားသဘာဝသယံဇာတများဖြစ်သည့် သစ်တောထွက်ပစ္စည်းများ အမျိုးအစားနှင့် အရေအတွက်များစွာထွက်လျက်ရှိပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံပြည်သူများအတွက် သစ်မဟုတ်သည့် သစ်တောထွက်ပစ္စည်းများ၏ အခန်းကဏ္ဍအရေးကြီးပုံကို အထူးပြောစရာလိုမည် မထင်ပါ။ နိုင်ငံတော်လူဦးရေ(၇၀%)ခန့်သည် ကျေးလက်နေပြည်သူများဖြစ်ကြပြီး ၎င်းတို့၏ သစ်မဟုတ်သည့် သစ်တောထွက်ပစ္စည်းလိုအပ်မှုကို ဖြည့်ဆည်းရန်မှာ ၎င်းတို့ပတ်ဝန်းကျင်ရှိသဘာဝသစ်တောများအပေါ်တွင်သာ မှီခိုနေရပါသည်။ သစ်မဟုတ်သည့် သစ်တောထွက်ပစ္စည်းအများစုမှာ အိမ်ထောင်စုသုံးစွဲရန်အတွက်လည်းကောင်း၊ စီးပွားကုန်သွယ်မှုအတွက်လည်းကောင်း မရှိမဖြစ်လိုအပ်ပါသည်။ သစ်မဟုတ်သော အခြားသစ်တောထွက်ပစ္စည်းများတွင် သစ်၊တိုင်၊ပျော၊ထင်းမှအပ ကျန်သစ်တောထွက်ပစ္စည်းအားလုံးပါဝင်ပါသည်။ သစ်မဟုတ်သောသစ်တောထွက်ပစ္စည်းများကို အဓိကအမျိုးအစား(၆)မျိုးခွဲခြားနိုင်ပါသည်။ (က)အမျှင်ပါစားရသည့်ပစ္စည်းများ (ခ)စားသောက်နိုင်သည့်ပစ္စည်းများ(ဂ)ဆေးဖက်ဝင်နှင့် အလှကုန်ပစ္စည်းများ (ဃ)အပင်မှထုတ်ယူရရှိသည့်အဆီအစေးပစ္စည်းများ (င)စားသုံးရန်မဟုတ်သည့်တိရစ္ဆာန်ထွက်ပစ္စည်းများ (စ)အခြားသစ်တောထွက်ပစ္စည်းများဖြစ်ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် သစ်တောဦးစီးဌာနမှ တရားဝင်ထုတ်ယူခွင့်ပြုလျက်ရှိသည့် သစ်မဟုတ်သည့်အခြားသစ်တောထွက်ပစ္စည်းများမှာ ဝါး၊ ကြိမ်း၊ ရှားစေး၊ သစ်ခေါက်၊လျှော်၊ကရမက်၊အင်တွဲ၊ ပွဲညက်၊သနပ်ခါး၊ ဖာလာစေ့၊ ကညင်ဆီ၊ ထင်းရှူးဆီ၊ ဓနီ၊ သက်ငယ်၊ တယ်၊ ပျားဖယောင်း၊ လင်းနို့ချေး၊ သစ်ခွ၊ သစ်စေး၊ ဘုမ္မရာဇာ၊ ငှက်သိုက်၊ ချိပ်၊ သင်ပေါင်းသားစသည်တို့ဖြစ်ကြပါသည်။

သစ်မဟုတ်သောသစ်တောထွက်ပစ္စည်း ယခင်က အသေးအမွှေးသစ်တောထွက်ပစ္စည်းများ(Minor Forest Products) ဟုခေါ်ဆိုခဲ့သော်လည်း ကျေးလက်နေပြည်သူများအတွက် သစ်မဟုတ်သောသစ်တောထွက်ပစ္စည်းသည် နေထိုင်စရာနှင့်နေ့စဉ်သုံးပစ္စည်းများဖြစ်ခြင်း၊ အလုပ်အကိုင်ဖန်တီးပေးပြီး အပိုင်ငွေရရှိစေခြင်း၊ ကျန်းမာရေးအတွက် ဆေးဝါးများအဖြစ် အသုံးပြုနိုင်ခြင်းစသည်တို့ကြောင့် အဓိကသစ်တောထွက်ပစ္စည်းများဟုခေါ်ဆိုနိုင်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် (၁၉၉၅)ခုနှစ်သစ်တောမူဝါဒ၏ သဘောထားကြေညာချက်တွင် သစ်တောဖွံ့ဖြိုးမှုဆိုင်ရာ ဦးစားပေးစာရင်းတွင် သစ်မှအပ အခြားသစ်တောထွက်ပစ္စည်းများအနေဖြင့် လူမှုရေးအရအရေးပါမှုကို အသိအမှတ်ပြုရမည်ဟုဖော်ပြထားပါသည်။ ကျေးလက်နေပြည်သူတို့၏ အခြေခံစားဝတ်နေရေးလိုအပ်ချက်များ ဖြည့်ဆည်းရန် သစ်မဟုတ်သောသစ်တောထွက်ပစ္စည်းအခြေပြုစက်မှုလုပ်ငန်းငယ်များမှတဆင့် ကျေးလက်ပြည်တို့အတွက် လယ်ယာလုပ်ငန်းမှရရှိမည့် ဝင်ငွေအပြင်အခြားဝင်ငွေများရရှိစေရန် အတွက် သစ်မဟုတ်သော သစ်တောထွက်ပစ္စည်းများ၏ အကျိုးပြုမှုကိုဖွံ့ဖြိုးစေလျက် အကျိုးရှိစွာ အသုံးချနိုင်ရန် ရည်ရွယ်ထားကြောင်းတွေ့ရှိနိုင်ပါသည်။

မြန်မာ့သစ်တောများသည် အလွန်အဖိုးထိုက်တန်လှသော နိုင်ငံပိုင်ပင်ရင်းပစ္စည်းဖြစ်လေရာ ၎င်းတို့ကို အစိုးရပိုင်ပစ္စည်းအဖြစ်နှင့် အစိုးရက အခါခါသိမ်းထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်အုပ်ချုပ်ရမည်။ အစိုးရ၏လိုရင်းအချက်ကား ရှေ့ရေးနောင်ရေးချင့်ချိန်ပြီး ယခုလက်ငင်း သစ်အထွက်များနိုင်သမျှများအောင် ပြုလုပ်ရုံသာမက နောက်နောင်ကိုလည်း ယခုထွက်သည်ထက် မလျော့ဘဲတစ်သမတ်တည်း ရေရှည်ထွက်နိုင်ရန်ဖြစ်လေသည်။

၁၉၀၂ခုနှစ် မြန်မာနိုင်ငံသစ်တောအက်ဥပဒေ

သည် ကချင်ပြည်နယ်ဒေသအချို့ ချင်းတွင်းမြစ်ဖျားခံရာ နာကတောင်တန်းဒေသနှင့် ရှမ်းပြည်နယ်ဒေသအချို့တို့၌ အာဏာသက်ရောက်ခြင်းမှ ကင်းလွတ်ထားခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့်၁၉၆၂ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလ(၁၆)ရက်နေ့တွင် ကျင်းပသည့် မြေယာစနစ်တော်လှန်ရေးနှင့် သမဝါယမ စနစ်စီမံကိန်းကော်မတီအနေဖြင့် ဆိုရှယ်လစ်နိုင်ငံ တည်ဆောက်ရာ၌ ဥပဒေအရပ်ရပ်သည် တစ်နိုင်ငံလုံး၌တစ်ပြေးညီအာဏာသက်ရောက်စေသင့်သောကြောင့် သစ်တောအက်ဥပဒေကို ပြည်နယ်ပြည်မမခွဲခြားဘဲ တစ်ပြည်လုံးအကျုံးဝင်စေရန် လယ်ယာစိုက်ပျိုးရေးနှင့်သစ်တောရေးရာဝန်ကြီးဌာန၏ ၁၉၆၃ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလ(၈)ရက်၊ ရက်စွဲပါအမိန့်ကြော်ငြာစာအမှတ်(၂၅၅)အရ ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း ထိုအက်ဥပဒေအာဏာမတည်သေးသော ဒေသအားလုံးတွင် အာဏာတည်ရမည်ဟုဆင့်ဆိုခဲ့သည်။

၁၉၀၂ခုနှစ်၊ သစ်တောဥပဒေ(၂၅)အရတောင်သူလယ်သမားများသည် မိမိသုံး(ဝါ)ကိုယ်ပိုင်သုံးအတွက် အသုံးပြုမည့်နေရာမှ မိုင်(၂၀)အတွင်းရှိသော ကြိုးပြင်တောများတွင် အစိုးတန်သစ်မျိုးအချို့မှလွဲ၍ ကျန်ရှိသော သစ်၊ ထင်း၊ဝါးစသည်များကို အခွန်လွတ်ထုတ်သုံးနိုင်ကြောင်း ပြဌာန်းထားရှိသည်။ ယင်းခွင့်ပြုချက်မှာ တောင်သူလယ်သမားများ၏အကျိုးအတွက် သတ်မှတ်ပြဌာန်းချက်ဖြစ်သည်နှင့်အညီ နိုင်ငံတစ်ဝှမ်းလုံးရှိ တောင်သူလယ်သမားများအားလုံး ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် သိရှိသဘောပေါက်နားလည်စေရန် ဖော်ထုတ်ဆောင်ရွက်သင့်ကြောင်းကို ဆုံးဖြတ်ခဲ့၍ ဗဟိုလိုခြံရေးနှင့်အုပ်ချုပ်မှုကော်မတီ သစ်တောပြုစုပျိုးထောင်ထိန်းသိမ်းရေးနှင့် စီးပွားရေးအဖွဲ့ငယ်၏ ၁၉၆၅ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလ(၂၃)ရက် နေ့စွဲပါ၊ အမိန့်ကြော်ငြာစာအမှတ်(၂၆)ဟပ(၆)၆၃(၁၁၈/၁) အရတိုင်း/ပြည်နယ်၊ ခရိုင်၊ မြို့နယ် သစ်တောပြုစုပျိုးထောင်ထိန်းသိမ်းရေးနှင့် စီးပွားရေးအဖွဲ့ငယ်အဆင့်ဆင့်သို့ ထုတ်ပြန်ကြေညာခဲ့သည်။ ယင်းကြေညာချက်၌ တောင်သူလယ်သမားများ၏ လုပ်ကိုင်ခွင့်များနှင့်တကွ မိမိသုံးသစ်များကို ထုတ်ယူရာ၌ လိုက်နာရမည့်လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို အောက်ပါစည်းကမ်းချက်နှင့်အညီ ထုတ်ယူသုံးစွဲစေခဲ့သည်-

(က)သစ်တောနည်းဥပဒေ(၂၅) ခြွင်းချက်အရ မိမိသုံးလယ်ယာလုပ်ငန်းနှင့် ငါးဖမ်းလုပ်ငန်းများအတွက် မိုင် ၂၀အတွင်း ခွင့်ပြုထားသောတားမြစ်ရာမပါသည့် သစ်ပင်များ ခုတ်လုပ်ထုတ်ယူရာတွင် မည်ရွေ့ မည်မျှ ခွင့်ပြုသင့်သည်ကို ကျေးရွာလိုခြံရေးနှင့် အုပ်ချုပ်မှုကော်မတီက စိစစ်ပြီးမှ ထုတ်ပေးသော ခွင့်ပြုမိန့်များဖြင့်သာ ထုတ်ယူခွင့်ပြုရန်နီးရာသစ်တောဌာနမှ အရာထမ်း/အမှုထမ်းများအား အကြောင်းကြားရန်။

- (ခ) မိမိသုံးသစ်များကိုလွှဲတိုက်ခွဲရန်ဖြစ်ပါကယခင်ကကဲ့သို့ ပုဂ္ဂလိကပိုင်လွှဲစင်များကို တစ်ခုစီသီးခြားတည်ထောင်ခွဲစိတ်ခွင့်မပြုပဲ ကျေးရွာအလိုက်(သို့မဟုတ်) ကျေးရွာအုပ်စုအလိုက်လယ်ယာနှင့် လုပ်ငန်းပေါင်းစုံသမဝါယမအသင်းများက ကြီးကြပ်ပြီး လွှဲစင်တည်ထောင်ခွဲစိတ်ခွင့်ပြုရန်။
- (ဂ) ကျေးရွာလိုခြံရေးနှင့်အုပ်ချုပ်မှုကော်မတီ၏ ခွင့်ပြုမိန့်အရထုတ်ယူသောမိမိသုံးသစ်များကို သစ်တောဌာနမှ တိုင်းတာစာရင်းယူမှတ်ပြီးမှသာ ခွဲစိတ်ခွင့်ပြုရန်။
- (ဃ)မိမိသုံးသစ်များ ခုတ်လုပ်ထုတ်ယူရာတွင် သစ်တောဌာနမှ သင့်လျော်သောစည်းကမ်းများထားရှိကာ ကြပ်မတ်စစ်ဆေးမည်ဖြစ်၍ သက်ဆိုင်ရာကျေးရွာလိုခြံရေးနှင့်အုပ်ချုပ်မှုကော်မတီက လိုအပ်သော အကူအညီများပေးရန်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင်ပြောင်းလဲကျင့်သုံးလာသော ဈေးကွက်စီးပွားရေးစနစ်နှင့် လိုက်လျောညီထွေဖြစ်စေရန် ၁၉၉၂ခုနှစ်တွင် သစ်တောဥပဒေနှင့် ၁၉၉၅ခုနှစ်တွင် သစ်တောနည်းဥပဒေများကို ပြင်ဆင်ရေးဆွဲပြဌာန်းခဲ့သည်။ ထူးခြားချက်မှာ ၁၉၀၂ခုနှစ် သစ်တောဥပဒေဟောင်းတွင် ထည့်သွင်းပြဌာန်းခြင်းမရှိခဲ့သည့် သစ်တောပြုစုထိန်းသိမ်းရေးလုပ်ငန်းများ၌ ပုဂ္ဂလိကအခန်းမှ ပါဝင်ရေးအတွက်လမ်းဖွင့်ပေးထားခြင်းဖြစ်သည်။

တစ်ဆက်တည်း ပြည်သူလူထု၏ တက်ကြွစွာ ပူးပေါင်းပါဝင်ဆောင်ရွက်မှုဖြင့် သစ်တောပြုစုထိန်းသိမ်းမှုနှင့်စီမံအုပ်ချုပ်မှုကို ဆောင်ရွက်နိုင်ရန်အတွက် သစ်တောဦးစီးဌာနမှ ဒေသခံပြည်သူအစုအဖွဲ့ပိုင် သစ်တောလုပ်ငန်းဆိုင်ရာညွှန်ကြားချက်များကို ၁၉၉၅ခုနှစ်တွင် ထုတ်ပြန်ကြေညာခဲ့သည်။

ဒေသခံပြည်သူအစုအဖွဲ့များအတွက် တိုးတက်လိုအပ်လာသော ထင်းကိုလုံလောက်စွာနှင့်လွယ်ကူစွာ ရရှိရန်အတွက် ကျေးရွာများက ပိုင်ဆိုင်မှုရှိသော ထင်းစိုက်ခင်းများကို ကြိုးဝိုင်းများ၊ ကြိုးပြင်ကာကွယ်တောများနှင့် ကျေးရွာအနီးအစားရကစီမံခန့်ခွဲခွင့်ရှိသော မြေများပေါ်တွင် စိုက်ပျိုးနိုင်ကြောင်းကို ၁၉၉၂ ခုနှစ်ထုတ်ပြန်ခဲ့သော သစ်တောဥပဒေပုဒ်မ-၁၅တွင် ပြဌာန်းခဲ့ပါသည်။ ယင်းပြဌာန်းချက်နှင့်အညီ သစ်တောဦးစီးဌာနသည် ဒေသခံပြည်သူအစုအဖွဲ့ပိုင်သစ်တောလုပ်ငန်းဆိုင်ရာညွှန်ကြားချက်များကို ၁၉၉၅ခုနှစ်၊ဒီဇင်ဘာလတွင် ထုတ်ပြန်နိုင်ခဲ့ကြောင်းတွေ့ရပါသည်။ ဤညွှန်ကြားချက်အရ ထင်းစိုက်ခင်းများကိုစီမံကိန်းရေးဆွဲ၍ စနစ်တကျစိုက်ပျိုးသောအစုအဖွဲ့များအား နှစ်ပေါင်း(၃၀)အထိလုပ်ပိုင်ခွင့်ပေးထားခြင်းကြောင့် စိုက်ပျိုးလိုသောဒေသခံပြည်သူအစုအဖွဲ့များ ပိုမိုတိုးတက်များပြားလာကြောင်းတွေ့ရပါသည်။ ဈေးကွက်

စီးပွားရေးခေတ်တွင် ယင်းမူဝါဒ လမ်းညွှန်ချက်များနှင့် အညီ ဒေသခံပြည်သူအစုအဖွဲ့များက ပါဝင်ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်လာစေရန်အတွက် ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့ကြီး၏ ကုလသမဂ္ဂဖွံ့ဖြိုးရေးအစီအစဉ်၊ ကမ္ဘာ့စားနပ်ရိက္ခာနှင့် စိုက်ပျိုးရေးအဖွဲ့အစရှိသော အဖွဲ့အစည်းများ၊ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာအစိုးရမဟုတ်သောအဖွဲ့အစည်းများဖြစ်သည့် ဂျပန်နိုင်ငံမှ JODCA, ACTMANG နှင့် မြန်မာနိုင်ငံမှ အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုဖြစ်သည့် သစ်တောသယံဇာတပတ်ဝန်းကျင်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးနှင့် ထိန်းသိမ်းရေးအသင်း (FREDA) တို့ကလည်း ဒေသခံပြည်သူအစုအဖွဲ့များအား ပညာပေးဟောပြော၍ ကျေးလက်ဒေသဖွံ့ဖြိုးမှုလုပ်ငန်းများကို တစ်တပ်တစ်အား ပါဝင်ကူညီဆောင်ရွက်လာကြကြောင်းကိုတွေ့ရပါသည်။

ပြည်ထောင်စုသမ္မတ မြန်မာနိုင်ငံတော်အစိုးရ၊ သယံဇာတနှင့်သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဝန်ကြီးဌာန၊ ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးရုံး၊ အမိန့်ကြော်ငြာစာအမှတ် (၈၄/၂၀၁၆)အရ၊ သယံဇာတနှင့်သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဝန်ကြီးဌာနသည် သစ်တောဥပဒေပုဒ်မ-၅၇ပုဒ်မခွဲ(ခ)ပါ လုပ်ပိုင်ခွင့်ကိုကျင့်သုံး၍ ၁၉၉၅ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလထုတ်ပြန်ခဲ့သောဒေသခံပြည်သူအစုအဖွဲ့ပိုင်သစ်တောလုပ်ငန်းညွှန်ကြားချက်ကိုလွှမ်းမိုးသည့် ဒေသခံပြည်သူအစုအဖွဲ့ပိုင်သစ်တောလုပ်ငန်းဆိုင်ရာ ညွှန်ကြားချက်များကို(၁၆-၈-၂၀၁၆)ရက်စွဲဖြင့်ထုတ်ပြန်ထားပါသည်။ဒေသခံပြည်သူအစုအဖွဲ့ပိုင်သစ်တောလုပ်ငန်း၏ ရည်ရွယ်ချက်များမှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်ပါသည်။

- (က)ဒေသခံပြည်သူအတွက် သစ်နှင့်သစ်မဟုတ်သော သစ်တောထွက်ပစ္စည်းအစရှိသည့်သစ်တောနှင့်သစ်ပင်ဆိုင်ရာ အခြေခံလိုအပ်ချက်များကိုဖြည့်ဆည်းပေးရန်၊
- (ခ)ဒေသခံပြည်သူများအတွက် အလုပ်အကိုင်နှင့်ဝင်ငွေအခွင့်အလမ်းများရရှိပြီး ဆင်းရဲနွမ်းပါးမှုလျော့နည်းစေရန်၊
- (ဂ)သစ်တောဖုံးလွှမ်းသည့်ဧရိယာဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာပြီး ရေရှည်တည်တံ့စေရန်နှင့် စဉ်ဆက်မပြတ်ထုတ်ယူ သုံးစွဲနိုင်ရန်၊

ရိုးစုံကျေးရွာဒေသခံပြည်သူအစုအဖွဲ့ပိုင်စိုက်ခင်း

(ဃ)ပြည်သူများပူးပေါင်းပါဝင်သော သစ်တောစီမံအုပ်ချုပ်လုပ်ကိုင်မှုစနစ်ကိုမြှင့်တင်ရန်၊

(င)သစ်တောပြုန်းတီးစေခြင်းနှင့် အရည်အသွေးကျဆင်းခြင်းတို့ကိုကာကွယ်ထိန်းသိမ်းခြင်းဖြင့်ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုလျော့ချရေးနှင့် လိုက်လျောညီထွေဖြစ်စေရေးအထောက်အကူဖြစ်စေနိုင်သည့်ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ဝန်ဆောင်မှုများ တိုးပွားလာစေရန် ဟုဖော်ပြထားပါသည်။

သစ်တောဥပဒေ၁၉၉၂၊ အပိုဒ် (၁၇)တွင် သစ်တောထွက်ပစ္စည်းကို ခွင့်ပြုမိန့်ရမှသာထုတ်ယူခွင့်ရှိသည်။ သို့ရာတွင် စီးပွားဖြစ်မဟုတ်သည့် မိမိသုံး၊ လယ်ယာလုပ်ငန်းသုံး သို့မဟုတ် ငါးဖမ်းလုပ်ငန်းသုံးအတွက် ဖြစ်လျှင် သတ်မှတ်အရေအတွက်ထက် မကျော်လွန်ပါက ခွင့်ပြုမိန့်ရယူရန်မလိုပဲထုတ်ယူနိုင်သည်။ အပိုဒ် (၁၈)တွင် သစ်တောဦးစီးဌာနသည် သစ်တောထွက်ပစ္စည်းထုတ်ယူခွင့်ပြုရာတွင် စီးပွားဖြစ်ထုတ်ယူခြင်းဖြစ်ပါက ဈေးပြိုင်စနစ်ကိုကျင့်သုံးရမည်။ သို့ရာတွင် အောက်ပါတို့အတွက် ဈေးပြိုင်စနစ်ကျင့်သုံးခြင်းမပြုပဲ ထုတ်ယူခွင့်ပြုနိုင်သည်-
(က)သစ်တောထွက်ပစ္စည်းထုတ်ယူခြင်းနှင့် ပြည်တွင်းပြည်ပရောင်းချခြင်းလုပ်ငန်းများကို နိုင်ငံတော်ပိုင် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများအဖြစ် လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်သည့်ကိစ္စ။

(ခ) သစ်တောထွက်ပစ္စည်းများထုတ်ယူခွင့်ပြုခြင်းနှင့် စပ်လျဉ်း၍ အစိုးရအဖွဲ့ကဝန်ကြီးအား လုပ်ပိုင်ခွင့်ပေးအပ်ထားသည့်ကိစ္စ။

(ဂ) စီးပွားဖြစ်အသေးစားသစ်တောထွက်ပစ္စည်းများ ထုတ်ယူခွင့်ပြုသည့်ကိစ္စ။

(ဃ)စီးပွားဖြစ်မဟုတ်သည့် အောက်ပါလုပ်ငန်းများတွင် သုံးစွဲရန်ဖြစ်သော သစ်တောထွက်ပစ္စည်းများ ထုတ်ယူခွင့်ပြုသည့်ကိစ္စ။

(၁) သုတေသနနှင့်ပညာပေးလုပ်ငန်း၊

(၂) ပြည်သူ့အကျိုးပြုသို့မဟုတ်ဘာသာရေးလုပ်ငန်းဟုဖော်ပြထားပါသည်။

သစ်တောအရာရှိသည် သစ်တောနယ်မြေနှင့် အစိုးရက စီမံခန့်ခွဲခွင့်ရှိသော မြေမှထုတ်လုပ်သည့် အခွန်ဆောင်ပြီးသောထင်းကို မီးသွေးဖုတ်နိုင်ရန်သတ်မှတ်သည့်စည်းကမ်းချက်များဖြင့် မီးသွေးဖိုတည်ထောင်ခွင့်နှင့် မီးသွေးဖုတ်ခွင့်ပြုနိုင်သည်။ သစ်တောဥပဒေပုဒ်မ၂၀၊ ပုဒ်မခွဲ(ဂ)အရ ခွင့်ပြုမိန့်မလိုသည့် သစ်တောထွက်ပစ္စည်းကို ထုတ်ယူခြင်းနှင့်စပ်လျဉ်း၍ မြို့နယ် သစ်တောအရာရှိသည် ထုတ်ယူခွင့်တောင်းခံသောသစ်နှင့် တိုင်များအတွက် ပင်ထောင်ရိုက်မှတ်၍ ငုတ်ရင်းတွင်“မိမိသုံး”တံဆိပ်ရိုက်မှတ်ပေးရမည်ဟုပါရှိသည်။

မြန်မာနိုင်ငံသည် အင်ဒို-မြန်မာစိမ့်ဝင်မှုမရှိသဖြင့် တွင် တည်ရှိပြီး အပင်နှင့်သတ္တဝါအမျိုးမျိုးသောစိမ့်ဝင်မှုမရှိသဖြင့် ကွဲသယံဇာတများပေါ်ကြွယ်ဝသည့်နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံဖြစ်ပြီး သစ်တောဦးစီးဌာနမှ ၂၀၁၅ခုနှစ်ထုတ်ပြန်ထားသော စာရင်းဇယားများအရ နိုင်ငံ၏ ၄၃ရာခိုင်နှုန်းခန့်မှာ သဘာဝသစ်တောများဖုံးလွှမ်းလျက်ရှိပါသည်။ ကမ္ဘာ့လူသိများသောအဖိုးတန်ကျွန်းပင်များ သဘာဝအတိုင်းပေါက်ရောက်ရာနေရင်းဒေသလည်းဖြစ်ပါသည်။ စိမ့်ဝင်မှုမရှိသဖြင့် ကွဲသယံဇာတများအား ရေရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲစေရန် ရည်ရွယ်၍ သစ်တောဦးစီးဌာနမှ ကာကွယ်ထိန်းသိမ်းလျက်ရှိပါသည်။ သဘာဝသစ်တောများမှရရှိသော သစ်တောထွက်ပစ္စည်းများမှာ နိုင်ငံတကာသို့တင်ပို့ရောင်းချလျက်ရှိသဖြင့် ပြည်ပဝင်ငွေရရှိမှုတွင် ခေတ်အဆက်ဆက်ဦးဆောင်ပါသည့် ကဏ္ဍတစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်အစိုးရသည် နှစ်(၃၀)အမျိုးသားသစ်တောကဏ္ဍပင်မစီမံကိန်း(၂၀၀၁-၂၀၃၀)တွင် ချမှတ်ထားသည့်အတိုင်း အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ရန်၊ ယင်းရည်မှန်းချက်များပြည့်မီရေးအတွက် အကောင်အထည်ဖော်မည့် စွမ်းဆောင်ရည်ရရှိရန် မြန်မာနိုင်ငံ၏အမျိုးသားအဆင့်နှင့်တိုင်းဒေသကြီး/ ပြည်နယ်အဆင့်များအလိုက် လုပ်ငန်းအစီအစဉ်များကို ချမှတ်ထားကြောင်းသိရှိရပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံသစ်တောဥပဒေ (၁၉၉၂)၊ မြန်မာ့သစ်တောမူဝါဒ(၁၉၉၅)၊ တောရိုင်းတိရစ္ဆာန်နှင့်သဘာဝအပင်များကာကွယ်ရန်နှင့် သဘာဝနယ်မြေများထိန်းသိမ်းရေးဥပဒေ(၁၉၉၄)တို့ကို မူရင်းဥပဒေ၊ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းတို့မှ ပြင်ဆင်ပြဋ္ဌာန်းခဲ့ပြီး မြန်မာ့စိမ့်ဝင်မှုမရှိသဖြင့် ကွဲသယံဇာတများကို နေရင်းဒေသနှင့်တကွ မပြုန်းတီးစေရန် ထိန်းသိမ်းခဲ့ပါသည်။ ထို့အပြင်ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးမူဝါဒ(၁၉၉၄)၊ ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဥပဒေ အဆိုပြု(၁၉၉၉)၊ မြန်မာ့၂၁ရာစုအစီအစဉ်(၁၉၉၅)တို့အပြင် ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဥပဒေ(၂၀၁၂)နှင့် ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးနည်းဥပဒေ(၂၀၁၄)တို့ကို ထုတ်ပြန်ခဲ့ပြီး စိမ့်ဝင်မှုမရှိသဖြင့် ကွဲသယံဇာတများထိန်းသိမ်းကာကွယ်ရန် ပြဋ္ဌာန်းခဲ့ပါသည်။

ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံအများစုတွင် ရိုးရာဓလေ့ထုံးတမ်းအစဉ်အလာဆိုင်ရာ သစ်တောအခြေခံစားနပ်ရိက္ခာထုတ်လုပ်မှုစနစ်များနှင့် လူမှုရေးဆိုင်ရာရိုးရာဓလေ့ထုံးတမ်းအစဉ်အလာများသည် ယဉ်ကျေးမှုအရအရေးပါလှပါသည်။ ဤစနစ်များနှင့်ဆက်စပ်နေသည့် ရိုးရာဓလေ့ထုံးတမ်းအစဉ်အလာအဆိုင်ရာ ဗဟုသုတနှင့်ကျွမ်းကျင်မှုများမျှဝေခြင်းသည် ဒေသခံတိုင်းရင်းသားလူမျိုးများနှင့် ဒေသခံပြည်သူ အစုအဖွဲ့များအား လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာပေးခြင်းနှင့် လူမှုရေးဆိုင်ရာစုပေါင်းလုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှုကို တိုးပွားစေပါသည်။ သစ်တောများအပေါ်ဖိအားများခြင်းသည် လူမှု

ရေးဆိုင်ရာ စုပေါင်းလုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှုကို ကျဆင်းစေပြီး ပဋိပက္ခများကို တိုးတက်ဖြစ်ပေါ်စေပါသည်။ သစ်တောထွက်ပစ္စည်းများနှင့် ဂေဟစနစ်ဝန်ဆောင်မှုများ အပေါ်ဆင်းရဲသားများမှီခိုမှုများပြားခြင်းသည် သစ်တောထိန်းသိမ်းကာကွယ်ခြင်းအတွက် မက်လုံးတစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ သို့သော်လည်း ပိုင်ဆိုင်မှုအခွင့်အရေးများအား အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုမှု အားနည်းခြင်း၊ တိုးတက်လာသည့် လူဦးရေ၏ဖိအားများ၊ ပဋိပက္ခများ၊ လူဦးရေရွှေ့ပြောင်းခြင်း၊ ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာပြောင်းလဲမှု၊ စီမံအုပ်ချုပ်လုပ်ကိုင်မှု အားနည်းခြင်းတို့သည် သစ်တောများအလွန်အကျွံထုတ်ယူသုံးစွဲခြင်း၊ အလွန်အကျွံအမဲလိုက်ခြင်း၊ ကျူးကျော်ဝင်ရောက်ခြင်းနှင့် စားကျက်မြေအဖြစ် အလွန်အမင်းအသုံးပြုခြင်းတို့ဖြစ်စေပါသည်။ ဤဖြစ်စဉ်များကြောင့် အဆင့်အတန်းကျဆင်းသွားသော သစ်တောများသည် သစ်တောထွက်ပစ္စည်းနှင့် ဂေဟဗေဒစနစ်ဝန်ဆောင်မှု အနည်းငယ်သာပေးနိုင်ပြီး ဆင်းရဲသားများအပေါ်ကြီးမားသည့် ဝန်ထုပ်ဝန်ပိုးဖြစ်စေပါသည်။ လူနှင့်သဘာဝသယံဇာတများ အကြားဆက်စပ်မှုများကို ဖြေရှင်းနိုင်မည့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်သော စဉ်ဆက်မပြတ် သစ်တောစီမံအုပ်ချုပ်လုပ်ကိုင်မှု နည်းလမ်းများ လိုအပ်ပါမည်ဖြစ်ကြောင်း တင်ပြလိုက်ရပါသည်။

သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့်လူ

- မကြားဖူးတာတွေကြားရ၊
- မမြင်ဖူးတာတွေတွေ့ရ၊
- မကြုံဖူးတာတွေကြုံရ၊
- မတွေ့ဖူးတာတွေ တွေ့ရ၊
- မဖြစ်ဖူးတာတွေ ဖြစ်ရ၊
- မပျက်ဖူးတာတွေ ပျက်ရ၊

ဖြစ်ပျက်သမျှ လူမှုဒုက္ခ
 “သဘာဝ”ကိုချည်းလွှဲမချနှင့်။
 ဘယ်သူမပြု မိမိမူ၊
 “လူသားထု” ပယောဂ
 လောဘ၊ ဒေါသ၊ မောဟ။

အတွေးသစ် (၁၅-၁၀-၂၀၁၂)

သစ်သစ်ရာဇာတ်ပြသည့်

ဦးသန်းနွယ် (သစ်တော)

ဦးတို့သိထားသမျှတွေကို ဝေငှနေတာပါ။ ဆရာကြီး လုပ်တယ်လို့ မထင်ကြပါနဲ့။ တို့တွေ အသက်လောက်ကြီးပြီး ရေးသားမျှဝေပေးနိုင်တဲ့သူက နည်းသွားပြီ။

လွတ်လပ်ရေးရပြီးစက သစ်တောဌာနက လယ်ယာစိုက်ပျိုးရေးနှင့် သစ်တောဝန်ကြီးဌာန လက်အောက်မှာပါ။ အတိုကောက် “လယ်-သစ်” လို့ ခေါ်ကြတယ်။ တို့မှတ်မိသမျှပါ။ ပါဝင်ကြတဲ့အဖွဲ့အစည်းတွေက အတော်များတယ်။ လယ်ယာကော်ပိုရေးရှင်း၊ ဆည်မြောင်းဌာန၊ သစ်တောဌာန၊ တိရစ္ဆာန်ဆေးကုရေးဌာန၊ ပုလဲနှင့် ငါးလုပ်ငန်းကော်ပိုရေးရှင်း၊ ပြန်လည်ထူထောင်ဖွံ့ဖြိုးရေးဌာန၊ (ပလဖ)၊ ပုလဲနှင့်ငါးလုပ်ငန်း စသည့် စသည့်ဖြင့် အများပါဝင်တယ်။ ထိုစဉ်က “ဦးစီး” ဆိုတဲ့ စကားအသုံးမပြုသေးဘူး။ ဌာနခွဲကော်ပိုရေးရှင်း - လုပ်ငန်းတို့၏ အကြီးအကဲများ - ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ် - M.D, C.E.O တို့က လစာနှုန်းမတူကြဘူး။ ဌာနကြီးတွေမှာ ၁၆၀၀/- ဌာနလေးတွေမှာ ၁၃၀၀/-ဆိုပြီး နှစ်စားရှိကြတယ်။ သစ်တောမင်းကြီးချုပ်(ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်)၊ ဆည်မြောင်း - အင်ဂျင်နီယာချုပ် စသည့်တို့က ၁၆၀၀/- တိမွေးကုနဲ့ မြေစာရင်းဌာနတို့က ၁၃၀၀/- ရကြတယ်။ တတိယအတွင်းဝန်က ၆၀၀/- စကေး၊ ဒုတိယအတွင်းဝန်က ၁၂၀၀/- စကေးနဲ့ အတွင်းဝန်က ၁၆၀၀/- စကေးတို့ ဖြစ်ကြတယ်။ အကြီးတန်းအရာရှိတွေက ၃၅၀၀/- စကေး အရွေးချယ်ခံတန်းတွေက ၈၀၀/- စကေး။ ဒီကြားထဲမှာ နိုင်ငံရေးအဆင့်တစ်ခု ရှိသေးတယ်။ ဝန်ကြီးရုံးတွေမှာ ပါလီမန်အတွင်းဝန်ဆိုတာတွေ - သူတို့ စကေးတော့ မသိဘူး။ ဒါပေမယ့် အတွင်းဝန်စကေးမဟုတ်တာတော့ သေချာတယ်။

တက္ကသိုလ်ကလည်း တစ်ခုတည်း - ရန်ကုန် တက္ကသိုလ် အကြီးဆုံးဆရာက ပါမောက္ခချုပ်။ သူတို့က အစိုးရဝန်ထမ်း မဟုတ်ဘူး။ တက္ကသိုလ်ဆီနိုတ်က ခန့်ထားတာ။ အဓိပတိသည် တက္ကသိုလ်၏ အကြီးဆုံး။ ၎င်းက ဝန်ကြီးချုပ်။ ဒုတိယအဓိပတိဆိုတာ ရှိသေးတယ်။ သူကတော့ တရားသူကြီး။ ဦးမိုလ်ကြီးက အကြာဆုံးပဲ။ မန္တလေးက ကောလိပ် ။ မော်လမြိုင်-တောင်ကြီးတို့က

ဥပစာကောလိပ်။ ကောလိပ်ဆိုတာ နောက်ဆုံးနှစ်ဘွဲ့ အထိရှိပြီး။ ဘွဲ့ကိုတော့ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်ကသာ ပေးနိုင်တယ်။ ဒါကြောင့် မန္တလေးကို U.C.M, University Collage, Mandalay၊ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်ကို R.U - University of Rangoon လို့ ခေါ်ကြတယ်။

စစ်တပ်မှာ အကြီးအကဲက ဗိုလ်ချုပ်အဆင့်။ ဗိုလ်ချုပ်နေဝင်းပေါ့။ တိုင်းမှူးကလည်း နှစ်ဦးပဲ ရှိတယ်။ တောင်ပိုင်းတိုင်း South Burma နဲ့ မြောက်ပိုင်းတိုင်း North Burma ။ နိုင်ငံရေးပါတီတွေရဲ့လက်ကိုင်တုတ်က U.M.P။ စစ်ရဲတပ်ဆိုပြီး ရှိကြတယ်။ ခရိုင်တွေမှာတော့ ပျူစောထီးဆိုတာတွေ ရှိခဲ့ဖူးကြတယ်။

ပညာရေးကတော့ မူလတန်း (သူငယ်တန်းမှ ပဉ္စမတန်း)၊ အလယ်တန်း (၆တန်း- ၇တန်း)၊ အထက်တန်း (၈တန်းမှ တက္ကသိုလ်ဝင်တန်း)။ ယခုလို အခြေခံတွေ ဘာတွေ မဟုတ်ဘူး။ နိုင်ငံတော် မူလတန်း၊ အလယ်တန်းနဲ့အထက်တန်းကျောင်းတွေပဲ။ အဆင့်မြင့်ပညာရေးခေါ်တဲ့ တက္ကသိုလ်ပညာရေးက ပညာရေးဝန်ကြီးအောက်မှ မရှိတဲ့ တက္ကသိုလ်ဆီနိုတ်က အုပ်ချုပ်တဲ့ Autonomous Administration စနစ်ခေါ်ခဲ့ကြတယ်။

APK

မြေးငယ်သစ်သစ် ဘို့ ပေးစာ (၈)

◆ သိရှိတင် (သစ်တော) ◆

“မင်္ဂလာပါမြေးငယ်ရေ” - - -

မြေးငယ်ရဲ့အသံမကြားရတာကြာပြီ။ မြေးငယ်ရဲ့ စာမဖတ်ရတာလဲကြာပြီ---ဆိုတော့၊ စိတ်ပူနေရတာ--။ မနောက---မြေးငယ်ရဲ့စာရမှပဲ စိတ်အေးရတော့တယ်။ အေးလေ---“သစ်တောသမား”ဆိုတာ၊ ဒီလိုပါပဲ။ တောထဲတောင်ထဲမှာပဲအချိန်ကုန်ရတာပါ။ သိပ်အရေးကြီးမှ မြို့တက်ရတာ--ဒါမှမဟုတ်လစာထုတ်မှ မြို့ပြန်ရောက်တယ်လေ--။ မြို့ကနေ တောထဲတောင်ထဲသွားလာနေရတဲ့ မြေးငယ်တို့ သစ်တောသမားတွေကားနဲ့တစ်တန်၊ မီးရထားနဲ့တစ်ဖုံ၊ လှေသင်္ဘောနဲ့တစ်မျိုး---ရံဖန်ရံခါ - --ခြေလျင် ခရီးစဉ်ဖြင့် သွားရလာရ--ရေလမ်းမြေလမ်း တောလမ်းတွေသွားရတဲ့အခါ လမ်းခရီးမှာအန္တရာယ်ကင်းအောင်ဘာတွေစိတ်ကူး၊ ဘာတွေအာရုံပြုသွားနေသလဲဆိုတာ “ဖိုးဖိုး”မသိပါဘူး။ ဒါပေမဲ့--တစ်နေရာကနေ တစ်နေရာ၊ တစ်ရွာကနေတစ်ရွာ၊ တစ်တောကနေတစ်တောကို သွားလာတတ်တဲ့ အလွန်ကြမ်းတမ်းဆိုးဝါးတဲ့ စိတ်ကြမ်းကိုယ်ကြမ်းသမားကြီးတစ်ယောက်၊တောထဲ၊ တောင်ထဲမှာ ဘယ်လိုသွားသလဲဆိုတာ “ဖိုးဖိုး”ပြောပြမယ်။

ဟို ---ဟို ---ရှေးရှေးတုန်းက၊ အဲ--လွန်ခဲ့တဲ့ နှစ်ပေါင်း ၂၅၀၀ ကျော်လောက်က ‘အာဠဝီ’ပြည်မှာပေါ့--ကိုယကွကြီးတစ်ယောက်ရှိတယ်။ အင်မတန်ကြမ်းတမ်းရမ်းကားလှတဲ့ အဲဒီ ‘ကိုယကွ’ကြီးရဲ့ နာမည်ရင်းက “အာဠဝက”တဲ့။ ‘မြေးလေး’ကြားဖူးတဲ့ “ဘီလူးကြီး” လေ ‘အာဠဝီ’ပြည်အဝင်၊ တောစပ်မှာ ညောင်ပင်အကြီးကြီးရှိတယ်။ အဲဒီညောင်ပင်အောက်မှာ သူ့ဘုံမိမိမိမိ ကြီး ရှိတယ်။ အဲဒီမှာနေရင်း၊ သူ့ဘိုးဘွားမိဘတွေ လက်ထက်ကတည်းက အဆင့်ဆင့် လက်ဆင့်ကမ်းထိန်းသိမ်းလာတဲ့ “အမွေတွေ” သူ့အဖေအမေကနေ သူတို့ရဲ့သား ‘ကိုယကွ’ ကို ပေးခဲ့တယ်။ ‘ကိုယကွ’လက်ထက်မှာ အမွေတွေ ပျောက်သွားတယ်။ သူ့ဘယ်လိုရှာရှာမတွေ့ဘူး။ ဒီတော့ အမြဲလိုလို စိတ်ဆိုးလို့နေတယ်။ တဖြည်းဖြည်းနဲ့ ဒေါသတွေ ပေါက်ကွဲလို့၊ စိတ်ကြမ်းကိုယ်ကြမ်းကြီးဖြစ်နေသတဲ့ ---။

အဲဒီအမွေတွေကတော့၊ စိန်ရွှေရတနာတွေတော့ မဟုတ်ဘူး။ အဲဒီအဘိုးတန်ရတနာတွေထက် အဆပေါင်းထောင်သောင်းမကတန်ဘိုးရှိတဲ့ ပစ္စည်းတွေတဲ့။ သူတို့

ဘိုးဘွားမိဘအစဉ်အဆက် လက်ခံကျင့်သုံးလာခဲ့တဲ့ “ဘဝလမ်းညွှန်ချက်”တွေတဲ့။ ဘဝအရေးစိတ်အေးရမဲ့ မေးခွန်းတွေနဲ့ အဖြေတွေပေါ့။ ဟို---“ကဿပဘုရား” ဘုရားလက်ထက်ကတည်းက၊ ဘုရားကချီးမြှင့်ခဲ့တဲ့ မေးခွန်းနဲ့ အဖြေစုံ” တွေတဲ့။ ကြံ့ကြံ့ဖန်ဖန်- “ကိုယကွ” လက်ထက် ကြမှ “မေးခွန်း”တွေသာရှိပြီး အဖြေတွေက ပျောက်သွားတယ်---တဲ့။ သူ-ဘယ်လိုရှာရှာမတွေ့တော့---သူ့ ဗိမာန်ပေါ်ကကျော်ဖြတ်သွားတဲ့ ဈာန်ရပုဂ္ဂိုလ်ရသေ့ရဟန်းတွေကို သူ့ဗိမာန်ထက်ပင့်ဖိတ်ပြီး၊ အဲဒီအမွေ မေးခွန်းတွေမေးတာပေါ့---အဖြေမရရင်၊ သူစိတ်ဆိုးတယ်၊ မဖြေနိုင်ကောင်းလားဆိုပြီးတော့၊ ညှင်းဆဲရိုက်နှက် နှိပ်စက်ပြီးတော့ လွှတ်လိုက်တယ်။ ‘ကိုယကွကြီး’ စိတ်ကြမ်း လူကြမ်းဘီလူးကြီး ဖြစ်တာတော့၊ ဒီအဖြေစုံတွေပျောက်သွားရာက စတော့တာပါပဲ---။

အဲ ---‘ဂေါတမဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရား’က ---ဒီအခြေအနေကိုသိတော့။ “ကိုယကွ” အစည်းအဝေးသွားနေတဲ့တစ်ရက်မှာ၊ ကိုယကွရဲ့ဘုံဗိမာန်မှာ မြတ်စွာဘုရားက သီတင်းသုံးနေခဲ့တယ်။ “ကိုယကွ” အစည်းအဝေးက ပြန်လာတဲ့အခါ၊ “ဘုရား”ကိုမြင်တော့ သိပ်စိတ်ဆိုးတယ်။ သူက“ဘုရား”ကို မကြည်ညိုဘူးလေ။ “ဘုရား”ဟောတဲ့တရားလဲမကြိုက်၊ သူ့အကျင့်နဲ့လဲ မကိုက်ဘူးဆိုတော့ ၊ သူ့ဗိမာန်ထဲက၊ “ဘုရား”ကိုထွက်သွားအောင် ဒုက္ခမျိုးစုံပေးတယ်။ မရဘူး။ “ဘုရား”ထွက်မသွား--သွားအောင် တစ်ညလုံးသူ့အစွမ်းကုန် သူလုပ်ဆောင်တယ်၊ မရဘူး--။

ဒါနဲ့-“ကိုယကွ”က “အရှင်ဂေါတမ- ကျုပ်ခွင့်မပြုတဲ့ ---ကျုပ်ဘုံဗိမာန်ထဲ---ဘာဖြစ်လို့ဝင်နေတာလဲ။ ခု--ချက်ခြင်းထွက်သွားပါ”လို့ပြောတော့၊ “ဘုရား”က၊ “မင်းထွက်သွားစေချင်တယ်ဆိုရင်လဲထွက်ရတာပေါ့” ဆိုပြီး ချက်ခြင်းထွက်သွားတယ်။ “ကိုယကွ”က၊ အဲဒီလိုတော့လဲ အဟုတ်ပဲ၊ ငါတစ်ညလုံးမောင်းထုတ်တာ မရပဲနဲ့၊ ခုလိုဆိုတော့ငါပြောတာနားထောင်သားပဲ--- ငါ့စကားနားထောင်တာဟုတ်-မဟုတ်စမ်းရအုံးမယ်ဆိုပြီး ---“ကဲ--ပြန်ဝင်ခဲ့အုံး”ဆိုတော့ “ဘုရား”က “မင်းဝင်စေချင်ရင်လဲ၊ဝင်ရတာပေါ့” ဆိုပြီးပြန်ဝင်လာတယ်။ “ကိုယကွ”

က “ဘုရား”ကို သုံးကြိမ် သုံးခါလောက်ဝင်လိုက်ထွက်လိုက်ခိုင်းတယ်။ “ဘုရား”က သုံးခါစလုံး “ကိုယကွ” ကြိုက်အောင်လိုက်လုပ်ပေးတယ်။ ‘ဘုရား’မှာက ရည်ရွယ်ချက်ရှိတယ်လေ။ ‘စိတ်ဆိုးတဲ့သူ စိတ်ပြေအောင် ကျေနပ်အောင် အလိုက်အထိုက်လုပ်ပြလိုက်တာပေါ့’ အဲဒီတော့ “ကိုယကွ” ကစိတ်ဆိုးပြေလာပြီး၊ စတုတ္ထအကြိမ် မခိုင်းခင် ---” ဒီတစ်ခါ ဒင်းထွက်ရင်၊ သူ့ခြေထောက်နှစ်ချောင်းကိုကိုင်ပြီးတော့၊ စကြာဝဠာအပြင်ရောက်အောင် ကိုင်ပေါက်လိုက်မယ်၊ လွှင့်ပစ်လိုက်မယ်” လို့စိတ်ကူးပြီး၊ “ဘုရား”ကို ထွက်ခိုင်းလိုက်တယ် ---။ “ဘုရား”က “ကိုယကွ”ရဲ့ မကောင်းတဲ့အကြံကိုသိတော့၊ “မင်း---ဘာလုပ်မယ်ဆိုတာ၊ ငါသိတယ်။ ငါ-မထွက်နိုင်ဘူး” လို့ပြောလိုက်တယ်။

“ကိုယကွ”လန့်သွားတယ်။ “ရဟန်းဂေါတမက တော်တော်တန်ခိုးကြီးတာပဲ၊ ငါ့စိတ်ထဲကအကြံကို သိတယ်။ တော်တော်အစွမ်းထက်တာပဲ။ ပျောက်သွားတဲ့ အဖြေတွေရဖို့ ---“သူ”ကို “ငါ”မေးခွန်းတွေ မေးဦးမှပဲ ဆိုပြီး၊ မေးခွန်းတွေ တစ်ခုပြီးတစ်ခုမေးလိုက်တယ်။ မေးခွန်းက(၁၃)ခုရှိတယ်။

မေးခွန်း (၁) က “လောကမှာ အကောင်းဆုံးဥစ္စာကဘာလဲ?”

လူတွေကတော့၊ ပစ္စည်းဥစ္စာ စိန် ရွှေရတနာ ပတ္တမြားတွေ လို့ဖြေကြမှာပဲ။ ဘုရားကတော့ “သဒ္ဓါတရား” ပါတဲ့။ စိန်ရွှေရတနာပတ္တမြားဆိုတာ၊ ရန်သူမျိုး (၅)ပါးနဲ့တွေ့ရင် ပျက်စီးဆုံးရှုံးနိုင်တယ်လေ။ အဲဒီအဖိုးတန်ပစ္စည်းတွေကြောင့် အလှအယက်ခံရတာတွေ၊ အတိုက်အခိုက်ခံရတာတွေ အသက်ဆုံးရှုံးရတာတွေ ဖြစ်နိုင်တယ်လေ။ အဲ-“သဒ္ဓါ”ကတော့ ခိုးယူလို့မရ၊ တိုက်ယူလို့မရ၊ သတ်ဖြတ်ယူလို့မရဘူး၊ သူလုပ်ခဲ့တဲ့သဒ္ဓါတရားကြောင့် လူဖြစ်ရင်လည်း အထက်တန်း၊ နတ်ဖြစ်ရင်လဲ အထက်တန်း ၊ ဘယ်ဘဝရောက်ရောက် အထက်တန်းကျကျ စည်းစိမ်ဥစ္စာအပြည့်အစုံနဲ့ နေရတယ်တဲ့လောကမှာ အောင်မြင်မှုတွေ၊ စည်းစိမ်ဥစ္စာပြည့်စုံမှုတွေရဲ့ အဓိကအခြေခံဟာ၊ သဒ္ဓါသာဖြစ်ပါတယ်တဲ့။ အဲဒါကြောင့် မြေးလေးတို့ရေ မြေးလေးတို့ဘဝ စိတ်အေးရအောင် သဒ္ဓါတရားကိုယ့်မှာ ပြည့်စုံအောင်ကြိုးစားထားရမယ်လေ။

မေးခွန်း (၂) က “ဘာလုပ်ရင်ချမ်းသာမလဲ?” တဲ့၊ ဖိုးဖိုးတို့ မြေးလေးတို့လောကသားတွေကတော့၊ စားဖွယ်စုံ လက်ဖက်ရည်ဆိုင်၊ စားသောက်ဆိုင်ဖွင့်မယ်၊ ကားရေဆေးနှင့်ကားအလှပစ္စည်းဆိုင်ဖွင့်မယ်၊ ကားအရောင်းအဝယ်လုပ်မယ်၊ တည်းခိုခန်းဖွင့်မယ်၊ နှစ်လုံးသုံးလုံးထိုးမယ် ---စသဖြင့် ပြောကြမှာပါပဲ။ “မြတ်စွာဘုရား”

ကတော့ ဓမ္မနဲ့နေရင်ချမ်းသာမယ်။ တရားကျင့်သုံးရင် ချမ်းသာမယ် တဲ့။ တရားဓမ္မဆိုတာ ကာယသုစရိုက်(၃)ပါး၊ ဝစီသုစရိုက်(၄)ပါး၊ မနောသုစရိုက်(၃)ပါး၊ ပေါင်း(၁၀)ပါးကိုပြောတာလေ။ ကာယသုစရိုက်(၃)ပါးဆိုတာ၊ သူ့အသတ်မသတ်တာ၊ သူများပစ္စည်းမခိုးတာ၊ မတရားတဲ့နည်းနဲ့မယူတာ၊ သူများသားမယား မကျူးလွန်တာ၊ ဝစီသုစရိုက်(၄)ပါးဆိုတာ၊ လိမ်မပြောရဘူး၊ ဂုံးမတိုက်ရဘူး၊ တစ်ဦးနဲ့တစ်ဦး ညီညွတ်အောင်ပဲနေတယ်။ ရိုင်းပြတဲ့ စကားမပြောဘူး၊ မနောသုစရိုက်(၃)ပါးကတော့ သူများပစ္စည်းကို ကိုယ့်ပစ္စည်းဖြစ်ချင်တဲ့ လောဘမျိုးမရှိဘူး၊ မိမိမလိုတဲ့သူ ဒုက္ခရောက်သွားရင်ကောင်းမှာပဲ၊ ပျက်စီးပါစေဆိုတဲ့ အတွေးမျိုးမတွေးဘူး၊ ကံ-ကံရဲ့ အကျိုးကို ယုံကြည်လက်ခံတဲ့ အမှန်မြင်တာ၊ အမှန်သိတာ၊ အဲဒီတရား (၁၀)ပါးနဲ့အညီ ကျင့်ကြံနေထိုင်ရင်ချမ်းသာမယ်---တဲ့။

မေးခွန်း (၃) က “အရသာတွေထဲမှာ ဘယ်အရသာက အကောင်းဆုံးလဲ ? ” တဲ့ လောကသားတွေကတော့ ကိုယ်ကြိုက်တာကိုအရသာအရှိဆုံးလို့ ပြောမယ်ထင်တာပဲ၊ ဒူးရင်းသီးကြိုက်တဲ့သူက ဒူးရင်းသီး ၊ ငှက်ပျောသီး ကြိုက်တဲ့သူက ငှက်ပျောသီး၊ သရက်သီးကြိုက်တဲ့သူက သရက်သီး၊ ဝက်သားကြိုက်တဲ့သူကဝက်သား ---စသဖြင့် ပြောကြမှာပဲ။ “မြတ်စွာဘုရားကတော့” မှန်တဲ့စကားပြောတာ အကောင်းဆုံးအရသာ” တဲ့။ ဘာလို့လဲဆိုတော့၊ ကောင်းတဲ့အရသာက ဘယ်တော့မှ မအီဘူး၊ စောစောက လူတွေပြောတဲ့ ဒူးရင်းသီးတို့ ---ဝက်သားတို့စတာတွေက ကြာရင်အီသွားတယ်လေ။ ကြာရှည်ဘယ်စားနိုင်မှာဘဲ။ ဟော ---မှန်တဲ့စကားကတော့ ဘယ်နှစ်ခါပြောပြော အရသာမပျက်ဘူး၊ အကျိုးကျေးဇူးလဲကြီးမားတယ်။ ဘုရားအလောင်း ငုံးမင်းဖြစ်စဉ်က၊ တောမီးလောင်တော့ မှန်တာကိုပြောလိုက်တယ်။ “သူ့မှာအတောင်ပေါက်ပေမဲ့ မပျံနိုင်သေးဘူး။ ခြေထောက်တော့ရှိပေမဲ့ မသွားနိုင်သေးဘူး။ အမေအဖေတွေကလဲ ထွက်ပြေးကုန်ကြပြီ၊ ဒီမှန်တဲ့စကားကြောင့် တောမီးကြီးသူ့ကို ရှောင်သွားပါစေ” လို့သစ္စာဆိုလိုက်တာ ---“မီး”ကသူ့ဆီရောက်မလာဘူး။ ဘာလို့လဲဆိုတော့၊ သူက မှန်တဲ့စကား (၃)ခွန်းပြောပြီး သစ္စာဆိုလိုက်တာကိုး။ အဲဒါကြောင့် သစ္စာစကားဟာ အရသာအရှိဆုံးအကျိုးကျေးဇူးလဲအကြီးမားဆုံးပေါ့။

မေးခွန်း(၄)က “ဘဝမှာ၊ ဘယ်လိုအသက်ရှင်နေထိုင်ရင် အကောင်းဆုံးဖြစ်မလဲ?” တဲ့။ လူတွေကတော့ အမျိုးမျိုးပဲ ပြောကြတယ်။ အရောင်းအဝယ်လုပ်ပြီး အသက်ရှင်နေထိုင်မယ်။ စီးပွားရေးလုပ်မယ်။ ဝန်ထမ်းလုပ်ပြီး နေထိုင်မယ်။---စသဖြင့်ပေါ့။ “မြတ်စွာဘုရား” ကတော့ “အသိပညာနဲ့ နေထိုင်တာအကောင်းဆုံး” တဲ့။ မြေးငယ်

စဉ်းစားကြည့်ပါ။ ရဲဘဲတဲ့လူ့ဘဝမှာ အကြောင်းနဲ့အကျိုး ခွဲခြားမသိတဲ့ အသက်ရှင်နေထိုင်မှုဟာ တန်ဖိုးမရှိဘူးတဲ့။ အကောင်းအဆိုး အကြောင်းအကျိုးကိုသိပြီး၊ ဘဝလမ်း ကြောင်းကိုကောင်းကောင်း လျှောက်လှမ်းနိုင်ဖို့ အသိဉာဏ် ပညာနဲ့ အသက်ရှင်နေထိုင်ခြင်းသာ တန်ဖိုးအရှိဆုံး ဖြစ်တဲ့ အကောင်းဆုံး အသက်ရှင်နေထိုင်ခြင်းဖြစ်ပါတယ်တဲ့။

မေးခွန်း (၅) က “ဘဝမှာ တွေ့ကြုံရတဲ့အခက်အခဲတွေ ကို ဘယ်လိုဖြတ်ကျော်ရမလဲ?” တဲ့။ ဘဝမှာ အခက် အခဲတွေက မျိုးစုံတွေ့ကြုံရမှာအမှန်ပါပဲ။ လူတွေကလဲ ကိုယ့်နည်းကိုယ့်ဟန်နဲ့ ကျော်ဖြတ်ဖို့ကြိုးစားကြမှာပါပဲ။ ဒါပေမဲ့ မလွတ်ပါဘူး။ “မြတ်စွာဘုရား” ကတော့ ယုံကြည် မှုသဒ္ဓါနဲ့ ကျော်ဖြတ်ပါ”တဲ့ ယုံယုံကြည်ကြည် စူးစူးစိုက်စိုက် နဲ့စေ့စေ့စပ်စပ်ဆောင်ရွက်ပါ။ အောင်မြင်စွာ ကျော်ဖြတ် နိုင်ပါတယ် ---တဲ့။

မေးခွန်း (၆) က “ကျယ်ပြောတဲ့ဘဝကြီးကို ဘာနဲ့ ကျော်ဖြတ်မလဲ?” တဲ့။ လူတွေကတော့ စွဲလမ်းနှစ်သက် စရာအာရုံမျိုးစုံရှိတဲ့ဘဝ၊ ပျော်ရွှင်စရာ အာရုံတွေနဲ့ ပြည့် နှက်နေတဲ့ဘဝကို ---ဖြတ်ကူးဖို့ တော်တော်ခက်တယ်။ လှတာလေးလဲ မြင်ချင်၊ ချိုသာတဲ့အသံလေးလဲကြားချင်၊ မွှေးကြိုင်ထုံသင်းတဲ့ အနံ့လေးလဲရှူရှိုက်ချင်၊ ချိုမြိန်တဲ့ အရသာလေးလဲစားချင်၊ နူးညံ့တဲ့အထိအတွေ့လေးလဲ ခံစားချင်နဲ့ ဒီအာရုံ(၅)ပါးကို ကျော်ဖြတ်ဖို့ အတော်ခက် တာပေါ့။ “မြတ်စွာဘုရား”ကတော့ “အဲဒီအာရုံတွေပေါ်ကို စိတ်လွှတ်မထားနဲ့။ ကုသိုလ်ကောင်းမှုတွေကို အမြဲတမ်း သတိရနေတဲ့ “သတိ”(အပ္ပမာဒ)နဲ့ ဖြတ်ကူးပါတဲ့။

မေးခွန်း(၇) က “တွေ့ကြုံရတဲ့ ဆင်းရဲဒုက္ခတွေကို ဘာနဲ့ ကျော်လွှားဖယ်ရှားမလဲ?” တဲ့။ “မြတ်စွာဘုရား” က “တွေ့ကြုံရတဲ့ဒုက္ခမျိုးစုံကို ကြိုးပမ်းအားထုတ်မှု “ဝီရိယ”နဲ့ ကျော်လွှားဖယ်ရှားပါတဲ့။ မကြိုးစားမအားထုတ် ပဲနဲ့ ဒီဝဋ်ဆင်းရဲက ဘယ်လိုလွတ်မြောက်နိုင်မလဲနော်-

မေးခွန်း (၈) က “စိတ်တွေဖြူစင်အောင် ဘယ်လိုလုပ် ရမလဲ?” တဲ့။ ကိုယ်ကာယ “ရုပ်” ကိုတော့ ဆပ်ပြာမျိုးစုံ Body Lotion မျိုးစုံနဲ့ ပွတ်တိုက်ပြီး အညစ်အကြေး- ချွေး၊ ကြေးတွေသန့်ရှင်းအောင် ဖယ်ရှားနိုင်ပေမဲ့ “စိတ်” ကျတော့ “ပညာ”နဲ့ ဆေးကြောမှ ဖြူစင်မယ်”လို့ “မြတ်စွာဘုရား” က ဖြေတယ်။

မေးခွန်း(၉) က “ဒါဆိုရင် အဲဒီပညာကို ဘယ်လိုရ အောင်ယူရမလဲ?” လို့မေးမြန်းတယ်။ “မြတ်စွာဘုရား”က “ပညာရချင်တယ်ဆိုရင်တတ်ပြီ။ အဲဒီရချင်တဲ့စိတ်-ရိုရင် ရပြီ။ အဲဒီ လိုချင်တဲ့ ‘ဆန္ဒ’ ရှိရင် ‘ပညာ’ ရပြီတဲ့။

မေးခွန်း(၁၀) က “ဥစ္စာကို ဘယ်လိုရှာမလဲ?” တဲ့

မြတ်စွာဘုရား က “ဥစ္စာပစ္စည်း ရချင်ရင်၊ နည်းလမ်းကို ကျင့်သုံး၊ လုပ်ငန်းကျွမ်းကျင်အောင်လုပ် ဇွဲကောင်းကောင်း ထား၊ ဒါဆိုရင် ပစ္စည်းဥစ္စာရနိုင်တယ်---”တဲ့။

မေးခွန်း(၁၁) က “ဂုဏ်သတင်းကျော်စောအောင် ဘယ်လိုလုပ်ရမလဲ?” လောကမှာ ပစ္စည်းဥစ္စာလဲရှိပါပြီ၊ ပိုက်ဆံလဲ ရှိပါပြီ၊ ---ဂုဏ်သတင်းကမရှိသေးဘူး၊ မကျော် စောသေးဘူး၊ လူကြားထဲမှာနာမည်ကောင်းလဲ ထုတ်ချင် သေးတာကိုး။ “မြတ်စွာဘုရား”က “မှန်တာတွေ၊ မှန် တာပြော၊ မှန်တာလုပ်၊ ---တဲ့၊ မှန်တာလုပ်ရင် --- ဒီလူသမာဓိရှိတယ်။ “အမှန်အကန်သမားဆိုပြီး ဂုဏ် သတင်းကျော်စောလာမှာပါ”တဲ့။

မေးခွန်း(၁၂) က “မိတ်ဆွေတွေရချင်ရင် ဘယ်လို လုပ် ရမလဲ?” တဲ့ “မြတ်စွာဘုရား”က၊ မိတ်ဆွေတွေများများ ရအောင် “ပေးပါ”တဲ့။ မနုဗြောပါနဲ့တဲ့။ ပေးတဲ့လူမှ မိတ်ဆွေများများရတယ်တဲ့။

မေးခွန်း(၁၃) နောက်ဆုံးမေးခွန်းက “နောက် နောင် ဘဝမှာ စိတ်အေးဖို့ ဘာတွေလိုတုန်း၊ နောက်ဘဝ စိတ်အေးရအောင် ဘာလုပ်ရမတုန်း?” တဲ့။ အဲဒီတော့ မြတ်စွာဘုရားက၊ “အမှန်တရားလိုတယ်။ အသိပညာ လိုတယ်။ လုံ့လဝီရိယလိုတယ်။ စွန့်ကြဲပေးကမ်းမှုလိုတယ် လို့ဖြေတယ်။ ဆိုလိုတာက “ဘဝခရီးစိတ်အေးရဖို့၊ မှန် ကန်တာတွေကိုတွေ့ပါ။ အမှန်ကိုသာပြောပါ။ မှန်မှန်ကန် ကန်လုပ်ပါ။ အကြောင်းအကျိုးအကောင်းအဆိုး ခွဲခြား သိတဲ့ပညာကိုရှာပါ။ ကြိုးပမ်းအားထုတ်ပါ။ လုံ့လဝီရိယ စိုက်ပါ။ ကိုယ့်ပစ္စည်းကို ဝေမျှသုံးစွဲပါ---”တဲ့။ အဲဒီ မေးခွန်း (၁၃)ခုလုံးရဲ့ အဖြေလဲ ‘ကိုယကွကြီး’ ရရော - --အမြင်မှန်တွေရ သံသယတွေကင်းရှင်းပြီး ခက်ထန် ရှိင်းယု ကြမ်းတမ်းတဲ့ အမူအရာတွေ အသွင်သဏ္ဌာန်တွေ ပျောက်၊ ယဉ်ကျေးသိမ်မွေ့သွားရုံမက၊ “မြတ်စွာဘုရား” အားလက်အုပ်ချီမိုးရိုခိုးကန်တော့ခဲ့ပြီး-” ကိုယကွကြီးမှာ ဘယ်နေရာ ဘယ်ဒေသသွားသွား-- “မြတ်စွာဘုရား” နဲ့ တရားဓမ္မများကို ရိုသေမြတ်နိုးလက်အုပ်မိုး၍ ရိုခိုး ကန်တော့ပြီးတော့သာ သွားလာပါတော့တယ်။ “တစ်ချိန် တုန်းက အလွန်ကြမ်းတမ်းတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်ကြီး စိတ်ကြမ်း ကိုယ် ကြမ်းအင်မတန် ကြမ်းတမ်းခဲ့ပေမဲ့၊ “ကဿပ မြတ်စွာ ဘုရားနဲ့” “ဂေါတမဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရား” “ဘုရားနှစ်ဆူရဲ့ တစ်ထပ်တည်းကျတဲ့အဖြေတွေကို ရင်ဝယ်ပိုက် နှလုံးသွင်း လိုက်ရလို့ အလွန်ယဉ်ကျေးသိမ်မွေ့လိမ္မာသူလေး ဖြစ်သွား ပါတယ်”မြေးလေး”ရေ “ဖိုးဖိုး” ပြောပြချင်တဲ့ ပုံပြင် လေးကတော့ဒါပါပဲ---။

“မြေးလေးတို့ဘဝ သာယာလှပပါစေ။”
ချစ်တဲ့ ဖိုးဖိုး

ကျန်းမာရေးနှင့်အားကစားဝန်ကြီးဌာနမှထုတ်ဝေသော

ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ၊ ခံပြုစေ့ချက်၊ လက်မှုများစာအုပ်မှ ကောက်နုတ်ဖော်ပြသည်။

ငှက်ဖျားရောဂါ

ငှက်ဖျားရောဂါ၏ ယေဘုယျလက္ခဏာများမှာ ချမ်းတုန်ပြီး ကိုယ်ပူဖျားခြင်း၊ ချွေးအလွန်အမင်းထွက်ပြီး အဖျားကျသွားခြင်း၊ ရက်ခြားဖျားခြင်းပုံစံဖြင့် ဖျားတတ်ပါသည်။

ဖြစ်ရသည့်အကြောင်းများနှင့် ရောဂါဖြစ်စဉ်

ငှက်ဖျားရောဂါသည် ငှက်ဖျားပိုးသယ်ဆောင်သော အနော်ရစ်လိခြင်(Anopheles)ကိုက်ခြင်းမှတစ်ဆင့် ကူးစက်ပြီး ငှက်ဖျားကပ်ပါးပိုး(Malaria parasite)ပလတ်စ်မိုဒီယမ်ကြောင့်ဖြစ်ပွားသည့် အဖျားရောဂါတစ်မျိုးဖြစ်သည်။

လူ၌ဖြစ်သော ပလတ်စ်မိုဒီယမ် ကပ်ပါးပိုး(၄)မျိုးရှိပါသည်။ ၎င်းတို့ထဲမှ ဖယ်လ်ဆီပါရပ်ပိုးသည် ပြင်းထန်ငှက်ဖျားရောဂါအဆင့်သို့ ရောက်ရှိဖြစ်ပွားနိုင်ပြီး အသက်အန္တရာယ်ရှိပါသည်။ ငှက်ဖျားပိုးကောင်ရေများသူ၊ ကိုယ်ခံအားနည်းသူ၊ ကိုယ်ဝန်ဆောင်မိခင်နှင့် ကလေးငယ်တို့တွင်လည်း ရောဂါပိုမိုပြင်းထန်တတ်သည်။

ငှက်ဖျားပိုးသယ်ဆောင်ထားသော အနော်ရစ်လိခြင်သည် လူကိုကိုက်သောအခါ သွေးထဲမှတစ်ဆင့် လူ၏အသွေးကလပ်စည်းထဲသို့ ငှက်ဖျားပိုးများရောက်ရှိ ပွားများပါသည်။ ၎င်းမှတစ်ဆင့် သွေးနီဥအတွင်းတွင် ထပ်မံပွားများပြီး သွေးနီဥများပျက်စီးစေသည့်အတွက် သွေးအားနည်းခြင်းနှင့် အခြားနောက်ဆက်တွဲဆိုးကျိုးများလည်း ဖြစ်ပွားစေနိုင်သောကြောင့် စနစ်တကျကုသရန် လိုအပ်ပါသည်။

စောစီးစွာ ရောဂါရှာဖွေစစ်ဆေးခြင်းနှင့် ထိရောက်သောကုသမှုချက်ချင်းပေးနိုင်ရန် လိုအပ်ပါသည်။

ပြင်းထန်ရောဂါလက္ခဏာများ

- တခြားသူအကူအညီမပါဘဲ မတ်တပ်မရပ်နိုင်ခြင်း၊ လမ်းမလျှောက်နိုင်ခြင်း၊ မထိုင်နိုင်ခြင်း၊
- ပါးစပ်မှ ဆေးမသောက်နိုင်အောင် အော့အန်ခြင်း၊
- အလွန်အမင်း အဖျားတက်ခြင်း၊
- ကယောင်ကတမ်းဖြစ်ခြင်း၊
- ငိုက်မျှဉ်းခြင်း၊ စိတ်ရှုပ်ထွေးခြင်း၊ စိတ်လှုပ်ရှားလွယ်ခြင်း၊ ရန်လိုခြင်း၊ ပတ်ဝန်းကျင်ကိုစိတ်မဝင်စားတော့ခြင်း၊ အပြုအမူ၊ အမူအရာပြောင်းလဲခြင်း၊
- တက်ခြင်း၊ မေ့မောခြင်း၊
- အလွန်အမင်းသွေးအားနည်းခြင်း၊ မျက်လွှာဖြူခြင်း၊
- မျက်စိဝါခြင်း၊ အသားဝါခြင်း၊
- ခြေဖျား၊ လက်ဖျားအေးစက်ပြီး သွေးလန့်သော လက္ခဏာများရှိခြင်း၊
- မှိန်းလွန်းခြင်း၊

- ပြင်းထန်စွာခေါင်းကိုက်ခြင်း၊
- ဇက်ခိုင်ခြင်း၊
- အသက်ရှူရခက်ခြင်း၊ ရင်အလွန်ကြပ်ခြင်း၊
- ဆီးမည်းမည်းသွားခြင်း၊ ဆီးနည်းခြင်း၊ ဆီးမသွားနိုင်ခြင်း၊
- သွေးယိုစီးမှုများရှိခြင်း၊

ပြင်းထန်ငှက်ဖျားရောဂါလူနာမှ အရေးပေါ်ကုသရန်လိုအပ်ပြီး ဆေးရုံသို့ ချက်ခြင်းလွှဲပြောင်းပေးရန်အရေးကြီးပါသည်။

ငှက်ဖျားရောဂါစမ်းသပ် စစ်ဆေးခြင်းဆောင်ရွက်ရန်

- ၁။ သွေးဖောက်၍ ငှက်ဖျားပိုးအမျိုးအစားစစ်ဆေးရပါမည်။
  - သွေးမှန်ပြားကို စစ်ဆေးနိုင်ပါသည်။
  - အမြန်သွေးစစ်ကိရိယာ(RDT/Rapid Diagnostic Test)ဖြင့်လည်း စစ်နိုင်ပါသည်။
  - အမျိုးသမီးများ(အသက် ၁၅နှစ်မှ ၄၅ နှစ်အတွင်း) ငှက်ဖျားဖြစ်ပါက ကိုယ်ဝန်ရှိမရှိမေးမြန်းစစ်ဆေးပါ။
- ၂။ ပိုးတွေ့ပါက ပြင်းထန်ရောဂါလက္ခဏာရှိ/ မရှိစစ်ဆေးပါ။
- ၃။ ရောဂါပိုးတွေ့ရှိမှုနှင့် ပြင်းထန်ရောဂါလက္ခဏာများရှိ/မရှိ ပေါ်မူတည်၍ လိုအပ်သောကုသမှု၊ လွှဲပြောင်းပေးပို့မှုများဆောင်ရွက်ပေးရန်ဖြစ်ပါသည်။

ကာကွယ်နိုင်မည့်နည်းလမ်းများ

- ငှက်ဖျားပိုးသယ်ဆောင်သောခြင်သည် အဓိကအားဖြင့် ညအခါတွင် ကိုက်လေ့ရှိသော်လည်း မည်သည့်အချိန် မည်သည့်နေရာမဆို ခြင်ထောင်ဖြင့်အိပ်ခြင်း(အထူးသဖြင့် ဆေးစိမ်ခြင်ထောင်ဖြင့်အိပ်ခြင်း)၊
- ခြင်ကိုကိုင်ခံရခြင်းမှ ကင်းဝေးရန် အဝတ်အစားလုံလုံခြုံခြုံဝတ်ခြင်း၊ အင်္ကျီလက်ရှည်၊ ဘောင်းဘီရှည်ဝတ်ခြင်း၊
- အဝတ်အစားလွတ်နေသော လက်၊ ခြေတို့အား ခြင်မကိုက်စေသည့်ဆေးလိမ်းခြင်း၊
- ခြင်ခိုအောင်းနိုင်သော အိမ်အနီးရှိ ချုံနွယ်ပိတ်ပေါင်းများကိုရှင်းလင်းခြင်း၊
- ရပ်ကွက်ကျေးရွာအနီးရှိ စိမ့်၊ စမ်း၊ ချောင်းများကို ခြင်မပေါက်ပွားစေရန် ရေစီးရေလာကောင်းအောင် လူထုအားဖြင့်ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်း၊
- ပိုးလောက်လန်းစားငါးများကို ရေတွင်းရေကန်များတွင် ထည့်ခြင်းတို့ဖြင့် ငှက်ဖျားရောဂါကူးစက်မှုမှ ကာကွယ်နိုင်ပါသည်။

ငှက်ဖျားရောဂါသည် စောစီးစွာသိရှိကုသမှုမယူပါက အသက်အန္တရာယ်ထိခိုက်မှု အလွန်နည်းပါးသောကြောင့် ငှက်ဖျားရောဂါဖြစ်ပွားသည်ဟု သံသယရှိပါက နီးစပ်ရာဆေးရုံဆေးခန်း၊ ကျန်းမာရေးဌာန၊ ငှက်ဖျားစေတနာဝန်ထမ်း ကျန်းမာရေးလုပ်သားသို့ (၂၄)နာရီအတွင်း အမြန်ဆုံးသွားရောက် သွေးစစ်ပြီးဆေးကုသမှုခံယူကြပါရန် လိုအပ်ပါသည်။

နိုင်ငံအဆင့် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာစွမ်းအင်ဆုရရှိခဲ့သည့် သစ်တောသုတေသနဌာနမှ ထုတ်လုပ်သည့်အဝမ်းမီးဖို (A1 Cook-stove)

ဒေါက်တာသောင်းနိုင်ဦး
(သစ်တောသုတေသန)

ယနေ့အချိန်အခါတွင် အဝမ်းစွမ်းအားမြှင့်မီးဖိုဟုပြောလိုက်သည်နှင့် ကျေးလက်ဒေသနေပြည်သူများအနေဖြင့် ရင်းနှီးကျွမ်းဝင်သိရှိပြီးဖြစ်သည်။ အထူးသဖြင့် လျှပ်စစ်မရှိသည့်ကျေးရွာများ၊ ကျေးလက်ဒေသမှ အိမ်ရှင်မများ၊ ပြည်သူများ အကြားရေပန်းစားလှသည့် ထင်းလောင်စာကုန်သက်သာသည့် မီးဖိုဟုသိရှိကြသည်။

“ထင်ပေါ်ရင်၊ စင်တော်ကကောက်” ဆိုသည့်စကားအတိုင်း အဝမ်းစွမ်းအားမြှင့်မီးဖိုသည် ယခုနှစ်အတွက်ချီးမြှင့်သည့် နိုင်ငံအဆင့်ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာစွမ်းအင်ဆု (National Energy Globe winner of Myanmar - 2018) အတွက် ရွေးချယ်ခြင်းခံခဲ့ရသည်။ အဆိုပါဆုကိုပြိုင်ဘက်များအပေါ် ဖြတ်ကျော်အနိုင်ရယူဆွတ်ခူးနိုင်ခဲ့သည်။ အဆိုပါဆုရွေးချယ်ချီးမြှင့်သည့်သတင်းကို ကုလသမဂ္ဂပတ်ဝန်းကျင်အစီအစဉ်(UN Environment Programme-UNEP)နှင့် ပူးပေါင်း၍ ၂၀၁၈ ခုနှစ်၊ ဇွန်လ(၅)ရက်နေ့တွင် ကျရောက်သည့် ကမ္ဘာ့ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးနေ့(World Environment Day)တွင် ကြေညာခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ အဓိကရည်ရွယ်ချက်မှာ ကမ္ဘာတစ်ဝန်းတွင် ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာပြဿနာများကိုဖြေရှင်းနိုင်ရန် ဖန်တီးနိုင်စွမ်းရှိသောသုတေသီများ၊ ပြည်သူများသည် ကြီးကျယ်သော စီမံကိန်းကြီးများကို အကောင်အထည်ဖော်လျက်ရှိသည်ဟူသော သတင်းကိုဖြန့်ဝေလိုခြင်း၊ အဆိုပါသုတေသီများကို အားပေးကူညီလိုသောကြောင့် ဤဆုကိုချီးမြှင့်ခြင်းဖြစ်သည်ဟုဆို၏။

သစ်တောသုတေသနဌာန၊ သစ်တောဦးစီးဌာနသည် အဆိုပါ ဆုအတွက် ကျေးလက်နေပြည်သူများ၏ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်

ရေးအတွက် ဖန်တီးတီထွင်ထားသည့် စွမ်းအားမြှင့်မီးဖိုများ(Innovative Cookstoves to Improve Rural Communities Livelihood) ဟူသော ခေါင်းစဉ်ဖြင့် နိုင်ငံအဆင့်ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာစွမ်းအင်ဆုအတွက် ပေးပို့ယှဉ်ပြိုင်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။

ယခုနှစ်တွင် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာစွမ်းအင်ဆုအတွက် နိုင်ငံပေါင်း ၁၈၀ မှ ယှဉ်ပြိုင်အဆိုပြုလွှာ၂၀၀၀ ရှိခဲ့ပြီး ဆုရွေးချယ်ရေးအဖွဲ့မှ နိုင်ငံအလိုက်ဆုများကို ရွေးချယ်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ စွမ်းအင်ဆုကို ၁၉၉၉ခုနှစ်တွင် ဩစတီးယားလူမျိုး စွမ်းအင်ပညာရှင် Wolfgang Neumann စတင်တီထွင်ချီးမြှင့်ခဲ့ပြီး ယခုအခါ အလွန်ဂုဏ်သိက္ခာကြီးမားဆုံးသော ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာဆုများအနက် တစ်ခုအပါအဝင် ဖြစ်နေပေပြီ။ ၂၀၁၇ ခုနှစ်အတွက် ဝမ်းတွင်းမြို့နယ် ရိုးစုံဒေသခံပြည်သူအစုအဖွဲ့ပိုင် သစ်တောလုပ်ငန်းက ရရှိခဲ့သည်။

အဝမ်းမီးဖို

မြန်မာနိုင်ငံမြို့ပြ၊ ကျေးလက်ပြည်သူလူထုအများစုမှာ နေ့စဉ် လူနေမှုဘဝအတွက် ထင်း၊ မီးသွေးကိုအသုံးပြုလျက်ရှိကြသည်။ ထင်းလောင်စာလိုအပ်ချက် မြင့်မားလာသည်နှင့်အမျှ သဘာဝတောများမှ ထုတ်ယူမှု ရရှိနိုင်သောပမာဏထက် ပိုမိုများပြားလာပြီး သဘာဝတောများစဉ်ဆက်တည်တံ့မှုကိုခြိမ်းခြောက်လာခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် သစ်တောသုတေသနဌာနအနေဖြင့် ထင်းလောင်စာအသုံးပြုရမှုသက်သာသည့် အိမ်သုံးမီးဖိုများ စမ်းသပ်ပြုလုပ်ခြင်း သုတေသနလုပ်ငန်းကို ၁၉၈၆ ခုနှစ်မှ စတင်ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ နောင်တွင် အဝမ်းစွမ်းအားမြှင့်မီးဖို ဟုအမည်တွင်လာမည့် အိမ်သုံးထင်းမီးဖိုတစ်မျိုးကို ၁၉၉၁ ခုနှစ်တွင် စတင်စမ်းသပ်ခဲ့ကြသည်။

အာရှဒေသဆိုင်ရာ ထင်းလောင်စာစွမ်းအင် ဖွံ့ဖြိုးမှုအစီအစဉ်မှ သစ်တောသုတေသနဌာနသို့ ပေးပို့ခဲ့သော အိမ်သုံးထင်း၊ မီးသွေးမီးဖိုပုံစံအမျိုးမျိုးကို အခြေခံပြီး စမ်းသပ်မှုအမျိုးမျိုးပြုလုပ်ခဲ့သည်။ ရရှိလာသည့် အတွေ့အကြုံ၊ စာတွေ့၊ လက်တွေ့သုတေသနရလဒ်များကို အခြေခံပြီး မီးဖိုကြာရှည်ခံနိုင်ရည်ရှိရန် နှိုင်းစမ်းခွဲခြားတိုက်ရိုက်အချိုးအစား အမျိုးမျိုးရောနှောလျက် အကြိမ်ကြိမ်စမ်းသပ်ခဲ့ပါသည်။ မီးဖိုပေါင်း(၅၀၀)စမ်းသပ်ထုတ်လုပ်ခဲ့ပြီး အနီးအနားကျေးရွာများသို့ဖြန့်ဝေ၍ မီးဖိုများ၏စွမ်းဆောင်ရည်၊ ဒေသခံပြည်သူများ၏မီးဖိုအပေါ်ရှုမြင်မှု၊ ထင်းလောင်စာကုန်ကျမှုတို့ကို စဉ်ဆက်မပြတ်လေ့လာဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ အဝမ်းမီးဖို၏ စွမ်းဆောင်နိုင်ရည်များက များပြားလှသည်။ မိရိုးဖလာကျောက်ခဲဖိုခနောက်ဆိုင် ထင်းသုံးစွဲမှုထက် အဝမ်းစွမ်းအားမြှင့်မီးဖိုသည် ၄၀ ရာခိုင်နှုန်း ထင်းလောင်စာကုန်ကျမှုသက်သာလျက်ရှိသည်။ ထို့အပြင် အောက်ဖော်ပြပါ စွမ်းဆောင်ရည်များရှိသည်-

- (က) ယခင်သုံးနေကျ ထင်းကိုအသုံးပြုနိုင်ခြင်း၊
- (ခ) မီးမွှေးရာတွင် လွယ်ကူခြင်း၊
- (ဂ) မီးခိုးထွက်မှုလျော့နည်းပြီး မီးတောက်လွယ်ခြင်း၊
- (ဃ) အပူရှိန်ပြင်းသဖြင့် ချက်ပြုတ်ရာတွင် မြန်ခြင်း၊
- (စ) ဝန်ကျပြီးပြောင်းရွှေ့ရလွယ်ခြင်း၊
- (ဆ) မီးပူဟပ်ခြင်းလျော့နည်းသဖြင့် လူပင်ပန်းမှု သက်သာခြင်း။

- (ဇ) မီးပူ၍ မျက်စိကျိန်းခြင်း၊ မျက်ရည်ပူကျခြင်းတို့မှ ကင်းဝေးခြင်း၊
- (ဈ) ပြာ၊ မီးသွေး၊ စသည်တို့ ညစ်ပေးခြင်းမှ သက်သာပြီး မီးဖိုချောင်ပိုမိုသန့်ရှင်းစေခြင်း၊
- (ည) မီးပျံ့လွင့်မှုနည်းပါးသဖြင့် မီးဘေးအန္တရာယ်မှ ကင်းဝေးခြင်း၊
- (ဋ) သမရိုးကျ ဖိုခနောက် မီးဖိုနှင့်နှိုင်းစာလျှင် ထင်းကုန်ကျမှု ၄၀ ရာခိုင်နှုန်းသက်သာခြင်း၊
- (ဌ) အခြားလယ်ယာစွန့်ပစ်ပစ္စည်းများ၊လောင်စာတောင့်များလည်းအသုံးပြုနိုင်ခြင်း၊
- (ဍ) အဖိုးနှုန်းချိုသာခြင်းနှင့် သင့်လျော်သောခိုင်ခန့်မှုရှိခြင်းစသည့်စွမ်းဆောင်ရည်များရှိသည်ကိုတွေ့မြင်ရမည်ဖြစ်သည်။

သုတေသနရလဒ်များကို ပြည်သူအများအကြား ဖြန့်ဝေရန်အလို့ငှါ ပထမဦးဆုံးအဝမ်းစွမ်းအားမြှင့်မီးဖိုသရုပ်ပြပွဲကို ၁၉၉၄ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလတွင် ရန်ကုန်မြို့၊ ကန်ဘဲရီ မြန်မာ့သိပ္ပံနှင့် နည်းပညာသုတေသနဖွံ့ဖြိုးမှုဌာနတွင် စတင်မိတ်ဆက်ပြသနိုင်ခဲ့သည်။ ထို့နောက် တိုင်းဒေသကြီး၊ ပြည်နယ်အသီးသီးရှိ ဒေသခံပြည်သူများအကြား အဝမ်းစွမ်းအားမြှင့် မီးဖိုအကျိုးကျေးဇူးများ သိရှိနိုင်ရန်၊ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် အသုံးပြုလာကြစေရန် ရည်ရွယ်ပြီး တိုးချဲ့ပညာပေးရေးလုပ်ငန်းများကို နည်းလမ်းမျိုးစုံဖြင့် ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြသည်။ ပိုမိုတော့၊ လက်ကမ်းစာစောင်များရိုက်နှိပ်ပြီး ပြခန်းလာပြည်သူများ၊ ဟောပြောပွဲလာပြည်သူများအားဖြန့်ဝေခဲ့သည်။

သစ်တောဦးစီးဌာနသည် ကိုးခရိုင်စီမံခန့်ခွဲမှုဦးစီးဌာနများ၊ ကျေးရွာဘက်စုံသုံးထင်းစိုက်ခင်းစီမံကိန်း၊ ရေဝေရေလဲစီမံကိန်းများအကောင်အထည်ဖော်လာခြင်းနှင့် အတူအဆိုပါ စီမံကိန်းဒေသများဖြစ်သည့် မကွေးတိုင်း၊ စစ်ကိုင်းတိုင်း၊ မန္တလေးတိုင်းအတွင်းရှိမြို့နယ်များ၊ ကျေးရွာများအတွက် အဝမ်းမီးဖိုအများအပြားကို သစ်တောသုတေသနဌာန(ရေဆင်း)သို့မှာယူခဲ့ကြသည်။ အဝမ်းမီးဖိုလိုအပ်ချက်များကို ဖြည့်ဆည်းနိုင်ရန်အတွက် သစ်တောသုတေသနဌာနတွင် အဝမ်းမီးဖိုထုတ်လုပ်သည့် စက်ရုံတစ်ရုံကို ၁၉၉၄ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလတွင် တည်ထောင်ခဲ့ပြီးစီးပွားဖြစ် စတင်ထုတ်လုပ်ရောင်းချခဲ့သည်။

တစ်ချိန်တည်းတွင် ထိရောက်ကျယ်ပြန့်သော

အဝမ်းမီးဖိုထုတ်လုပ်မှုဖြစ်စေရန်၊ အမြောက်အများ နေရာ အနှံ့အပြားတွင် ထုတ်လုပ်ဖြန့်ဝေနိုင်ရန်နှင့်ကျေးလက် ဒေသခံပြည်သူများအလုပ်အကိုင်အခွင့်အလမ်းတိုးပွားစေရန် ရည်ရွယ်ပြီး အဝမ်းမီးဖိုထုတ်လုပ်သည့် သင်တန်းကို ၁၉၉၅ခုနှစ်၊ ဧပြီလမှ စတင်ပြီးဖွင့်လှစ်ပို့ချခဲ့သည်။ ယနေ့ အချိန်တိုင်ထိလည်းသစ်တောသုတေသနဌာန (ရေဆင်း) တွင် အဝမ်းမီးဖိုများထုတ်လုပ်ခြင်း၊ သင်တန်းပေးခြင်းများ ကိုစဉ်ဆက်မပြတ် ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသည်။

ယနေ့အချိန်အခါတွင် နိုင်ငံနှင့်အဝန်း အဝမ်းမီးဖို ထုတ်လုပ်ဖြန့်ချိနေသည့် ကျေးလက်ပြည်သူများ၊ ပုဂ္ဂလိက လုပ်ငန်းရှင်အမြောက်အများရှိနေပြီဖြစ်သည်။ သစ်တော သုတေသနဌာန(ရေဆင်း)ရဲ့ သုတေသနရလဒ်အသီးအပွင့် များပါပေ။

အဝမ်းမီးဖိုအကျိုးကျေးဇူးများ

သမားရိုးကျ ဖိုခနောက် မီးဖိုများအစား အဝမ်း မီးဖိုများအစားထိုးအသုံးပြုခြင်းဖြင့် အကျိုးကျေးဇူးများစွာ ရရှိ ခံစားကြရသည်။ အဝမ်းမီးဖိုများကိုအသုံးပြုခြင်းဖြင့် အောက်ပါ အကျိုးကျေးဇူးများရရှိခံစားနိုင်မည် ဖြစ်သည်-

- (က) ထင်းကုန်ကျမှုသက်သာပြီးမီးဖိုချောင်စရိတ်လျော့နည်း လာနိုင်ခြင်း၊
- (ခ) ထင်းခွေသူများအတွက် ယခင်ကတစ်လ(၁၀)ကြိမ်ထင်း ခွေရလျှင် အဝမ်းမီးဖိုအသုံးပြုခြင်းဖြင့် တစ်လ(၈) ကြိမ်သာထင်းခွေရန် လိုအပ်ခြင်း(ထင်းအသုံးပြုမှု ၄၀ ရာခိုင်နှုန်းသက်သာခြင်း)၊
- (ဃ) ထင်းခွေချိန်သက်သာသဖြင့် အခြားဝင်ငွေရလုပ်ငန်း များအတွက် အချိန်ပိုပေးနိုင်ခြင်း၊
- (င) ထင်းခွေရသောကလေးများအတွက် ထင်းခွေချိန် သက်သာသဖြင့်ပညာရေးအတွက်အချိန်ပိုပေးနိုင်ခြင်း၊
- (စ) မီးခိုးထွက်လျော့နည်းသဖြင့် မိခင်နှင့်ကလေးများ မျက်စိ၊ လည်ချောင်းနှင့် အဆုတ်ရောဂါများမှ ကင်း ဝေးစေခြင်း၊
- (ဆ) ချက်ပြုတ်ရာတွင် လျင်မြန်လွယ်ကူပြီး စရိတ်အကုန်အကျ သက်သာသဖြင့် အိမ်ရှင်မတိုင်းနှစ်သက်ဝမ်းသာခြင်း၊
- (ဇ) ထင်းသုံးစွဲမှုလျော့နည်းလာသည်နှင့်အမျှ ထင်းအ တွက်သစ်ပင်ခုတ်ထွင်ရမှုလျော့နည်းလာပြီး သစ်တော များကိုတစ်ဖက်တစ်လမ်းမှ ကူညီထိန်းသိမ်းနိုင်ခြင်း၊
- (ဈ) သစ်တောများမပြုန်းတီးစေရန် ထိန်းသိမ်းပေးခြင်း ကြောင့်ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုလျော့ချရေးလုပ်ငန်းကို အထောက်အကူပြုခြင်း၊
- (ည) နိုင်ငံ၏ ဆင်းရဲနွမ်းပါးမှုတိုက်ဖျက်ရေးနှင့် ကျေးလက် ဒေသဖွံ့ဖြိုးရေးအတွက်တစ်ဖက်တစ်လမ်းမှအထောက် အကူပြုခြင်း စသည့်အကျိုးကျေးဇူးများကိုရရှိခံစားနိုင် မည်ဖြစ်သည်။

အဝမ်းမီးဖိုနှင့် နိုင်ငံအဆင့် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာစွမ်းအင်ဆု

ခေတ်တွေ့ဘယ်လိုပြောင်းပြောင်း အဝမ်းမီးဖို၏ စွမ်းဆောင်ရည်များကြောင့် ယနေ့ထက်တိုင် ပျိုတိုင်း ကြိုက်တဲ့နင်းဆီခိုင်အဖြစ် အောင်ပွဲခံနေဆဲဖြစ်သည်။ သစ်တောသုတေသနဌာန(ရေဆင်း)တွင် သာမက ဒေသခံ ပြည်သူများသည် တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်အသီးသီးရှိ သစ်တောသုတေသနဌာနက သင်တန်းပေးထားသော ဒေသခံပြည်သူများ၊ ပုဂ္ဂလိကလုပ်ငန်းရှင်များထုတ်လုပ် လျက်ရှိသောအဝမ်းမီးဖိုများသည် မြန်မာပြည်အနှံ့ကျော် ကြားဆဲ၊ အသုံးတော်ခံဆဲ၊ ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးနှင့် ပြည်သူလူထုအတွက် အကျိုးပြုဆဲဖြစ်သည်။ နှစ်ပေါင်း များစွာလေ့လာဆည်းပူး၊ သုတေသနပြုတီထွင်ဖန်တီးခဲ့ သည့် သုတေသီပညာရှင်များ၏ ဂုဏ်ကျေးဇူးကို တသသ အောက်မေ့သတိရ ကျေးဇူးတင်ရသကဲ့သို့ ခေတ်အဆက် ဆက် အဝမ်းမီးဖိုသုတေသနပြု၊ ထုတ်လုပ်၊ နည်းပညာ ဖြန့်ဖြူးလျက်ရှိသော သစ်တောသုတေသနဌာန၏ သုတေသီများကိုလည်း အထူးကျေးဇူးတင်စရာကောင်းလှ သည်။ စဉ်ဆက်မပြတ်ထိန်းသိမ်း၊ ခေတ်နှင့်အညီ တိုးတက် အောင် တီထွင်ကြဆဲ၊ အဝမ်းမီးဖိုအား နိုင်ငံအဆင့် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ စွမ်းအင်ဆုရရှိစေရန်၊ ကမ္ဘာကအသိအမှတ် ပြုရန် ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်ကြသူများကိုလည်း ကျေးဇူးအ ထူးတင်ထိုက်၏။ သစ်တောသုတေသနဌာနအနေဖြင့် အဝမ်းမီးဖိုအကြောင်းပြု၍ နိုင်ငံအဆင့် ကမ္ဘာလုံးဆိုင် ရာစွမ်းအင်ဆုရရှိခဲ့သည်နှစ်မှသည် နောင်အနာဂတ် နှစ် ပေါင်းများစွာတိုင် သစ်တောထိန်းသိမ်းရေး၊ ပတ်ဝန်းကျင် ထိန်းသိမ်းရေး၊ ပြည်သူများလူမှုဘဝဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး အတွက် အုတ်တစ်ချပ်၊ သဲတစ်ပွင့်အနေဖြင့် သုတေသန လုပ်ငန်းများကို စွမ်းစွမ်းတမံဆောင်ရွက်သွားမည်ဖြစ် ကြောင်းဝမ်းမြောက်ဂုဏ်ယူစွာဖြင့် ကမ္ဘာ့ပတ်ဝန်းကျင် ထိန်းသိမ်းရေးနေ့ကို ဂုဏ်ပြုလိုက်ရပါသည်။

ကိုးကား၊

- ၁) ဦးဝင်းကြည် (၁)၊ အဝမ်းမီးဖိုထုတ်လုပ်ဖြန့်ဖြူးသုံးစွဲမှု ကိုလေ့လာခြင်း၊
- ၂) သစ်တောသုတေသန(ရေဆင်း)မှထုတ်ဝေသည့် အဝမ်း မီးဖိုအကြောင်း သိကောင်းစရာ လက်ကမ်းစာစောင်
- ၃) www.energyglobe.info

ဆင်တွေ က ချီသောနေ့

ခင်အောင် (ငြိမ်း)

ဗြိတိန်နိုင်ငံသား ဂျိမ်း(စ်)ဟိုးဝပ်ဝပ်လို့သည် ဆင်သတ္တဝါတို့၏ ဆွဲဆောင်မှုကြောင့် ၁၉၂၀ခုနှစ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံသို့ရောက်ရှိလာခဲ့၏။ သူသည် ဘုံဘေးဘေးမားကုမ္ပဏီတွင် သစ်တောဘက်ဆိုင်ရာ လက်ထောက်အရာရှိအဖြစ် ဝင်ရောက်တာဝန်ထမ်းဆောင်ရင်း ကုန်းသတ္တဝါများထဲတွင် အကြီးမားဆုံးဖြစ်သည့် ဆင်များနှင့် အသားတကျအလုပ် လုပ်ခွင့်ရခဲ့သည်။ သူအလုပ်ဝင်ပြီး မကြာမီ အချိန်ကာလတွင် ဖြစ်ရပ်တစ်ခုနှင့်ကြုံတွေ့လာလေသည်။ လုပ်ငန်းခွင်၌ စွယ်စုံဆင်ကြီးတစ်ကောင်သည် လေးလံသောသစ်လုံးအပုံတစ်ပုံကို အစွယ်ဖြင့် မ၊ နှာမောင်းဖြင့်ပွေ့ကာ သယ်ယူနေသည်ကို ဝိလျံတွေ့မြင်ရ၏။ ဆင်ကြီးသည် မတ်စောက်သောကုန်းစောင်းတစ်ခုဆီသို့ ရောက်သောအခါ ပွေ့ထားသော သစ်လုံးများ နောက်ပြန်လန်ပြီး သူ၏ဦးခေါင်းပေါ်ကျရောက်တော့မည့်အခြေဆိုက်လာတော့၏။ စွယ်စုံကြီးလည်း ရုန်းရင်းကန်ရင်း သစ်ပုံကို ဆက်လက်သယ်ယူရန်ကြိုးစားပါသော်လည်း မနိုင်တော့သည့်အဆုံးတွင် သစ်လုံးများကို ကုန်းစောင်းပေါ်တွင် ခေတ္တပြန်ချထားလိုက်လေသည်။ ယင်းနောက်ဘေးနားရှိ ဝါးလုံးတောင့်တောင့်တစ်ပိုင်းကို နှာမောင်းဖြင့် ရုတ်တရက်ဆွဲယူလိုက်ပြီး ဝါးလုံး၏ အရင်းပိုင်းကို ပါးစောင်တွင်ခဲ၍ အဖျား မိုးပေါ်ထောင်နေသည့်အနေအထားဖြင့် သစ်လုံးများကို နောက်ဘက်မှ တောင့်ခံထားကာ တအားကျိုးမလိုက်သည်။ ဤသို့လျှင် ဝါးလုံးပိုင်းဖြင့်ထိန်းကာ သစ်လုံးအပုံကို ကုန်းစောင်းထိပ် အရောက်သယ်မသွားလေတော့သည်။

ဤကဲ့သို့သော အတွေ့အကြုံများကြောင့် ဆင်သတ္တဝါတို့သည် ရရာပစ္စည်းဖြင့် တီထွင်ဖန်တီးကာ ပြဿနာကိုဖြေရှင်းနိုင်စွမ်းရှိသည့် ကမ္ဘာပေါ်တွင် ဉာဏ်ရည်ဉာဏ်စွမ်းအရှိဆုံးသတ္တဝါများဖြစ်ကြောင်း ဝိလျံက လက်ခံယုံကြည်သွားတော့၏။ စင်စစ်တွင် ဆင်သတ္တဝါတို့သည် ကျွမ်းကျင်မှုအသစ်အသစ်များကို အစဉ်သဖြင့် ရယူနေကြသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဟူမူ ယင်းတို့၏ ဦးနှောက်ကို လူသားဦးနှောက်ကဲ့သို့ပင် တစ်သက်လုံးလေ့လာဆည်းပူးသွားနိုင်ရန် တည်ဆောက်ထားခြင်းကြောင့်ပေတည်း။ ထို့ကြောင့်ပင် “ဆင်ဆိုတဲ့သတ္တဝါဟာ အမြဲပဲစဉ်းစားတွေးတောနေတယ်၊ လေ့လာဆည်းပူးမှုကိုလည်းဘယ်တော့မှ

မှမရပ်ဘူး”ဟု ဝိလျံကဆိုသည်။ ဤသို့ဖြင့် ၁၉၂၀ပြည့်လွန်နှစ်များ၏ နောက်ပိုင်းကာလတွင် ဝိလျံ သဘောအကျဆုံးဖြစ်ရပ်တစ်ခုကြုံတွေ့လာရလေသည်။ ဆင်သတ္တဝါတို့ တစ်ကြိမ်တစ်ခါမျှ မလုပ်ခဲ့ဘူးသော အလုပ်တစ်ခုကို ဆောင်ရွက်ခိုင်းပြီး ယင်းတို့၏အစွမ်းကို စမ်းသပ်ခြင်းပေတည်း။

အချိန်ကာလအားဖြင့် ဇွန်လဆန်းပိုင်း၊ မြန်မာနိုင်ငံသို့ မုတ်သုံရာသီဝင်ရောက်စပြုချိန်ဖြစ်သည်။ ရေခမ်းခြောက်နေသောမြစ်ထဲတွင် ကျွန်းသစ်လုံး ၂၀၀၀ ခန့်ကို ရောမအုပ်ကြီးအဖြစ်စီထားသည်။ အငယ်ဆုံးသစ်လုံးများကို ရှေ့မှထားပြီး လုံးပတ်အလွန်ကြီးပြီး ၁၂မီတာရှည်လျားသော သစ်လုံးကြီးများကိုမူ နောက်ပိုင်းတွင်စီထား၏။ မိုးမရွာမချင်း ဤသစ်လုံးများသည် ချင်းတွင်းမြစ်အထက်ပိုင်းရှိ အခြားသစ်လုံးများနည်းတူသောင်တင်နေကြသည်။ သစ်လုံးများပျောပါသွားစေရန် မိုးစရွာမည့်အချိန်ကို ဝိလျံစောင့်စားနေခြင်းဖြစ်သည်။ ဤတွင် ကြီးမားသော ပြဿနာတစ်ရပ်ကား ရှိနေ၏။ သစ်လုံးများစုပုံထားသည့် နေရာမှမြစ်အောက်ဘက် ၁၂ကီလိုမီတာအကွာတွင်ငွေကြေးများစွာ အကုန်ကျခံ၍ တည်ဆောက်ထားသော မီးရထားလမ်း မြစ်ကူးတံတားအသစ်တစ်စင်းရှိနေခြင်းပင်တည်း။ သစ်ပုံမှပြိုဆင်းလာသောသစ်လုံးများသည် တံတားတိုင်များကို မုချဝင်တိုက်ကြမည်ဖြစ်၏။

ပြဿနာကို ရင်ဆိုင်ဖြေရှင်းနိုင်ရန်အတွက် ဝိလျံက “ဖိုးပျံ”နှင့် “ဖိုးကြီး”အမည်ရှိသောဆင်နှစ်ကောင်ကို ချက်ချင်းခေါ်ယူခိုင်းလိုက်သည်။ ထိုစွယ်စုံဆင်ကြီးနှစ်စီးမှာ ခန္ဓာကိုယ်ကြီးမားတုတ်ခိုင်ရုံသာမက “သိပ်လိမ္မာတုံကောင်ကြီးတွေ”ဟု ဆင်ဦးစီးများ

က ပြောလေ့ရှိ၏။ ထိုဆင်နှစ်စီးကို မြစ်ရေထဲ ဆင်းခိုင်းပြီး တံတားရှေ့တွင် မြစ်ညာဘက်သို့ မျက်နှာမူ၍ရပ်စေမည်။ ထို့နောက် မျောပါလာသော သစ်လုံးများကို တံတားတိုင် နှင့် မထိမဆောင့်မိစေရန် မြစ်လယ်ဘက်သို့ တွန်းဖယ်ပစ်ဖို့

လေ့ကျင့်ပေးလျှင် ဖြစ်နိုင်ကောင်း၏ဟု ဝီလျံစိတ်ကူးရသည်။ ဆင်ဦးစီးများကတော့ “လွယ်လွယ်လေးပါ” ဟု ပြောကြသည်။ ဤသို့ဖြင့် စွယ်စုံဆင်ကြီးနှစ်စီးပေါ်တွင် ဦးစီးတစ်ယောက်စီလိုက်ပါလျက် မြစ်ထဲသို့ဆင်းသွားကြလေသည်။ တံတားရှေ့မြစ်ရေထဲတွင်ရပ်စေကာ အစမ်းသဘောမျှောချလိုက်သည့်သစ်လုံးများကို “ဘယ်ဘက်တွန်း”၊ “ညာဘက်တွန်း” စသည်ဖြင့် ဆင်ဦးစီးများက အမိန့်ပေးကြရာ ဆင်များကလိုက်နာကြသည်ကိုတွေ့ရ၏။ တံတားတိုင်ဘက်သို့ဦးတည်မျောပါလာသော သစ်လုံးများကို နှာမောင်း (သို့) အစွယ်ကိုအသုံးပြု၍ သွက်လက်ကျွမ်းကျင်စွာ မြစ်လယ်သို့တွန်းဖယ်လိုက်ကြသည်။ ဤအတိုင်းဆိုလျှင် အလုပ်ဖြစ်နိုင်သည်။ သို့ရာတွင် တရစပ်မျောဆင်းလာမည့် ကျွန်းသစ်လုံးများစွာကို တွန်းဖယ်ရန်အတွက် နောက်ထပ်အရံဆင်တစ်ဖွဲ့လိုအပ်ပါမည်။

ရာသီဥတုက ပူပြင်းလွန်းလှသည်။ အဝေးဆီမှ မိုးချုန်းသံနှင့်အတူ မည်းနက်သောမိုးသားတိမ်လိပ်များ တစ်ရက်ပြီးတစ်ရက်ဖြစ်ပေါ်နေသော်ငြားလည်း မိုးကားမရွာချေ။ နောက်ဆုံးတွင် ရက်သတ္တနှစ်ပတ်ကြာမှ မိုးရွာချလိုက်တော့၏။ မြစ်ညာဘက်ပိုင်းတွင် ရေများပြည့်ဝင်လာလေသည်။ ဝီလျံက သစ်ကွင်းနှင့်တံတားကြားတွင် လုပ်ငန်းသုံးဖုန်းလိုင်းဆက်သွယ်ထားရာ မကြာမီ ဖုန်းသတင်းဝင်လာပါတော့သည်။ မြစ်ညာတွင် မိုးသည်းထန်စွာရွာသွန်းသဖြင့် မြစ်ထဲတွင် ရေများပြည့်လာပြီး သောင်ပေါ်ကသစ်လုံးများ လှုပ်လှုပ်ရွရွဖြစ်နေကြောင်း သတင်းကဆိုပါသည်။ နေ့လယ်ပိုင်း ၃နာရီဝန်းကျင်ခန့်ရောက်သောအခါ မြစ်ရေသည် “ချောကလက်” အရောင်ပေါက်လာပြီး နုန်းများ၊ အမှိုက်သရိုက်များ မျောပါလာသည်ကို ဝီလျံတွေ့လိုက်ရ၏။ မှန်းထားသောအချိန် အလျင်အမြန် ကျရောက်လာတော့မည့်နိမိတ်ပေတည်း။ စင်စစ်တွင် မြန်လေကောင်းလေဖြစ်၏။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် မိုးချုပ်ရန်အချိန်အနည်းငယ်သာလိုတော့သည်။ မှောင်ထဲမည်းထဲတွင် အလုပ်လုပ်၍မရနိုင်ချေ။

ကမ်းနှစ်ဖက်တွင် စုဝေးကာ စိတ်လှုပ်ရှားစွာ

စောင့်ကြည့်နေကြသောရွာလူထုနှင့်အတူ စိုးရိမ်စိတ်များ တစ်ရိပ်ရိပ်မြင့်တက်လာနေသည်။ ဆင်များအာရုံအနှောက်အယှက် မဖြစ်စေရန် ကြိုတင်ကာကွယ်သည့်အနေဖြင့်တံတားပေါ်သို့ မည်သူတစ်ဦးတစ်ယောက်ကိုမျှတက်ရောက်ခွင့်မပြုချေ။ ထိုအချိန်

တွင် “ဖိုးပျံ” နှင့် “ဖိုးကြီး” စွယ်စုံဆင်ကြီးနှစ်စီးကို မြစ်ထဲသို့ဆင်းခိုင်းလိုက်တော့၏။ ဆင်နှစ်စီးသည် စိုးရိမ်ပူပန်မှုကင်းစွာ ပျော်ရွှင်မြူးတူးလျက် ရေထဲသို့ဆင်းသွားကြသည်ကို ဝီလျံတွေ့မြင်ရသည်။ ခဲသားရောင် စွယ်စုံဆင်ကြီးနှစ်စီး မြစ်ရေညိုညိုထဲသို့ တစ်လှမ်းချင်းဆင်းသွားနေကြသည်မှာ ခုံခုံညားညားနှင့် ကျက်သရေရှိလှပါဘိ။ ရေထဲတွင် ခြေထောက်မြုပ်ရာမှတစ်ဆင့် ဝမ်းဗိုက်ကို ရေထိသည်အထိ တဗွမ်းဗွမ်းလှမ်းသွားနေကြ၏။ ဆင်ဦးစီးနှစ်ဦးက ရှည်လျားနက်မှောင်သော ဆံကေသာကို နောက်ဘက်မှာထုံးထားလိုက်သည်။ ဆင်ကြီးနှစ်စီးကို တံတားတိုင်တစ်တိုင်စီရှေ့တွင် နေရာချထားလိုက်သည်။ ယင်းနောက်ထုံးထားလိုက်သည်။ ဆင်ကြီးနှစ်စီးကို တံတားတိုင်တစ်တိုင်စီရှေ့တွင် နေရာချထားလိုက်သည်။ ယင်း နောက်ဆင်ဦးစီးများ ဆင်ပေါ်မှတွယ်ကပ်ဆင်းလာပြီး တံတားတိုင်ပေါ်သို့တက်သွားကြလေသည်။ ထိုနေရာမှနေ၍ အခြေအနေကို စောင့်ကြည့်ပြီး ဆင်များကို အမိန့်ပေး ခိုင်းစေမည်ဖြစ်သည်။

မကြာမီအချိန်မှာပင် တဗုန်းဗုန်း၊ တဒုန်းဒုန်း အသံများကို လူတိုင်းကြားလာကြရ၏။ ကျွန်းသစ်လုံးများ တစ်လုံးနှင့်တစ်လုံး ထိမိတိုက်မိသည့်အသံများပေတည်း။ အပြင်းအထန်တိုက်ခိုက်မှုကား စလေပြီ။ ဆင်ကြီးနှစ်စီးမှာလည်း ဘောလုံးဂိုးစောင့်သမားကဲ့သို့ အသင့်နေရာယူထားပြီးဖြစ်သည်။ “မျောလာတဲ့သစ်လုံးတစ်လုံးစီကို သက်သောင့်သက်သာ အစွယ်နဲ့တွန်းပြီး ဘယ်ညာလမ်းကြောင်းပြောင်းပေးလိုက်ကြတာပဲ။ တစ်ချို့သစ်လုံးကိုကျတော့ တစ်ချက်စောင်းကြည့်ပြီး တွန်းထုတ်လိုက်တယ်” ဟု ဝီလျံကဆိုပါသည်။ လမ်းကြောင်းမှားဝင်လာသောသစ်လုံးမှန်သမျှ တစ်ပတ်လည်ကာ ရေလယ်ကောင်သို့ ရောက်သွားသည်ချည်းပင်။ ဆင်နှစ်စီးလုပ်ပုံကိုင်ပုံမှာ အလွန်အဆင်ပြေလှပါသည်။ သို့သော်ငြားလည်း ယခုလုပ်ဆောင်နေသည်မှာ ရှေ့ဆုံးမှမျောပါလာသော ကျွန်းသစ်လုံးအသေးစားများနှင့် သွေးပူလေ့ကျင့်ခန်းမျှသာဖြစ်၏။ နောက်ပိုင်းတွင် သစ်လုံးကြီးများ မျောပါလာရာ ပို၍အားစိုက်လာကြရသည်။

“ဖိုးပျံ” နှင့် “ဖိုးကြီး” စွယ်စုံဆင်ကြီးနှစ်စီးသည် ခေါင်းအေးအေးထားကာ ခြေထောက်များကို မြေပြင်တွင် မြဲမြံစွာကုတ်ထားပြီး ဘယ်စွယ်၊ ညာစွယ်များဖြင့် မရပ်မနားလုပ်ဆောင်လျက်ရှိ၏။ ဝီလျံက စိတ်လှုပ်ရှားစွာ စောင့်ကြည့်နေသည်။ တန်ဖိုးကြီးလှသော တံတားအနီးရောက်လာသမျှ သစ်လုံးများကို ဆင်နှစ်စီးက ကျွမ်းကျင်စွာ ရေစီးကြောင်းအလယ်သို့ ပုတ်ထုတ်လိုက်ကြ၏။ သစ်လုံးများ ရေထဲကျသံနှင့်အတူ တစ်စတစ်စပိုများလာသည့် ကမ်းပေါ်ကလူများ၏ ဩဘာပေးသံကလည်း ပတ်ဝန်းကျင်ကို ဖုံးလွှမ်းနေသည်။ ဤအခြေအနေအထိ အားလုံးအဆင်ပြေနေပါသည်။ သို့ရာတွင် ဝီလျံက မိုးပေါ်တစ်ချက်လှမ်းကြည့်လိုက်၏။ မည်မျှကြာအောင် အလင်းရောင်ရှိနေဦးမည်နည်း။ ဆင်နှစ်စီးကလည်း မည်မျှကြာအောင် ဆက်လုပ်နိုင်မည်နည်း။ သူတို့အားအင်ကုန်ခမ်းလာကြမည်မူ။ သူတို့ကို အနားပေးပြီး လက်ဆင့်ကမ်းလုပ်ကိုင်မည့် ဆင်အသုတ်ကို ဆက်လက်တာဝန်ပေးသင့်၊ မသင့် ဝီလျံစဉ်းစားနေ၏။

ယခုအခါ ရောမသစ်လုံးကြီးများအနီးအနားသို့ ရောက်လာကြချေပြီ။ “ဖိုးပျံ” နှင့် “ဖိုးကြီး” တို့အဖို့ ယခင်က သစ်လုံးကို အသာလေးပုတ်ထုတ်နိုင်ကြသော်လည်း ယခုအခါ အထူးဂရုပြု ပင့်မတွန်းဖယ်ရတော့သည့် အခြေအနေသို့ရောက်ရှိလာသည်။ သစ်လုံးအနီးသို့ရောက်လာကာမှ အစွယ်များနှင့် “တွတ်” ထုတ်လိုက်ခြင်းမပြုတော့ဘဲ နှာမောင်းကို ရှေ့သို့ဆန့်တန်းကာ သစ်လုံးကို ကြိုတင်အရှိန်သတ်ပြီးမှ အဝေးသို့တွန်းပစ်ကြသည်။ ဝီလျံအနေဖြင့် နောက်ထပ်ဆင်နှစ်စီးအား ဖြည့်လိုက်ပါကလည်း နောက်ရောက်လာသော ဆင်များက နောက်တစ်မျိုးလုပ်ကြလျှင်ခက်မည်။ လက်ရှိ တိုက်စစ်မျိုးစွယ်စုံကြီးနှစ်စီးမှာလည်း ဆက်လက်ထိန်းထားနိုင်မည့် အခြေအနေ

“

ဆင်သတ္တဝါတို့သည်
ရရာပစ္စည်းဖြင့်
တီထွင်ပန်တီးကာ ပြဿနာကို
ဖြေရှင်းနိုင်စွမ်းရှိသည့်
ကမ္ဘာပေါ်တွင်
ဉာဏ်ရည်ဉာဏ်စွမ်းအရှိဆုံး
သတ္တဝါများဖြစ်ကြောင်း ”

မပေါ်တော့ပေ။ ဤအချက်ကို ဝီလျံစိတ်ပူနေသည်။

မှန်ပါသည်။ မကြာမီအချိန်မှာပင် ဆင်နှစ်စီးသည် မတတ်နိုင်တော့သည့်အခြေအနေကို ပြဿနာကြုံ၏။ ဆင်နှစ်စီးစလုံးနောက်ကျောဘက်(မြစ်အောက်ဘက်)ဆီသို့ ရုတ်တရက်ချာခနဲလှည့်လိုက်ကြသည်။ သူတို့သခင် ဆင်ဦးစီးများက ထိတ်ထိတ်ပျာပျာဖြင့် ရပ်တန့်ရန်အော်ဟစ်အမိန့်ပေးကြသော်လည်း ဆင်များကား မလိုက်နာကြတော့ချေ။ သူတို့အချင်းချင်းသာ အပြန်အလှန်အသံပြုနေကြ၏။ စင်စစ်တွင် ဆင်နှစ်စီးသည်အလုပ်တာဝန်ကိုထမ်းဆောင်ရန် ငြင်းဆန်ခြင်းကားမဟုတ်ပါလေ။ ဝီလျံ၏ စိတ်တွင်ထဲတွင်မူ ဆင်နှစ်စီးသည် မြစ်အောက်ဘက်သို့ ရေကူးပြေးသွားကြလိမ့်မည်ဟုထင်နေ၏။ ဤအတွက် စိုးရိမ်စိတ်လည်းဖြစ်မိသည်။ သို့သော် သူထင်သလိုမဟုတ်ချေ။ “ဖိုးပျံ” နှင့် “ဖိုးကြီး” တို့သည် ရှေ့ခြေနှစ်ချောင်းကို ရေအောက်သံပြင်ထဲတွင် နှစ်သွင်းလိုက်ပြီး တင်ပါးဆုံကို ဘယ်ညာရမ်းခါလျက် ရောက်လာသည့်သစ်လုံးဟူသမျှကို တင်ပါးသားဖြင့် ထောက်ပြန်စေကာ မြစ်လယ်သို့တွန်းပို့ကြသည်။ “ဟာပိုင်ယီ” ကျွန်းသူတို့ တင်ပါးနှစ်ဖက်ကို ဘယ်ညာလှုပ်ရမ်းကာ ကခုန်သည့် “ဟူးလား” အကနှင့် ပင်တူနေတော့၏။

ကမ်းပေါ်က ပရိတ်သတ်ပွဲကျသွားကာ လက်ခုပ်ဩဘာပေးကြလေသည်။ စွယ်စုံဆင်ကြီးနှစ်စီးက သူတို့၏ ရောမတင်ပါးကြီးဖြင့် သစ်လုံးများကို လမ်းကြောင်းပြောင်းပေးနေကြသည်။ သစ်လုံးတစ်လုံးဝင်တိုက်လာသောအခါ ခန္ဓာကိုယ်ကို သွက်လက်စွာ အလိုက်သင့်စောင်းငဲ့ပေးပြီး သစ်လုံး၏အရှိန်ကိုသတ်ကြ၏။ ဤသို့လုပ်ဆောင်ရင်း မူလသစ်လုံးပုံကြီး၏ နောက်ပိုင်းအဖျားနားမှ လက်ကျန်သစ်လုံးအနည်းငယ်သာ ပြန်ကြွ၍ မျောပါလာတော့သည့် အခြေအနေသို့ရောက်ရှိလာ၏။ ဤအချိန်ကျမှ “ဖိုးပျံ” နှင့် “ဖိုးကြီး” တို့ကို အနားပေးကာ ဒုတိယဆင်အသုတ်ကို အစားထိုးလိုက်လေသည်။ ဝီလျံကပြောပါသည်။ “သစ်လုံးတိုက်မိလို့ တံတားတိုင် တစ်တိုင်မျှ မပျက်စီးခဲ့ပါဘူး။ ဒါဟာ ရောမသတ္တဝါကြီးတွေရဲ့အောင်ပွဲပါပဲ”။

Reader's Digest:
June 2015 "The Day the
Elephants Dance"
by Vicki Constantine Croke
ကိုဘာသာပြန်ဆိုပါသည်။

‘ ဟဲ----- ဟဲ----- ဒါလေးများ----- (၈) ’

သိရှိတင်(သစ်တော)

“မင်္ဂလာပါရွှေတိုက်စိုး ရေ”-

ဟာ--“ဖိုးဖိုး” ကြောင်သွားပြီ။ ဒါတိုင်းလို ‘မြေးလေးတို့’ ‘မြေးငယ်’ တို့လို့မခေါ်ပဲ--“ရွှေတိုက်စိုး” လို့ ခေါ်လိုက်တာ - “ဖိုးဖိုး” ပေါက်သွားပြီ၊ ဂေါက်သွားပြီ လို့မထင်လိုက်ပါနဲ့။ ဒီလက ‘ဇူလိုင်’ လလေ။ မြေးလေးတို့ သိတဲ့အတိုင်း ‘ဇူလိုင်’ လမှာ မိုးရွာပြီ။ ‘မိုးရာသီ’ ရောက် ခဲ့ပြီ၊ မြေဆီစိုစိုက်၊ သစ်ပင်စိုက်”တဲ့ အချိန်ကာလလေ။

“သစ်တောနဲ့သစ်ပင်၊ ချစ်ခင်တဲ့လူမျိုး၊ သစ်ပင်ကို နှစ်စဉ်စိုက်၊ ရွှေတိုက်ကိုစိုး” တဲ့ ဒါကြောင့် ‘မြေးလေး’ ကို ‘ရွှေတိုက်စိုး’ လို့ခေါ်လိုက်တာပါ။ ဒီတော့ “မိုးပေါ်ကရေ၊ မြေပေါ်ကတော၊ မိုးရေကို ငွေလိုစု၊ ရွှေတုံတော” ဖြစ်အောင် သစ်ပင်စိုက်လိုက်ကြစို့နော်။ “အိမ်တိုင်းမှာ သစ်ပင်၊ ရွာစဉ်မှာ တောတန်း၊ တစ်တောဝင် တစ်တောဆက်၊ မြို့တက် မယ့်လမ်း” ဖြစ်အောင် နေရာအနှံ့သစ်ပင်စိုက်ကြရအောင်နော်။ အဲစိုက်ရုံနဲ့လဲ မပြီးသေးဘူး “သစ်တောသစ်ပင်၊ ကျေးဇူးရှင်၊ ထိန်းသိမ်း ကြစို့တာဝန်” လို့ဆိုတယ်လေ။ “သင့်အတွက် သစ်ပင်၊ ရှင်အောင်စိုက်ပျိုး၊ ကြီးအောင်ပြုစု၊ မြဲအောင်ထိန်းသိမ်း ကြရမှာပေါ့။ ဒါမှ “--စိန်စိလို့မြရံ - တို့နိုင်ငံကြွယ်ဝ” မှာမို့လား? - ကဲ- ဒီတော့ “မြေးလေး ရွှေတိုက်စိုး” ရေ ဒီတစ်ပတ်တော့ သစ်ပင်သစ်တောတွေနဲ့ ပတ်သက်တာလေးတွေ ဆွေးနွေးကြရအောင်နော်။ မြေးလေး တို့သိပြီးသားတွေမို့ ဖြေနိုင်ကြမှာပါ။

“မြေးလေးတို့အားလုံးဘေးရန်ကင်းကွာစိတ်ချမ်းသာ၍ လိုရာဆန္ဒပြည့်ဝကြပါစေ”

အားလုံးကို သတိရနေစေ -----

ဖိုးဖိုး

‘ ဟဲ----- ဟဲ----- ဒါလေးများ----- (၈) ’ မေးခွန်းများ

အောက်ဖော်ပြပါ ကွက်လပ်များကိုဖြည့်ပါ။

(ကွက်လပ်တစ်ခုအဖြေမှန်လျှင် (၃)မှတ်ဖြစ်သည်၊ ကွက်လပ်စုစုပေါင်း(၃၃)ခုအတွက် (၉၉)မှတ်ဖြစ်ပြီး

အားလုံးမှန်လျှင် (၁)မှတ်တိုးပေးမည်ဖြစ်၍ စုစုပေါင်း အမှတ် (၁၀၀)ဖြစ်သည်။)

၁။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် “ကမ္ဘာ့သစ်ပင်များပွဲတော်”ကို (က) အကြိမ်အဖြစ်၊

၁၉၅၄ ခုနှစ်၊ ဇွန်လ (၂၇)ရက်နေ့တွင် စည်ကားစွာကျင်းပခဲ့သည်။

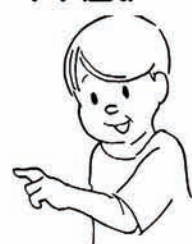
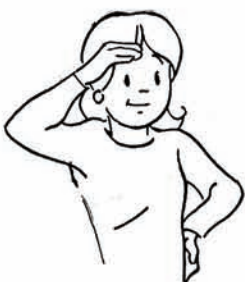
၂။ အထက်ဖော်ပြပါ သစ်ပင်ပွဲတော်တွင် ပျိုးပင်ပေါင်း (က) ခန့်နှင့် သစ်စေ့ မျိုးစုံ (ခ) ခန့်တစ်ပြည်လုံးနေရာအနှံ့အပြားစိုက်ပျိုးခဲ့သည်။

၃။ “သက်စုံရွယ်ညီ၊ တစ်ဦးစီ၊ သုံးပင်စိုက်ရေး၊ စည်းရုံးပေး”ဟူသော ဆောင်ပုဒ်တွင် “သက်စုံရွယ်ညီ” ဆိုသည်မှာ၊ ‘လူကြီး’ ‘လူလတ်’ ‘လူငယ်’ တို့ကိုရည်ရွယ်ပါသည်။ “သုံးပင်စိုက်ရေး” ဆိုသည်မှာ

ပထမတစ်ပင်မှာ “ကျေးဇူးဆပ်ခြင်း” သို့မဟုတ် “(က) ”၊

ဒုတိယတစ်ပင်မှာ “ရင်းနှီးခြင်း” သို့မဟုတ် “(ခ) ”

တတိယတစ်ပင်မှာ “(ဂ)” ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် စိုက်ပျိုးပေးရန် နှိုးဆော်ထားခြင်းဖြစ်သည်။

- ၄။ တစ်ရက်ပျော်လိုလျှင်၊ အရက်သောက်ပါ။
တစ်လပျော်လိုလျှင်၊ အိမ်ထောင်ပြုပါ။
တစ်သက်တာပျော်လိုလျှင်၊ (က) ။(တရုတ်ရိုးရာစကားပုံ)
- ၅။ မြန်မာနိုင်ငံတွင်ပေါက်ရောက်သည့် သစ်တောများကိုအောက်ပါအတိုင်း ယေဘုယျအားဖြင့် အမျိုးအစားခွဲခြားနိုင်သည်။
(၁) အမြဲစိမ်းတော (Evergreen Forest) ၄၁%
(၂) ရွက်ပြတ်ရောနှောသစ်တော (Mixed Deciduous Forest) ၃၇%
(၃) ခြောက်သွေ့တော (Dry Forest) ၁၀%
(၄) ဒီရေတော- (Mangrove Forest) (က)%
(၅) အင်တိုင်းတော (Indaing Forest) (ခ)% နှင့် ပလပ်မြေ (Fallow land) ၃%
- ၆။ “တောပင်ကို တော်တော်ခတ်ပ
တောပြုတ်လိမ့်နောင်နောင်၊
တောခုတ်လို့တောပြောင်၊
မိုးခေါင်တော့မှာဘဲ၊
မိုးခေါင်လို့ရေမကြွယ်၊
(က) ဖြစ်လိမ့်မလွဲ” (ဆရာဇော်ရှိ)
- ၇။ ပထမဆုံးသော ဘေးမဲ့တော (က)ကို ၁၉၈၁ ခုနှစ်တွင် ကချင်ပြည်နယ် မြစ်ကြီးနားသစ်တောခရိုင်တွင် စတင်တည်ထောင်ခဲ့သည်။
- ၈။ ရောနှောရွက်ပြတ်တောခြောက်တောတစ်ဟက်တာသည် တစ်နှစ်လျှင် ကာဗွန် ၃ . ၄တန် စုပ်ယူနိုင်ပြီး (က) တစ်ဟက်တာသည် တစ်နှစ်လျှင်၊ ကာဗွန် ၆ . ၈၉ တန်ကို စုပ်ယူနိုင်သည်။
- ၉။ သစ်ပင်သစ်တောများသည် လေထုညစ်ညမ်းမှုကို သန့်စင်ပေး၍ လေကောင်းလေသန့်များကို ထုတ်လုပ်ပေးသဖြင့် သစ်ပင်သစ်တောများကို လူသားများ၏ (က) ဟုတင်စားခေါ်ဆိုနိုင်သည်။
- ၁၀။ စက္ကူဟောင်း (၁)တန်ကို ပြန်လည်ထုတ်လုပ် (Recycle) အသုံးပြုခြင်းသည် အရွယ်ရောက်သစ်ပင် (က) အား ဆက်လက်တည်တံ့စေပြီး၊ သစ်ပင်သစ်တောပြုစု ထိန်းသိမ်းကာကွယ်ရာရောက်သည်။
- ၁၁။ သစ်တော (၁)ဧက ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ခြင်းသည် တစ်နှစ်လျှင် (က) 5.44 တန်စုပ်ယူနိုင်သဖြင့် လေထုကိုသန့်ရှင်းစင်ကြယ်စေပြီး၊ လူများအသက်ရှင်ရေးအတွက် အရေးကြီးသော(ခ) ၄တန်ကို ပြန်ထုတ်ပေးသည်။
- ၁၂။ သစ်တောပြုန်းတီးမှုကြောင့် ၊ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့် ဂေဟစနစ်ပျက်ယွင်းမှုဖြစ်ပေါ်ကာ၊ သမုဒ္ဒရာရေပူကြောင်း (က) နှင့်ရေအေးစီးကြောင်း (ခ)တို့ဖြစ်ပေါ်ပြီး၊ မိုးသည်းထန်စွာရွာသွန်းခြင်း၊ မိုးခေါင်ပြီး ပူပြင်းခြောက်သွေ့ခြင်း၊ မုန်တိုင်းကျရောက်ခြင်းစသောဆိုးဝါးသည့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုများကို ရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့ရတတ်သည်။
- ၁၃။ ကမ္ဘာမြေပေါ်တွင် ကာဗွန်ဒိုင်အောက်ဆိုဒ်အများအပြားထုတ်လွှတ်လိုက်လျှင်၊ အဆိုပါ အပူများသည် အငွေ့မပျံနိုင်တော့ဘဲ ကမ္ဘာမြေတွင်း အပူစုပ်ယူမှုစွမ်းအားပိုမိုများပြားလာသဖြင့်၊ ကမ္ဘာကြီးပိုမိုပူနွေးလာရခြင်းဖြစ်သည်။ ဤဖြစ်စဉ် ကို (က) အာနိုသင် (G (ခ)) ဟုခေါ်သည်။

သစ်ပင်စိုက်လျှင် တို့ဝန်းကျင်
စိမ်းစိုလှပ ကြည်နူးရ၏။

သစ်ပင်စိုက်မှ အရိပ်ရ၏
ရိပ်မှိုနားနေ အပန်းပြေ၏

မိုးလရာသီ ရောက်လာပြီ ၊ မြန်ပြည်တစ်ဝန်း စိမ်းလန်းစေဖို့ သစ်ပင်စိုက်ပျိုးကြပါစို့

ဒေါက်တာသောင်းနိုင်ဦး (သစ်တောသုတေသန)

မိုးလရာသီ

မိုးသံလေသံလေးတွေ ကြားနေပြီ၊ ရွက်နုလေးများဝေလို့ အပင်လေးတွေ စိမ်းလန်းစိုပြည်လာလေပြီ၊ တစ်ချို့မြို့ရွာတွေမှာ ပုလဲလုံးလေးတွေလို တဖွဲဖွဲရွာလေပြီ၊ တစ်ချို့နေရာများမှာတော့ ဒေါသမာန်ဟုန်တင်းခပ်ပြင်းပြင်းလေးရွာချေပြီ၊ မိုးကိုမျှော်သော တောင်သူဦးကြီးများလည်းပျော်နေပြီ၊ မိုးကိုမျှော်ပြီး စိုက်ပျိုးကြရမည့် သစ်တောသမားများ၊ သစ်တောသစ်ပင် ချစ်ခင်သူများလည်း ပျော်လေပြီ၊ ရေကိုမျှော်သော ပြည်သူများလည်း ပျော်ကြရသည်။ တစ်နေ့လုံး ခြောက်သွေ့ခဲ့ရသည့် သစ်ပင်လေးများလည်း ကြည်နူးရွှင်လန်း ပြုံးပန်းများ ငွားငွားစွင့်စွင့် ပွင့်ဖူးကြလေပြီ၊ မိုးလရာသီမှာဖြင့်တောတောင်သစ်တောသစ်ပင်များဖြင့် ပတ်ဝန်းကျင်တစ်ခွင်လုံး စိမ်းလန်းသာယာလျက်ရှိတော့သည်။ မိုးဖြိုဖြိုရွာသွန်းသည်နှင့် မြေဆီစိုစိုက် သစ်ပင်စိုက်ရန် ဆောင်ရွက်ကြရတော့မည် ဖြစ်သည်။

သစ်တောသစ်ပင် အကျိုးကျေးဇူးစုံလင်

သစ်တောသစ်ပင်များက ထောက်ပံ့သောအကျိုးကျေးဇူးများကား များပြားလှသည်။ ငွေကြေးအားဖြင့် တန်ဖိုးဖြတ်နိုင်သော သစ်နှင့် သစ်မဟုတ်သော သစ်တောထွက်ပစ္စည်းများ ထောက်ပံ့ပေးသကဲ့သို့ ငွေကြေးဖြင့်တန်ဖိုးမဖြတ်နိုင်သော ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ဝန်ဆောင်မှုများစွာလည်းရှိ၏။ ဥတုရာသီ၊ တောကိုမှီဆိုသကဲ့သို့ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုအား ထိန်းညှိခြင်း၊ သဘာဝဘေးအန္တရာယ်များမှ ကာကွယ်ပေးခြင်း၊ လေထုအတွင်းမှ ကာဗွန်စုပ်ယူသိုလှောင်ဖယ်ရှားပေးခြင်း၊ ရေ၊ လေသန့်စင်မှုလုပ်ငန်းများ၊ မြေတိုက်စားမှု မြေပြိုမှုများမှ ကာကွယ်ခြင်း၊ ဝတ်မှုန်ကူးခြင်း၊ ဇီဝမျိုးစုံမျိုးကွဲ ကြွယ်ဝစေခြင်း၊ မြေဆီမြေနှစ် အဆင့်ဆင့်ဖြစ်ပေါ်စေခြင်းစသည့် ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများကို သစ်ပင်သစ်တောများက ပံ့ပိုးပေးလျက်ရှိသည်။ ထို့အပြင် အပန်းဖြေမှု၊ အလှအပနှင့်မျက်စိပသာဒဆိုင်ရာ ဝန်ဆောင်မှု၊ ရိုးရာဓလေ့ယုံကြည်မှုကိုးကွယ်မှုအတွက်လည်း သစ်တောသစ်ပင်များကပင် အထောက်အပံ့ပြုအကျိုးပြုလျက်ရှိသည်။

သစ်ပင်စိုက်ပျိုး အလှတို

ပတ်ဝန်းကျင် သာယာစေဖို့၊ မျက်စိပသာဒ ဖြစ်စေဖို့ ရာသီဥတုမျှတစေဖို့ သစ်ပင်စိုက်ပျိုးခြင်းသည် အကောင်းဆုံး၊ ကုန်ကျစရိတ် အသက်အသာဆုံး၊ အလွယ်ကူဆုံး၊ အရိုးရှင်းဆုံးသော လုပ်ငန်းတစ်ခုဖြစ်သည်။ လူမျိုးမရွေး၊ ဘာသာမရွေး၊ အသက်အရွယ်မရွေး၊ ကျား၊မ မရွေး ပူးပေါင်းပါဝင် ဆောင်ရွက်နိုင်သော လုပ်ငန်းတစ်ခုဖြစ်သည်။ အလှအပ မျက်စိပသာဒကောင်းမွန်စေသည်။ လမ်းဘေးဝဲယာတွင် စိုက်ပျိုးခြင်းဖြင့် စိမ်းစိမ်းစိုစိုအပင် များတွင် ဖြူ၊ နီ၊ ဝါ၊ ပြာ၊ ခရမ်း အရောင်မျိုးစုံ ပန်းမျိုးစုံတို့ ဖူးပွင့်ဝေဆာ အလှခြင်းပြိုင် ရှုမငြီးနိုင်အောင် မျက်စိပသာဒ ဖြစ်ရသည်။ နီနီရဲရဲစိန်ပန်းနီ၊ ပြာလဲ့လဲ့စိန်ပန်းပြာ၊ ဝါဝင်းသည့် ငရွှေဝါ၊ ခရမ်းရောင်ပျဉ်းမနဲ့ ပန်းသွေးရောင် ချယ်ရီ၊ ငှက်ပျော့၊ မွှေးပျံ့သည့် ရွှေဝါရောင် ပိတောက်၊ သင်းရနံ့ရှိတဲ့ ခရေ၊ တမာစသည့်အပင်များ လမ်းဘေးဝဲယာနှင့် အိမ်ခြံဥယျာဉ်တွေမှာ စိတ်ကူးကွန့်မြူးပြီး အလှဆင်တံတိုင်းများ၊ အစိမ်းရောင်တံတိုင်းများအဖြစ် စိုက်ပျိုးနိုင်ပါသည်။ သစ်ပင်ကြီးများအပြင် အရွယ်အစားမျိုးစုံ အပင်မျိုးစုံကို မိမိအိမ်ခြံဝင်းအတွင်းမှာ စိုက်ပျိုးခြင်းဖြင့် မိမိသာမက မြင်ရသူအပေါင်း စိတ်ကြည်နူးချမ်းမြေ့မှုကိုခံစားကြရမည် ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့်ပင် “သစ်ပင်စိုက်လျှင်တိုဝန်းကျင်၊ စိမ်းစိုလှပကြည်နူးရ”ဆိုသည့်ဆောင်ပုဒ်ပေါ်လာခြင်းဖြစ်သည်။

စားပင်သီးပင် စိုက်ပျိုးစို့

အရိပ်ရသောအပင်များကို စိုက်က အရိပ်ရသည်။ အသီးစားရသော အပင်စိုက်ပျိုးက အသီးစားကြရသည်။ သစ်၊ထင်းအတွက် ရည်ရွယ်ပြီး စိုက်က အချိန်တန်တော့ သစ်၊တိုင်၊မျော၊ထင်းတို့ကို ရရှိနိုင်မည်ဖြစ်သည်။ မိမိကျေးရွာ၊ အိမ်ခြံ၊ လယ်ယာပတ်လည်တွင် ရာသီအလိုက် သီးနှံများ စိုက်ပျိုးခြင်း၊ သရက်၊ ပိန္နဲ၊ ထောပတ်၊ မာလကာ၊သင်္ဘော၊ သီး၊ ဥသျှစ်၊ ဇီး စသည့် မိမိအရပ်ဒေသနှင့် ကိုက်ညီသည့်စားပင်သီးပင်များ စိုက်ပျိုးခြင်းသည် အလွန်အကျိုးကျေးဇူးများပါသည်။ မိမိအိမ်၊ လယ်ယာ၊ ကျေးရွာ၊

ရပ်ကွက် ပတ်ဝန်းကျင်စိမ်းလန်းစိုပြည်သည့်အပြင် ရာသီ အလိုက် သီးပွင့်လာသည့် အသီးအရွက်၊ အညွန့်တို့ကို လည်းစားသုံးကြရသည်။ ပိုလျှံသောအသီးအနှံတို့ကိုရောင်း ချခြင်းဖြင့် အပိုဝင်ငွေရရှိနိုင်သည်။ နွယ်၊ မြက်၊ သစ်ပင် ဆေးဖက်ဝင်ဆီသကဲ့သို့ အပင်ကြီးငယ် ချုံ၊ နွယ်၊ မရွေး လူသားများအတွက် အသုံးဝင်၊ ပတ်ဝန်းကျင်အတွက် အကျိုးများသဖြင့် နည်းများမဆို စိုက်ပျိုးသင့်လှသည်။

စွမ်းအင်လည်းရ၊ ပြည်လည်းလှ

လူတိုင်း အိမ်ထောင်စုတိုင်း မိသားစုတိုင်းအတွက် နေ့စဉ်လိုအပ်ချက်သည် ထင်းလောင်စာဖြစ်သည်။ အစား အစာချက်ပြုတ် ကြော်လှော်ရန်၊ အနွေးဓာတ်၊ အပူဓာတ် ရရှိဖို့ ထင်း၊ မီးသွေးလောင်စာများကို အားပြုကြရသည်။ မြန်မာနိုင်ငံအပါအဝင် ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများတွင် လျှပ်စစ်၊ ဂက်စ်၊ ဆိုလာစသည့် စွမ်းအင်များ လုံလုံလောက်လောက် မရနိုင်သရွေ့ မိရိုးဖလာအစဉ်အလာအရ သုံးစွဲခဲ့သော ထင်း၊ မီးသွေးလောင်စာများကိုပင် အသုံးပြုကြရသည်။ သစ်ပင်၊ သစ်တောများမှ ထုတ်လုပ်ပေးသော ထင်း၊ သစ် သားစသည့် ဇီဝဒြပ်ထုလောင်စာများသည် ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံ များနှင့် အချို့စက်မှုနိုင်ငံများအတွက် အလွန်အရေးပါသော အခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်လျက်ရှိသည်။ ကမ္ဘာ့သစ်ထုတ်လုပ်မှု စုစုပေါင်း၏ ၅၀ ရာခိုင်နှုန်း (၁.၈ ဘီလီယံ ကုဗမီတာ) သည် ချက်ပြုတ်ခြင်း၊ အပူပေးခြင်းနှင့်လျှပ်စစ်ထုတ်လုပ် ခြင်း စသည့် စွမ်းအင်များအတွက် အသုံးပြုလျက်ရှိသည်။ ၂.၄ ဘီလီယံသော ကမ္ဘာ့ပြည်သူများသည် ချက်ပြုတ် ခြင်း၊ အဟာရပြည့်ဝသော အစားအစာထုတ်လုပ်ခြင်း၊ ရေနွေးကြိုခြင်းနှင့် နေအိမ်အပူပေးခြင်းလုပ်ငန်းများတွင် ထင်းကို အသုံးပြုလျက်ရှိသည်ဟု ဆိုသည်။

မြန်မာနိုင်ငံလူဦးရေ၏ ၇၀ ရာခိုင်နှုန်းကျော်သည် ကျေးလက်နေပြည်သူများဖြစ်ပြီး နေ့စဉ်ချက်ပြုတ်စား သောက်ရန်အတွက် ထင်း၊ မီးသွေးကို အဓိကလောင်စာ အဖြစ်သုံးစွဲနေကြရသည်။ မြန်မာနိုင်ငံကျေးလက်နှင့် မြို့ပြ ဒေသနေ ပြည်သူအများစုအတွက် နှစ်စဉ်ထင်းလိုအပ်ချက် ကုဗမီတာ ၁၆.၅၃ သန်းခန့်ရှိပြီး ကျေးလက်နှင့်မြို့ပြနေ ပြည်သူများ၏ ထင်း၊မီးသွေးသုံးစွဲမှုသည် စုစုပေါင်း စွမ်းအင်သုံးစွဲမှု ပမာဏ၏ ၇၆.၄၁ရာခိုင်နှုန်းအထိ ရှိသည်။ ထို့ကြောင့်လည်း မြန်မာနိုင်ငံတွင် သဘာဝသစ်တောများ ကို ပျက်စီးပြုန်းတီးမှုမရှိစေပဲ ထင်းလိုအပ်ချက်ပြည့်မီစေ ရန်အတွက် ထင်းလိုအပ်ချက် စုစုပေါင်း၏ ၂၅ ရာခိုင်နှုန်း ကို ကိုယ်ပိုင်အိမ်ဝင်း၊ ခြံဝင်း၊ ဥယျာဉ်ခြံမြေ၊ လယ်ယာ ပတ်လည်တို့တွင် သစ်ပင်များစိုက်ပျိုးခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ ၂၅ ရာခိုင်နှုန်းကို ဒေသခံပြည်သူအစုအဖွဲ့ပိုင် သစ်တော လုပ်ငန်းများမှလည်းကောင်း၊ ၄.၂ ရာခိုင်နှုန်းကို ဌာနဆိုင် ရာ သစ်တောစိုက်ခင်းများမှလည်းကောင်း၊ ၄၅.၈ ရာခိုင်

နှုန်းကို သဘာဝသစ်တောများမှလည်းကောင်း ရရှိနိုင်ရေး အတွက် အမျိုးသားသစ်တောကဏ္ဍပင်မ စီမံကိန်းတွင် ထည့်သွင်းရေးဆွဲအကောင်အထည်ဖော်လျက်ရှိပါသည်။ သစ်တောသစ်ပင်စိုက်ပျိုးလျှင်၊ စွမ်းအင်လည်းရ၊ ပြည် လည်းလှစကားသည် လက်တွေ့ကျလှသည်။ လောင်စာ စွမ်းအင်ဖူလုံဖို့ သစ်ပင်များစိုက်ပျိုးဖို့လိုအပ်သည်။ ကြီးမြန် သစ်ပင်များစိုက်ပျိုးခြင်းဖြင့် ထင်း၊ မီးသွေး၊ ဇီဝဒြပ်ထု လောင်စာ စွမ်းအင်ပြဿနာများ ဖြေရှင်းနိုင်မည် ဖြစ်သည်။

ရေကြည်ချမ်းမြေ့ သစ်တောမှရ

ရေသည် သက်ရှိသတ္တဝါများ အသက်ရှင်နေထိုင် မှုအတွက် အခြေခံအကျဆုံး သဘာဝအရင်းအမြစ်တစ်ခု ဖြစ်သည်။ အဖိုးမဖြတ်နိုင်သည့် သဘာဝသယံဇာတ ဖြစ် သည်။ ထို့ကြောင့် ထမင်းအသက် (၇)ရက်၊ ရေအသက် တစ်မနက်ဟု ဆိုကြ၏။ ရွှေကိုမလို၊ ရေကိုသာလိုသည်ဟု ဆိုကြသည်။ ရေသယံဇာတသည် သစ်ပင်သစ်တောများမှ အထောက်အပံ့ပြုသည့် အလွန်အဖိုးတန်သော ပတ်ဝန်း ကျင်ဆိုင်ရာဝန်ဆောင်မှုတစ်ခုဖြစ်သည်။ လူနှင့် တိရစ္ဆာန် များ၊ သက်ရှိများအားလုံးအတွက် မရှိမဖြစ်လို အပ်သည့် ရေသယံဇာတများနှင့်သစ်တောများ တိုက်ရိုက်ဆက်နွှယ် လျက်ရှိသည်။

သစ်တောများရှိမှသာ သဘာဝရေဦးရေထွက်များ၊ စိမ့်ရေစမ်းရေများ ရရှိနိုင်သည်။ သစ်တောများ ပြုန်းတီး ခြင်းကြောင့် သဘာဝရေထွက်များ၊ စိမ့်ရေစမ်းရေများ ခမ်း ခြောက်ပျောက်ကွယ်ကြရသည်။ သစ်တောများဖုံးလွှမ်း လျက်ရှိသော ရေဝေရေလဲဒေသများနှင့် ရေတိမ်ဒေသများ သည် ရေအရင်းအမြစ်များ ထိန်းသိမ်းပေးလျက်ရှိပြီး ကမ္ဘာ့ ရေချိုပမာဏ၏ ၇၅ ရာခိုင်နှုန်းကို ပံ့ပိုးပေးလျက်ရှိသည်။ ကမ္ဘာ့အကြီးဆုံး မြို့တော်ကြီးများ၏ သုံးပုံတစ်ပုံသည် ၎င်း တို့အတွက် လိုအပ်သည့် သောက်သုံးရေ ရာခိုင်နှုန်းအများစု ကို သစ်တောများဖုံးလွှမ်းနေသည့် သဘာဝနယ်မြေများမှ ရရှိခြင်းဖြစ်သည်။

သစ်တောများသည် သဘာဝရေသန့်စက်ကြီးများ သဖွယ်ဖြစ်၍ မြေဆီလွှာတိုက်စားခြင်း၊ ရေတိမ်ဒေသများ၊ ကန်များ၊မြစ်များ၊ ချောင်းများနှင့် အင်းများအတွင်း အနည် ကျမှုများ၊ ညစ်ညမ်းမှုများကို လျော့ချပေးနိုင်ခြင်းဖြင့် လူနှင့် သက်ရှိများကို အကျိုးပြုလျက်ရှိသည်။ ထို့ကြောင့်လည်း မြန်မာနိုင်ငံ၏ အဓိကအသက်သွေးကြောဖြစ်သည့် ဧရာဝ တီ၊ ချင်းတွင်း၊ သံလွင်၊ စစ်တောင်း စသည့် မြစ်ကြီးများ၊ အင်းတော်ကြီးနှင့်အင်းလေးကဲ့သို့သော ကုန်းတွင်း ရေကန် များ၊ ဆည်များ၊ ချောင်းများ၊ ရေကန်များ ရေရှည်တည်တံ့ နေစေရန် ရေဝေရေလဲဒေသများရှိ သစ်တောများကို စနစ် တကျစီမံအုပ်ချုပ်ကြရခြင်းဖြစ်သည်။

ဇီဝမျိုးစုံ၊ တောမှာစုံ

ဇီဝမျိုးစုံမျိုးကွဲဆိုသည်မှာ အပင်နှင့်တိရစ္ဆာန်မျိုးရင်းမျိုးစိတ်များ၊ ဇီဝမျိုးအရင်းအမြစ်များ ၎င်းတို့အချင်းချင်းအပြန်အလှန်ဆက်စပ်မှုများဖြစ်သည်။ သက်ရှိများ ရှင်သန်ဖို့အပင်၊ တိရစ္ဆာန်ဇီဝမျိုးစုံမျိုးကွဲတို့ အပြန်အလှန်အမှီသဟဲ ပြုကြရသည်။ လူသားများဘဝရှင်သန်ရပ်တည်ရေးအတွက် လိုအပ်သောအစားအစာ၊ ဆေးဝါး၊ နေရာထိုင်ခင်း၊ အဝတ်အစားတို့အတွက် ဇီဝမျိုးစုံမျိုးကွဲများက ထောက်ပံ့ပေးသည်။ သစ်ပင်၏အရွက်၊ အသီး၊ အခေါက်၊ အမြစ်စသည့် အစိတ်အပိုင်းများကို အစားအသောက်၊ ဆေးဝါး၊ အလှကုန်၊ နေထိုင်စရာတို့အဖြစ် ဖန်တီးထုတ်လုပ်ပေးသည်။ အပင်မျိုးရင်းမျိုးစိတ်အမျိုးမျိုး၊ အသား၊ ငါးအမျိုးမျိုးတို့ ကို စားသောက်ပြီး လူသားများရှင်သန်ကြရသည်။ ကျေးဇူးတင်တိရစ္ဆာန်များက အပင်ဇီဝမျိုးစုံကြွယ်ဝဖို့ဝတ်မှုန်ကူးခြင်း၊ သစ်ဥသစ်ဖုသစ်စေ့များကို စားသောက်ပြီး သစ်စေ့များကို နေရာဒေသအသီးသီးသို့ ဖြန့်ကျက်သယ်ဆောင်ပေးခြင်းဖြင့် ကူညီပေးကြသည်။ ဒီရေတောများသည် ငါး၊ ပုစွန်၊ ကဏန်းနှင့် ရေနေသတ္တဝါများအတွက် နေရင်းဒေသ၊ သားပေါက်ပျော်မွေ့ရာနေရာဖြစ်သည်။ တောတောင်စိမ့်စမ်းများသည် တောရိုင်းတိရစ္ဆာန်ဇီဝမျိုးစုံတို့အတွက် ပျော်မွေ့ရာ၊ ကျင်လည်ကျက်စားရာနေရာဒေသများဖြစ်သည်။ ကြွယ်ဝသည့် ဇီဝမျိုးစုံမျိုးကွဲများကို သစ်ပင်သစ်တောပေါများထူထပ်ရာတွင် စုံစုံလင်လင်တွေ့နိုင်သည်။

သဘာဝဘေးအန္တရာယ် လျော့ပါးဖို့

သစ်ပင်သစ်တောများသည် လေပြင်းမုန်တိုင်းများ၊ ရေကြီးရေလျှံမှုများ၊ မြေပြိုမှု၊ မြေတိုက်စားမှုများကို အကာအကွယ်ပေးနိုင်သည်။ သစ်ပင်သစ်တောများ၊ ဒီရေတောများကြောင့် မြစ်ချောင်းနှင့် ကမ်းရိုးတန်းတစ်လျှောက်ရှိမြို့ရွာများ လေဒဏ်၊ မိုးဒဏ်၊ လှိုင်းဒဏ် ခံစားရမှုလျော့ပါးသက်သာစေသည်။ သည်းထန်သည့် မိုးရေများကို သစ်မြစ်များက စုပ်ယူထိန်းသိမ်းထားပြီးရေကို တဖြည်းဖြည်းချင်းလွှတ်ထုတ်သဖြင့် ရေကြီးမှုကို လျော့နည်းစေသည်။ ကမ်းရိုးတန်းများတည်ငြိမ်စေသည်။ အနည်အနှစ်အစိုင်အခဲများကို စစ်ထုတ်ပေးခြင်းဖြင့် ရေကို သန့်စင်ကြည်လင်စေသည်။ သစ်မြစ်များက မြေစိုင့်မြေခဲ မြေသားများကို ရစ်ပတ်တုတ်နှောင်ထားသောကြောင့် မြေပြိုခြင်း၊ ကမ်းပါးပြိုခြင်း၊ မြေဆီတိုက်စားခြင်းကို ကာကွယ်ပေးသည်။ သစ်ပင်သစ်တောများကြောင့် လူသားနှင့်သက်ရှိတို့၏ အသက်အိုးအိမ်စည်းစိမ်များ ပျက်စီးဆုံးရှုံးမှုမှ အကာအကွယ်ပေးနိုင်ခဲ့သည့် သာကေများစွာရှိသည်။ထို့ကြောင့် သစ်တောသစ်ပင်များကို သဘာဝအစိမ်းရောင်တံတိုင်းကြီးများဟု တင်စားခေါ်ဝေါ်ကြသည်။

ထာဝရကုသိုလ် ရရှိလို

သစ်ပင်စိုက်ပျိုးခြင်းသည် ထာဝရကုသိုလ်ပြုခြင်းလည်းမည်၏။ ထာဝရကုသိုလ်(၆)ပါးဆိုသည်မှာ ပန်းဥယျာဉ်၊ သစ်သီးဥယျာဉ်များ စိုက်ပျိုးလှူဒါန်းခြင်း (အာရာမရောပဒါန)၊ အရိပ်ရအပင် စားသုံးပင်စသော သစ်ပင်ကြီးငယ်တို့ကို စိုက်ပျိုးလှူဒါန်းခြင်း (ဝန ရောပါ ဒါန)၊ တံတားခင်းလမ်းဖောက် လှူဒါန်းခြင်း (သေတုကာရကဒါန)၊ ရေချမ်းစင်တည်၍ လှူဒါန်းခြင်း (ပပါဒါန)၊ ရေတွင်းရေကန်ရေမြောင်းများတူး၍ လှူဒါန်းခြင်း (ဥဒါန)၊ ဧရပ်တန်ဆောင်းဂူကျောင်းပြဿဒိ နားနေရိပ်သာ ဆေးရုံဆေးခန်းစသော အဆောက်အအုံများ ဆောက်လုပ်လှူဒါန်းခြင်း (ဥပဿယဒါန)တို့ဖြစ်ပြီး သစ်ပင်စိုက်ပျိုးခြင်းသည် ထာဝရကုသိုလ်တစ်ပါးအဖြစ်ပါဝင်သည်။ သစ်ပင်စိုက်ပျိုးခြင်းသည် ဧရပ်တန်ဆောင်း ဂူကျောင်းပြဿဒိနှင့်အခြား ထာဝရကုသိုလ်များကဲ့သို့ တူညီသော ကုသိုလ်ကို ရရှိခံစားနိုင်မည်ဖြစ်သည်။

ပျိုးပင်လေးတွေ ဖြန့်ဝေတယ်

သစ်တောဦးစီးဌာနအနေဖြင့် နိုင်ငံတစ်ဝန်း သစ်တောသစ်ပင်များဖြင့် စိမ်းလန်းနေစေဖို့ ကြိုးပိုင်း၊ ကြိုးပြင်ကာကွယ်တောများတွင်သာ သစ်တောသစ်ပင်များစိုက်ပျိုးထိန်းသိမ်းသည်မဟုတ်ပဲ မြို့ပြ၊ ကျေးလက်များတွင်လည်း သစ်ပင်ပန်းမာန်များဖြင့် စိမ်းလန်းနေစေဖို့အစဉ်အမြဲ ကြိုးပမ်းလျက်ရှိသည်။ သဘာဝတောများ သားစဉ်မြေးဆက်တည်တံ့စေရန် စနစ်တကျ စီမံအုပ်ချုပ်ထိန်းသိမ်းခြင်း၊ တောနိမ့်တောပျက်များတွင် သစ်တောစိုက်ခင်းများ တည်ထောင်ခြင်းတို့ကို ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသည်။ ထိုသို့သစ်တောများ စိုက်ပျိုးထိန်းသိမ်းရာတွင် ဒေသခံပြည်သူများကိုယ်တိုင်ကိုယ်ကျူးပေါင်းပါဝင်နိုင်ရန် ဒေသခံပြည်သူအစုအဖွဲ့ပိုင်သစ်တောလုပ်ငန်းကို ၁၉၉၅ ခုနှစ်ကပင် စတင်တည်ထောင်ခွင့်ပြုဆောင်ရွက်ခဲ့ရာ ယခုဆိုလျှင်အောင်မြင်မှု အရှိန်အဟုန်မြင့်မားလျက်ရှိသည်။

ယခုအခါ သစ်ပင်သစ်တောများ၏ အကျိုးကျေးဇူးကို ပြည်သူအများ နားလည်သဘောပေါက်လာသည်နှင့်အညီ ပတ်ဝန်းကျင်စိမ်းလန်းစိုပြည်ဖို့ အစိုးရဝန်ကြီးဌာနများ၊ အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းများ၊ ပုဂ္ဂလိကလုပ်ငန်းရှင်များပါဝင်သည့် အရပ်ဖက်လူအဖွဲ့အစည်းများ၊ ဆရာ ဆရာမနှင့်ကျောင်းသားကျောင်းသူများ၊ ပြည်သူများမိုးရာသီ သစ်ပင်စိုက်ပွဲတော်များ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်ကျင်းပလာကြသည်။ တက်တက်ကြွကြွပူးပေါင်းပါဝင်လာကြသည်။

ရပ်ရွာ၊ ကျေးလက်၊ မြို့ပြများ၊ ရုံးများ၊ ကျောင်းများ၊ ဆေးရုံများ၊ လမ်းဘေးဝဲယာများ၊ ဆက်သွယ်ရေး လမ်းမကြီးတစ်လျှောက် လမ်းဘေးဝဲယာများစသည့်အများနှင့်

သက်ဆိုင်သည့် နေရာများတွင် နှစ်စဉ် တိုးချဲ့စိုက်ပျိုးလာကြသည်။ သစ်တောဦးစီးဌာနအနေဖြင့် ပြည်သူများအတွက်လိုအပ်သော သစ်ပင်ပျိုးပင်မျိုးစုံကို တိုင်းဒေသကြီး၊ ပြည်နယ်၊ ခရိုင်၊ မြို့နယ်အသီးသီးရှိ သစ်တောဦးစီးဌာန သစ်တောပျိုးဥယျာဉ်များတွင် ပျိုးထောင်၍ လူထုဖြန့်ဖြူးပေးများကို စနစ်တကျဖြန့်ဖြူးပေးလျက်ရှိသည်။

ပတ်ဝန်းကျင် စိမ်းလန်းစိုပြည်ရေးအတွက်သစ်ပင်စိုက်ပျိုးလိုသူ၊ မိုးရာသီလူထုလှုပ်ရှားမှု၊ အဖွဲ့အစည်းလှုပ်ရှားမှုအသွင်ဖြင့် စိုက်ပျိုးလိုသည့် မည်သူမဆို၊ မည်သည့်အဖွဲ့အစည်းကိုမဆို ဖြန့်ဖြူးပေးလျက်ရှိပါသည်။ နှစ်စဉ်ပျိုးပင်(၁၀)သန်းခန့်ကို မြန်ပြည်တစ်ဝန်းစိမ်းလန်းစေဖို့ ပုံစံမျိုးစုံ၊ နည်းလမ်းမျိုးစုံဖြင့် ဝေငှဖြန့်ဖြူးလျက်ရှိပါသည်။

ရှင်အောင် စိုက်ပျိုး၊ ကြီးအောင် ပြုစု၊ မြဲအောင် ထိန်းသိမ်း

တစ်ပင်စိုက် တစ်ပင်ရှင်၊ စိုက်သမျှ အပင် ရှင်သန်ဖို့ အလွန်အရေးကြီးလှသည်။ သစ်စေ့မှ ပျိုးပင်တစ်ပင်ဖြစ်လာသည်အထိ အချိန်၊ ငွေ၊ လုပ်အားများစွာ အရင်းအနှီးစိုက်ထုတ်ခဲ့ရသည်။ ပတ်ဝန်းကျင်၊ ရေ၊ မြေ၊ ဒေသအနေအထားနှင့် သဟဇာတဖြစ်သောသစ်မျိုးများဖြစ်ရန် လိုအပ်သည်။ ဒေသမျိုးရင်း အဖိုးတန်သစ်မျိုးများ၊ ရာသီအလိုက် ဖူးပွင့်နိုင်သည့် အပင်များ၊ ကြီးမြန် သစ်မျိုးများ၊ အရိပ်ရသစ်မျိုးများစသည်ဖြင့် ရည်ရွယ်ချက် ချမှတ်ပြီး နေရာဒေသအလိုက် စနစ်တကျရွေးချယ်စိုက်ပျိုးခြင်းဖြင့် ပိုမိုထိရောက်အောင်မြင်နိုင်မည် ဖြစ်သည်။ သစ်ပင်ရှင်သန်အောင်စိုက်ပျိုးခြင်းသည် လွယ်ကူသော်လည်း ကြီးအောင် ပြုစုဖို့၊ မြဲအောင် ထိန်းသိမ်းဖို့အလွန်ခက်ခဲသည်။ အပင်တိုင်း အပင်တိုင်းကို တန်ဖိုးထားလျက် စတင်စိုက်ပျိုးခြင်းမှသည် ကြီးပြင်းသည်အထိ ရေလောင်းခြင်း၊ ပေါင်းရှင်းခြင်း၊ မီးကာကွယ်ခြင်း၊ သေပင်ဖာထေးခြင်း စသည့် လုပ်ငန်းများကို ရာသီအလိုက် လုပ်ဆောင်မှသာ စိုက်ပျိုးပြီး အပင်များကို ကြီးအောင် ပြုစုနိုင်လိမ့်မည်။ မြဲအောင် ထိန်းသိမ်းနိုင်မည် ဖြစ်သည်။ မိမိစိုက်ပျိုးခဲ့သော သစ်ပင်များအတွက် အမြဲတမ်းဝမ်းမြောက်ဂုဏ်ယူနိုင်အောင်ဆောင်ရွက်ကြရပါမည်။

ထို့အပြင် စိုက်သင့်သော နေရာကို စနစ်တကျ ဘက်စုံစဉ်းစား ရွေးချယ်စိုက်ပျိုးရန် လိုအပ်သည်။ ဥပမာလမ်းနှင့်မလွတ်သောနေရာများ၊ ဓာတ်ကြိုးများနှင့် မလွတ်ကင်းနိုင်သောနေရာများ၊ အဆောက်အဦနှင့် မလွတ်သောနေရာများ စသည်ဖြင့် စိုက်ပျိုးပြီးအပင်ကို ခုတ်ထွင်ရှင်းလင်းခြင်းခံရမည့် အန္တရာယ်ရှိသော နေရာများကို မစိုက်ပျိုးမီကပင် သေချာလေ့လာရှောင်ကျဉ်ကြရမည်။ သို့မဟုတ်ပါက ဆုံးရှုံးမှုများစွာရှိလာမည်ဖြစ်သည်။ အပင်သက်တမ်းကြီးမားလာလေ ဆုံးရှုံးမှုကြီးမားလေဖြစ်သည်။

မြန်ပြည်တစ်ဝန်း စိမ်းလန်းဖို့ သစ်ပင်စိုက်ပျိုးကြပါစို့

နှစ် ၂၀ တစ်ဝိုက် အချိန်ကိုက်၊ တို့စိုက်ခဲ့လျှင် အကောင်းဆုံးပင်၊ ခုချိန်စိုက်ကနောက်မကျ၊ ဒုတိယအကြိမ်အကောင်းဆုံးပင်ဟူသော ဆိုရိုးစကားနှင့်အညီ ယခုအချိန်သည် သစ်ပင်စိုက်ပျိုးရန် ဒုတိယအကြိမ် အကောင်းဆုံး အချိန်အခါဖြစ်သည်။ မိုးလရာသီ ရောက်ခဲ့ပြီ၊ မြေဆီစိုစိုက် သစ်ပင်စိုက်ဖို့ အချိန်အခါကောင်းလည်းဖြစ်သည်။ တစ်နိုင်တစ်ပိုင် တစ်ဦးချင်း၊ တစ်ယောက်ချင်းမှသည် ကျေးရွာအစုအဖွဲ့၊ အစိုးရနှင့် အစိုးရမဟုတ်သောလူမှုအဖွဲ့အစည်းများ၊ ကျောင်းသားကျောင်းသူများ မိုးရာသီ လူထုလှုပ်ရှားမှုအနေဖြင့် သစ်ပင်များစိုက်ပျိုးရန် အချိန်အခါကောင်းဖြစ်သည်။ စိမ်းလန်းစိုပြည်ရေးနှင့်သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် တိုးတက်ကောင်းမွန်လာစေရေး အထောက်အကူပြုရန်၊ သဘာဝတောများမှ ထုတ်ယူသုံးစွဲမှု လျှော့ချနိုင်ရန်၊ ကျေးလက်ပြည်သူများ၏ အခြေခံလိုအပ်ချက်များ ဖြည့်ဆည်းပေးရန်၊ ပြုစုထိန်းသိမ်းရေးနှင့် စနစ်တကျ ထုတ်ယူသုံးစွဲရေးဆိုင်ရာ အသိအမြင်များတိုးပွားလာစေရန်နှင့် ဒေသခံပြည်သူများ၏ လူမှုစီးပွားဘဝဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာစေရန်ဟူသော ရည်ရွယ်ချက်များဖြင့် မိုးရာသီကာလ သစ်ပင်စိုက်ပျိုးရန် သစ်တောဦးစီးဌာနက သစ်မျိုးစုံ သစ်ပင်ပျိုးပင်များကို အခမဲ့ဖြန့်ဖြူးပေးလျက်ရှိသည်။ သက်ရှိလောက၊ တည်မြဲဖို့ ထာဝရကုသိုလ်ရယူဖို့ ဇီဝမျိုးစုံထိန်းသိမ်းဖို့ လောင်စာစွမ်းအင်ရရှိဖို့ ရေသယံဇာတထိန်းသိမ်းဖို့ ရာသီဥတုမျှတဖို့ သစ်ပင်စိုက်ပျိုးကြပါစို့လို့ တိုက်တွန်းရင်း ပြည်သူလူထုပူးပေါင်းပါဝင်မည့် စနစ်ကျသော၊ ထိရောက်သော၊ ကြီးအောင်ပြုစုနိုင်သော၊ မြဲအောင် ထိန်းသိမ်းနိုင်သော လူထုလှုပ်ရှားမှု သစ်ပင်စိုက်ပျိုးပွဲတော်များကိုပါဝင်ဆင်နွှဲကြရန် နှိုးဆော်အပ်ပါသည်။

ယနေ့ - သင်မှီခိုအားထားနေရသော သစ်ပင်-သစ်တောများသည် သင့်ဘိုးဘွားများ၊ စိုက်ပျိုးပြုစုထိန်းသိမ်းခဲ့သော တောဖြစ်သည်။ သင့်သားမြေးများအတွက်- သစ်ပင်စိုက်ပျိုးထိန်းသိမ်းကာကွယ်ပြုစုခြင်းဖြင့် “အမွေဇေးဇေးပါ”

လူသားတာဝန်ကျေပွန်ဖို့ သစ်ပင်စိုက်ကာထိန်းကြစို့။

* ကမ်းနားသစ်ပင်
မရှိရင်ဖြင့်
ရေလျှင်တိုက်စား
ကမ်းပြိုသွားလိမ့် ။

* သစ်တောသစ်ပင်
မရှိရင်ဖြင့်
သက်ရှင်လောက
ကွယ်ပျောက်ရလိမ့်။

* အသက်သခင်
ကျေးဇူးရှင်စစ်
သစ်ပင်သစ်တော
စဉ်ဝပြောမှ
အေးသောကမ္ဘာ
သတ္တဝါတွေ ချမ်းသာပေလိမ့် ။

* ကမ္ဘာ့ရေမြေ
ရာသီလေမိုး
မှန်ဝေပြီးအောင်
ဤလူ့ဘောင်ရွာ
တောတောင်အလှ
သဘာဝတွေထိန်းလေမှ။

* ဪ - -
လူသားမှန်လျှင်
ကိုယ်ဝန်းကျင်တွင်
သစ်ပင်ရှင်အောင်
ပိုင်းဝန်းဆောင်ရွက်
လူ့ဘောင်လက်ဖြင့်
အသက်သခင်
မြသစ်ပင်တွေ
မြရှင်သန်အောင် စိုက်ထိန်းစို့ ။

မှီခူ ချစ်သနားထွန်း (ဘဝ-သစ်ပင်)
မင်းကင်း- သစ်တော

သိပ္ပံပညာအစွမ်းနဲ့ သဘာဝမြက်
တစ်ပင်ကိုတောင်
တစ်ထပ်တည်း
တူအောင်
မလုပ်နိုင်သေးပါဘူး။

Thomas Edison

လူရဲ့အကောင်းဆုံးမိတ်ဆွေက
သစ်ပင်ပါ။
ရိုရိုသေသေ သုံးပါ။

Frank Lloyd Wright

အိမ်ခန်းထဲက
ညစ်ညမ်းတဲ့လေကို
အပင်လေးတွေက
စုပ်ယူပေးတယ်။

လူသားတွေအနေနဲ့
ဒီကမ္ဘာကြီးပေါ်မှာ
သစ်ပင်တွေနဲ့အတူ
ညီညွတ်မျှတစွာ
မှီတွယ် နေထိုင်သွားရမယ့်
အချိန်ကို ရောက်ပါပြီ။

APK

ပတ်ဝန်းကျင် ထိန်းသိမ်းမှု ဌာနဝန်များ စိုက်ပျိုးခွံ

ဒေါက်တာသိန်းအောင်၊ ဥက္ကဋ္ဌ၊
မြန်မာ့သစ်တောနှင့် သဘာဝထိန်းသိမ်းရေးအသင်း

ကမ္ဘာပေါ်တွင် တည်ရှိသော သက်ရှိလောက တည်မြဲစေရန် ဇီဝမျိုးစုံမျိုးကွဲနှင့် ၎င်းတို့၏ ဂေဟစနစ် ကောင်းမွန်ရန်လိုအပ်သည်။ တနည်းအားဖြင့် သဘာဝ ပတ်ဝန်းကျင်နှင့် ဂေဟစနစ် ကောင်းမွန်ကြံ့ခိုင်သန်စွမ်း ခြင်းဖြင့် ရှင်သန်တည်ရှိနေသော သက်ရှိများဖြစ်သည့် ဇီဝ မျိုးစုံမျိုးကွဲတို့သည်လည်း မျိုးတုံးပျောက်ကွယ်မှုမရှိပဲ ရေ ရှည်တည်တံ့နေမည် ဖြစ်သည်။ လူသားအပါအဝင် အဆုတ် ဖြင့် အသက်ရှူသည့် သတ္တဝါအားလုံးအသက်ရှင် နေထိုင် နိုင်ရေးအတွက် မရှိမဖြစ် လိုအပ်သောအောက်ဆီဂျင်ကို သစ်ပင်များသာလျှင် ထုတ်လွှတ်ပေးသည်မှာ အားလုံး အသိပင်ဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် သစ်ပင်တို့သည် လေထုထဲ ကာဗွန်ဒိုင်အောက်ဆိုဒ်ဓာတ်ငွေ့ကို စုပ်ယူထိန်းသိမ်းခြင်း ဖြင့် ကမ္ဘာ့ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုကို ဟန့်တားရာတွင်အရေး ပါသည့် အခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်ကြောင်းကို ပညာရှင်များက လေ့လာဖော်ထုတ်ထားသည်။ သစ်ပင်သစ်တောတို့သည် ကမ္ဘာ့ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှု ထိန်းချုပ်ရာတွင် အမှန်ပင် အရေးပါပြီး၊ သက်တမ်းရှည် သဘာဝသစ်တောကြီးများ သည် ဂေဟစနစ်ကောင်းမွန်ကာ ဇီဝမျိုးစုံမျိုးကွဲတို့ အား ထားမှီခိုရာ နေအိမ်အဖြစ်လည်းကောင်း၊ လူတို့နှင့် ဇီဝ

မျိုးစုံမျိုးကွဲတို့ ရှင်သန်ရေးအတွက် လိုအပ်သည့် ဂေဟ စနစ်ဝန်ဆောင်မှုကိုလည်းကောင်း ထောက်ပံ့ကူညီ ဖြည့် ဆည်းပေးလျက်ရှိသည်။

ယေဘုယျအားဖြင့် သစ်ပင်စိုက်ခြင်းဖြင့် အရိပ်ရ သည် မြေယာရှူခင်း လုပ်တင့်တယ်စေသည်ဟု သိထား ကြသည်။ သစ်ပင်တို့သည် ထို့ထက်မက အခြားထင်ရှား ပေါ်လွင်သော အကျိုးကျေးဇူးများ ရှိပေသည်။ သစ်ပင်၏ အကျိုးကျေးဇူးတို့ကို ကောက်နုတ်ဖော်ပြရလျှင်-

လူနေမှု အကျိုးကျေးဇူး

- သစ်ပင်တို့သည် လူနေမှု ဘဝကိုပိုမိုကောင်းမွန်စေသည်။
- သစ်ပင်များ အကြားနှင့် စိမ်းလန်းစိုပြေသည့် နေရာများ တွင် နေထိုင်လုပ်ကိုင်သူတို့သည် လောက၌ နေ့စဉ် ကြုံတွေ့ခံစားရသည့် စိတ်ဖိစီးမှု ပမာဏလျော့ကျစေ သည်။
- ဆေးရုံတက်ရောက် ကုသခံနေသည့် ခွဲစိတ်လူနာတို့ သည် လူနာအခန်းပြုတင်းမှ သစ်ပင်များကို တွေ့မြင် ခံစားခြင်းဖြင့် လျင်မြန်စွာ နာလန်ထူကာ ပြန်ကောင်း လာသည်။
- ပြင်ပမှ သစ်ပင်စိမ်းလန်းနေမှုကို မြင်တွေ့ခံစားရသည့် ကလေးသူငယ်တို့သည် ကျောင်းတွင် သင်ကြားသည့် အချက်အလက်များကို ပိုမိုမှတ်ယူနိုင်သည်။
- အိမ်ခြံမြေအတွင်း သစ်ပင်ရှိခြင်းဖြင့် အိမ်နီးနားချင်း အ ခြားအိမ်ခြံမြေထက် ပိုင်ဆိုင်မှုတန်ဖိုးမြင့်တက်စေသည်။
- မော်တော်ကားလမ်းတစ်လျှောက် ဘေး ဝဲယာ သစ်ပင်

ဖြိုးစည်သူ ပုဂ္ဂလိကကျွန်းစိုက်ခင်း (ပေါက်ခေါင်း)

မြန်မာ့ ဌာနပိုင် လေပင် (ပန်းပွင့်နေပုံ)

ကနိမြို့နယ်၊လယ်ရှည်ကျေးရွာ ဌာနသစ်ပင်စိုက်ခင်း

- စိုက်ခြင်းဖြင့် တည်ငြိမ်အေးချမ်းစေပြီး မော်တော်ယာဉ်ကို ဘေးကင်းစွာဖြင့် ဖြည်းဖြည်းမှန်မှန် မောင်းစေသည်။
- သစ်ပင်တို့သည် အဝေးပြေးလမ်းမှ မလိုလားသည့် မြင်ကွင်း၊ အသံတို့ကို ပိတ်ကာပေးသည်။
- သစ်ပင်တို့သည် လူနေရပ်ကွက်သဘာဝ ဗိသုကာပညာ သို့မဟုတ် ဒီဇိုင်းပုံစံပြီးပြည့်စုံစေသည်။

ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ အကျိုးကျေးဇူး

- သစ်ပင်တို့သည် များစွာသော ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ အကျိုးကျေးဇူးများ ဝန်ဆောင်ပေးသည်။
- သစ်ပင်တို့သည် အငွေ့ပျံခြင်းဖြင့် အေးမြစေပြီး၊ ကားရပ်နေရာနှင့် အဆောက်အဦများအပေါ် နေရောင်ခြည် ကျရောက်မှုနည်းစေကာ မြို့ပြအပူချိန် လျော့ကျစေသည်။
- သစ်ပင်တို့သည် အန္တရာယ် ဖြစ်စေသည့် ဖုန်နှင့် ကျွန်ုပ်တို့ရှူသည့်လေထဲမှ ညစ်ညမ်းစေသည့်အရာများဖြစ်သော အိုဇုန်း၊ ကာဗွန်မိုနောက်ဆိုဒ်နှင့် ဆာလဖာဒိုင်အောက်ဆိုဒ်တို့ကိုစစ်ပေးခြင်းဖြင့် လေထုအရည်အသွေး ကောင်းမွန်စေသည်။
- သစ်ပင်တို့သည် ကျွန်ုပ်တို့ အသက်ရှူသွင်းရန် လိုအပ်သည့် အောက်ဆီဂျင်ကို ထုတ်လွှတ်ပေးသည်။
- သစ်ပင်တို့သည် မြေကြီး ရေတိုက်စားခြင်းနှင့်၊ ရေလမ်းကြောင်းများ ညစ်ညမ်းစေခြင်းလျော့နည်းစေရန် မြေပြင်ပေါ် ရေစီးဆင်းမှု ပမာဏလျော့နည်းစေခြင်းနှင့် ရေကြီးရေလျှံ ထိခိုက်မှုလျော့ကျစေသည်။
- တောရိုင်းတိရစ္ဆာန်မျိုးစိတ်များစွာတို့သည် သစ်ပင်များအပေါ် စားကျက်အဖြစ် မှီခိုအားထားနေကြသည်။ သစ်ပင်သည် ငှက်များနှင့် နို့တိုက်သတ္တဝါများအတွက် အစားအစာ၊ အကာအကွယ်နှင့် နေအိမ်သဖွယ် ပံ့ပိုးစီစဉ်ပေးသည်။

စီးပွားရေး အကျိုးကျေးဇူး

- သစ်ပင်များ စိုက်ခြင်းဖြင့် နွေရာသီတွင် အိမ်များ၏ တောင်နှင့် အနောက်ဘက်ကို အရိပ်ကျစေခြင်းဖြင့် အေးမြစေသည့် ကုန်ကျစရိတ်သက်သာသည်။ အကယ်၍ ရွက်ကြွေအပင်များစိုက်ထားပါက နေရောင်ခြည် ဖြာဆင်းခြင်းဖြင့် ဆောင်းရာသီတွင် အိမ်ကို အနွေးဓာတ်ရစေသည်။
  - အိမ်မြောက်ဘက် အမြဲစိမ်းအပင်များနှင့် အိမ်ပတ်လည် ခြုံပင်တို့သည် လေကာတန်းအနေဖြင့် ဆောင်းလေ အအေးဓာတ်ကို လျော့ကျစေသည်။
  - အရွယ်ရောက် သစ်ပင်များဖြင့် ကောင်းမွန်သည့် အိမ်ခြံမြေ မြေခင်းအလှတန်ဖိုးသည် မြေခင်းအလှအနည်းငယ်သာရှိသည့် အိမ်ခြံမြေထက် ၁၀% မြင့်တက်နိုင်သည်။
- သစ်ပင်စိုက်ခြင်းသည် မည်သည့် ရည်ရွယ်ချက်မဆို ပတ်ဝန်းကျင်ကောင်းမွန်မှုကို အထောက်အကူ ဖြစ်စေသည်။ သို့သော်လည်း ပတ်ဝန်းကျင်၊ ဇီဝမျိုးစုံမျိုးကွဲနှင့်

၎င်းတို့၏ ဂေဟစနစ်ထိန်းသိမ်းရန် စိုက်ပျိုးမည်ဆိုပါက ဌာနေပင် (resident) အပင်မျိုးစိတ်များကို စိုက်ပျိုးရမည် ဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံအလယ်ပိုင်းဒေသ၊ မြောက်ပိုင်း ကချင်ပြည်နယ်ဒေသ၊ ရှမ်းပြည်နယ်၊ ရခိုင်ပြည်နယ် စသည့်ဒေသများတွင် ၎င်းဒေသနှင့် လိုက်လျောညီထွေသည့် ဌာနေပင်များကို ဦးစားပေး ရွေးချယ်စိုက်ပျိုးသွားရန် အရေးကြီးသည်။ အထူးသဖြင့် အဆိုပါ သစ်ပင်စိုက်မည့် ဒေသ၏ အရေးပါသော၊ အလေးထားရှားပါးသည့် အပင်မျိုးစိတ်များကို ဦးစားပေးစိုက်ပျိုးခြင်းဖြင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့် လိုက်လျောညီထွေသည့် သဘာဝ၊ ဇီဝမျိုးစုံမျိုးကွဲနှင့် ဂေဟစနစ်များ မူလအတိုင်း ပြန်လည်ရရှိနိုင်မည် ဖြစ်သည်။

ကမ္ဘာမြေစိမ်းလန်းစိုပြည်ကာ သက်ရှိလောက တည်တံ့စေရေးအတွက် ကမ္ဘာတစ်ဝန်း သစ်ပင်စိုက်ကြသည်။ သစ်ပင်စိုက်ရာတွင် သီးနှံပင်စိုက်ခင်း၊ သီးနှံနှင့် သစ်တောရောနှောစိုက်ခင်း၊ သစ်တောစိုက်ခင်း၊ စီးပွားရေး စိုက်ခင်း၊ ကျေးရွာသုံးစိုက်ခင်း၊ သဘာဝတောစိုက်ခင်း၊ လမ်းဘေးအရိပ်ပင်၊ အလှပင်၊ မြေခင်းအလှအပင်စသည်ဖြင့် ရည်ရွယ်ချက်အမျိုးမျိုးဖြင့် သစ်ပင်စိုက်ပျိုးကြသည်။ သစ်ပင်စိုက်ခြင်းသည် လူနှင့်တောရိုင်းတိရစ္ဆာန်များ နေထိုင်မှုဘဝကို အကျိုးကျေးဇူးပြုသည်သာမက သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဂေဟစနစ်ကို ကောင်းမွန်စေခြင်းဖြင့် သက်ရှိလောက ရေရှည်တည်တံ့စေကြောင်းကို မျက်မှောက်လူအတော်များများ သိနားလည်ထားကြသည်။ သို့သော် သစ်ပင်စိုက်ခြင်းဖြင့် ရရှိမည့်အကျိုးကျေးဇူးကို ရည်မှန်းချက်ကြီးကြီးထား၍ သစ်ပင်စိုက်လိုပါက အသေးစိတ် အစီအစဉ်များရေးဆွဲဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ စိုက်မည့်အပင် သေချာရွေးချယ်စိုက်ရန် လိုပါသည်။ အထူးသဖြင့် မူလသဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ကို အထောက်အကူ ဖြစ်စေမည့် အကျိုးပြုမည့် ဌာနေပင်များ စိုက်ရန် အရေးကြီးပါသည်။ သို့မှသာ ကိုယ်စိုက်ပျိုးထားသည့် သစ်ပင်တို့သည် နောင်တစ်ချိန်တွင် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်၊ ဇီဝမျိုးစုံမျိုးကွဲနှင့် ဂေဟစနစ်ကိုအကျိုးပြုသည့် မြန်မာဌာနေပင်များ ဖြစ်ထွန်းမှုကို တွေ့မြင်သူတိုင်း အားကျဂုဏ်ယူဖွယ် ဖြစ်ပါကြောင်းရေးသားလိုက်ပါသည်။

ပျိုးပျော့ပြုစုထောင်မြင့်

လုပ်ငန်းစဉ် အဆင့် ဆင့်

နိုးတင့် (၈၆)

[အပိုင်း-၂]

ပျိုးထောင်ရန် ပလတ်စတစ်အိတ်များ ပြုပြင်ခြင်း

ပျိုးပင်ငယ်များ ပျိုးထောင်ရန် ပလတ်စတစ် အိတ်မှာ အရွယ်အစားအမျိုးမျိုးရှိသော်လည်း အသုံးများ သည့် အရွယ်အစားမှာ ၇" x ၃" (အမြင့် ၇" x အချင်း ၃") နှင့် ၅" x ၂" (အမြင့် ၅" x အချင်း ၂") ဖြစ်ပါသည်။ ပလတ်စတစ်အိတ်အား မြေမထည့်မီ အခေါက်လိုက် အောက်ခြေမှ ၁" အမြင့်နေရာတွင် ပွန်ကြူဖြင့်ဖောက်၍ အထက် ၂" မျက်နှာချင်းဆိုင်နေရာတွင် ၁ ပေါက် ဖောက် ပါသည်။ ထိုသို့ ၂ ကြိမ် ဖောက်ခြင်းဖြင့် တစ်အိတ်လျှင် အပေါက်(၈)ပေါက်ရှိပြီး ရေလောင်းထည့်သည့်အခါ လို သည်ထက်ပိုသော ရေများအောက်သို့ အလွယ်တကူစီး ဆင်းနိုင်ပါသည်။ (ပျိုးအိတ်အတွင်း ရေများအိုင်နေပါက အမြစ်ပုပ်ခြင်းဖြစ်နိုင်ပါသည်။)

ပျိုးထောင်ရန် မြေရယူခြင်း၊ မြေရောစပ်ခြင်းနှင့် မြေထည့်ခြင်း

သစ်စေ့နှင့် အညှောက်ပေါက်စအရွယ် ပျိုးပင် များ ရှင်သန်ကြီးထွားစေရန်အတွက် ရောစပ်ထားသည့် မြေကို အသုံးပြုရပါမည်။ ထိုသို့ရောစပ်ရန် လိုအပ်သည့် အရာများမှာ

(က) အပေါ်ယံမြေသား -

မြေဆီလွှာကောင်းသော စိုက်ပျိုးမြေနေရာမှ အပေါ်ယံမြေသား (၆လက်မ အနက်ထိ)

(ခ) မြေဆွေး -

သစ်တောများအတွင်း သစ်ရွက်ဆွေး၊ အမှိုက် ဆွေးများရှိသည့်နေရာများမှ မြေဆွေး (အညိုရောင်၊ အနက်ရောင်)

(ဂ) နွားချေး/ တိရစ္ဆာန်ချေး -

ခြောက်သွေ့သော နွားချေး(သို့မဟုတ်)တိရစ္ဆာန် ချေးများဖြစ်ပြီး အစိုင်အခဲများမပါအောင် ထုထောင်း ပေးရမည်။

(ဃ) သဲကြမ်း -

နန်းပါဝင်မှုနည်းသော သဲကြမ်းဖြစ်ရပါမည်။ မြေရောစပ်ရာတွင် ယေဘုယျအားဖြင့် အပေါ်ယံ မြေသား ၃ ဆ၊ မြေဆွေး ၁ ဆ၊ နွားချေး/ တိရစ္ဆာန် ချေး ၁ ဆ၊ သဲကြမ်း ၁ ဆ (၃း၁း၁း) ရောစပ်သင့်ပါ သည်။ သို့သော်လည်း နေရာဒေသအပေါ်မူတည်၍ မြေ သားဖွဲ့စည်းပုံ မတူညီသဖြင့် သင့်တော်သည့် အမျိုးအစား ရရှိစေရန် အချိုးအစားအမျိုးမျိုး ရောစပ်ဆောင်ရွက်သင့် ပါသည်။ (ဥပမာ-အပူပိုင်းဇုန်မြေ၊ ဒီရေတောမြေ၊ အမြ စိမ်းတောမြေနှင့် တောင်ပေါ်တောမြေတို့မှာ ဖွဲ့စည်းပုံခြင်း မတူကြပါ) (လက်တွေ့စမ်းသပ်ကြည့်နိုင်သည့် နည်းလမ်း တစ်ခုမှာ ရောစပ်ထားသည့် မြေနမူနာကို ရေအနည်းငယ် ဆွတ်၍ သမအောင်ရောနယ်ကာ ပစောက်ပုံ ကွေးကြည့် ပါက မကျိုးမပဲ့ဘဲ ကွေး၍ရသည်ဆိုပါက အဆိုပါ စပ်မြေ သည် သင့်တော်သည့် အချိုးအစားဖြစ်သည်ဟု အကြမ်း ဖျင်းသတ်မှတ်နိုင်ပါသည်။)

အထက်ပါမြေရောစပ်ပြီးပါက ပျိုးအိတ်များ အ တွင်းမြေဖြည့်ခြင်းအား စနစ်တကျဆောင်ရွက်ရပါမည်။ ပျိုးအိတ်အတွင်း မြေထည့်ရာတွင် လက်မဝက်ခန့် နှုတ်ခမ်း ချန်၍ မြေသွပ်ရန်လိုအပ်ပါသည်။ မြေစပ်မှန်ကန်ပြီး ပျိုး အိတ်အတွင်း စနစ်တ ကျမြေထည့်ထားပါက ပျိုးအိတ်သည် တောင့် တင်းတည့်မတ်နေမည် ဖြစ်ပါသည်။ မြေတ အား သိပ်လွန်းပါက လည်း မာကြောလေး လံခြင်းနှင့် မြေလျှော့ ထည့်ထားပါက လေခို

၍ပျိုးအိတ်များ ပွစ်ပျော့တွဲခြင်းဖြစ်ပေါ်နိုင်ပါသည်။ မြေစပ် မှန်ကန်စွာထည့်ခဲ့ပါက ပျိုးအိတ်များပုံပျက်မှုမရှိခြင်း၊ အပင်သည် ပျိုးအိတ်အလယ်တွင်ရှိနေခြင်း၊ ပျိုးအိတ်တစ်ခု နှင့်တစ်ခုကြားတွင် နေရာလွတ်ရှိနေခြင်းစသည့် အချက် အလက်များ ပြည့်စုံနေမည်ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ပြင် ပျိုးအိတ် ထောင်မတ်တောင့်တင်းပြီး အမြစ်များလည်း စနစ်တကျ ဖွံ့ဖြိုးမှုဖြစ်စေပါသည်။ စပ်မြေအား ပျိုးအိတ်အတွင်း ထည့် ရာတွင် ၇"×၃" ပျိုးအိတ်ဆိုပါက နို့ဆီဘူး(၂)ဘူး ဝင်သ ဖြင့်ရောစပ်ပြီး မြေ(၁)တင်းလျှင် ပျိုးအိတ်(၆၄)အိတ် ရရှိ နိုင်ပြီး၊ တင်း(၁၀၀)လျှင် ပျိုးအိတ် (၆၄၀၀)ရရှိနိုင်သဖြင့် မိမိပျိုးထောင်ရမည့် ပျိုးအိတ်ပမာဏအပေါ်မူတည်၍ စပ်မြေမည်မျှလိုအပ်သည်။ အဆိုပါ စပ်မြေရရှိရန်အတွက် မူလမြေ(၄)မျိုး မည်မျှလိုအပ်သည်ကို ကြိုတင်တွက်ချက် ဆောင်ရွက်မှသာ လုပ်ငန်းများအချိန်ကိုက်ပြီးစီးနိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။

သစ်စေ့စိုက်မီ ပျိုးအိတ်များ ရေနပ်ခြင်း

သစ်စေ့ (သို့မဟုတ်) အညှောက်ဖောက်ထားသည့် အပင်ငယ်များအား ပျိုးအိတ်အတွင်း ထည့်သွင်းမစိုက်ပျိုး မီ(၂)ရက်ကြိုတင်၍ ရေခဲခဲလောင်းပြီး နှပ်ထားရပါမည်။ (သစ်စေ့ထည့်သွင်းပြီးမှ ရေလောင်းခြင်းကို လုံးဝမပြုလုပ် ရပါ။) ထိုသို့ရေလောင်းခြင်းမှာ ပလတ်စတစ်အိတ် အောက်ခြေအထိ ရေစိုရန်ဖြစ်ပါသည်။ အပင်ငယ်များ ပေါက်သည့်အချိန်တွင်မှ ရေများများ ထပ်မံလောင်းပါက အပင်ငယ်များကို ပြတ်ကုန်နိုင်သဖြင့် ကြိုတင်ဆောင်ရွက် ထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။

သစ်စေ့များ ပျိုးအိတ်အတွင်းမထည့်မီ ကြိုတင်ပြင်ဆင်ခြင်း

သစ်စေ့များ၏ သဘာဝမှာ အရေခွံပါးသော သစ် စေ့အရေခွံထူသော သစ်စေ့စသည်ဖြင့် မျိုးစုံရှိနေတတ်ပါ သည်။ အရေခွံပါးသော သစ်စေ့မှာပျိုးထောင်ရ လွယ်ကူ သော်လည်း အရေခွံထူသော သစ်စေ့မှာအပေါက်နှေးတတ် သဖြင့် အပေါက်မြန်အောင် သစ်စေ့အလိုက် ကြိုတင်ပြုပြင် ရန်လိုအပ်ပါသည်။ ရေစိမ့်ခြင်း၊ နေလှန်းခြင်း၊ ကောက်ရိုး အုပ်ခြင်းစသည့် သစ်စေ့နှင့်ကိုက်ညီသည့် နည်းလမ်းများကို အသုံးပြုရန် လိုအပ်ပါသည်။ ရေနွေးစိမ့်ခြင်း၊ ပြုတ်ခြင်း၊ မီးရှို့ခြင်းတို့မှာ သစ်စေ့၏ဂုဏ်သတ္တိများအား ထိခိုက်နိုင် သဖြင့်မပြုလုပ်သင့်ပါ။ အရေးအကြီးဆုံးအချက်မှာ သစ်စေ့ များ စုဆောင်းရာတွင် အောင်လိုသည့်သစ်စေ့များ ဖြစ်ရန် အထူးလိုအပ်ပါသည်။ စုဆောင်းရရှိထားသည့် သစ်စေ့များ အား သဘာဝဘေးဒဏ်နှင့် ပျိုးမွှားအန္တရာယ်စနစ်တကျ ကာကွယ်ထားရန်နှင့် သိမ်ဖျင်းသည့်အစေ့များ ပျိုးထောင် ခြင်းမျိုးမဖြစ်စေရေး အထူးသတိထားဆောင်ရွက်ရန် လို အပ်သည့်အပြင် မိမိပျိုးထောင်မည့် သစ်မျိုး၏သစ်စေ့

ပေါက်နိုင်စွမ်းအား Germination Rate ကိုလည်း ကြိုတင် တွက်ဆပြီး သစ်စေ့ပမာဏလုံလောက်စွာရရှိရေး စီမံ ဆောင်ရွက်သွားရန် လိုအပ်လှပေသည်။

သစ်စေ့ထည့်သွင်းပျိုးထောင်ခြင်း

သစ်စေ့များပျိုးထောင်ရာတွင် ပျိုးအိတ်အတွင်း တိုက်ရိုက်ထည့်သွင်းခြင်းနှင့် ပျိုးဘောင်တွင် ဦးစွာပျိုး ထောင်ပြီး အရွက်(၂)စုံထွက်ရှိပြီးမှသာ ပျိုးအိတ်အတွင်း ရွှေ့ပြောင်းပျိုးထောင်ခြင်း နည်းလမ်း(၂)မျိုးကို သစ်စေ့၏ သဘာဝပေါ်မူတည်၍ သင့်တော်သည့် နည်းလမ်းတစ်ခု အား ရွေးချယ်ဆောင်ရွက်သွားရမည် ဖြစ်ပါသည်။

-သစ်စေ့တိုက်ရိုက်ထည့်သွင်းပျိုးထောင်ခြင်း

စနစ်တကျ ထည့်သွင်းပျိုးထောင်ထားသည့် အောင်လုံသည့်သစ်စေ့များကို ပျိုးအိတ်အတွင်း သေချာစွာ ထည့်သွင်းပြီး အပေါ်တွင် မြေနှင့်ပြန်လည်ဖုံးပေးရပါမည်။ ပြန်လည်ဖုံးပေးရမည့် မြေအထူမှာ သစ်စေ့၏အထူအတိုင်း ဖြစ်ပါသည်။ မှန်ကန်သောမြေအနက်တွင် သစ်စေ့ထည့် စိုက်မှသာ အပင်ပေါက်ကောင်းမွန်သည့် နည်းလမ်းဖြစ် သော်လည်း သစ်စေ့များ ပိုးမွှားများကိုက်ယူ စားသောက် ဖျက်စီးနိုင်ခြင်း၊ စနစ်တကျအောင်လုံသည့် သစ်စေ့ရွေး ချယ်စိုက်ပျိုးထားသော်လည်း ရာနှုန်းပြည့် ပေါက်ရောက် နိုင်မှုမရှိခြင်း၊ မျှော်လင့်မထားသည့် ရာသီဥတု ဖောက်ပြန် မှုများအတွက် ကြိုတင်ပြင်ဆင်မှု မလုပ်ထားနိုင်ခြင်းများ ကြောင့် မိမိတိုက်ရိုက်ပျိုးထောင်သည့် သစ်စေ့များ သတ် မှတ်ချိန်အတွင်း အညှောက်ပေါက်ခြင်းမဖြစ်ပါက အခြား နည်းလမ်းဖြင့် အစားထိုးနိုင်ရေး ကြိုတင်ပြင်ဆင်ထားရန် လိုအပ်ပါသည်။

-ပျိုးဘောင်အတွင်း သစ်စေ့ထည့်သွင်း ပျိုးထောင် နည်း

အချို့သစ်စေ့များမှာ ပျိုးအိတ်အတွင်း တိုက်ရိုက် ပျိုးထောင်ရန် အခက်အခဲရှိသဖြင့် ပျိုးဘောင်အတွင်း ဦးစွာပျိုးထောင်၍ ရွက်စုံနှစ်စုံထွက်ရှိမှသာ ပျိုးအိတ်အတွင်း ရွှေ့ပြောင်းစိုက်ပျိုးသွားရန် လိုအပ်ပါသည်။ (ဥပမာ- ကျွန်း၊ ယူကလစ်စသည်--) ပျိုးဘောင်ပြုလုပ်ရာတွင် သဲ(၃)ဆ၊မြေဆွေး(၂)ဆ၊နွားချေး/တိရစ္ဆာန် ချေး(၁)ဆကို သမအောင်ရောစပ်ပြီး အနည်းဆုံး(၄)လက်မအထူ ထည့် ရပါမည်။ အဆိုပါ စပ်မြေအပေါ်တွင် သဲကြမ်းအား(၂) လက်မခန့်အထူရအောင် ဖြူးပြီးမှသာ သစ်စေ့ကိုထည့်သွင်း ရမည်။ သစ်စေ့ထည့်သွင်းရာတွင် အနက်မှာ သစ်စေ့၏ အရွယ်အစားအတိုင်းသာ ဖြစ်ရန်လိုပါသည်။ နက်လွန်းပါက အပင်ပေါက်မကောင်းနိုင်ပါ။ ပျိုးဘောင်(သဲဘောင်)အတွင်း သစ်စေ့များပျိုးထောင်ရာတွင် သစ်စေ့များအား အစိတ် အကျဲ ညီညာစွာချရန် လိုအပ်ပါသည်။ သစ်စေ့တစ်စေ့နှင့်

တစ်စေ့၊ လိုင်းတစ်လိုင်းနှင့်တစ်လိုင်းကြား အကွာအဝေးသည် သစ်စေ့အရွယ်အစားပေါ်မူတည်၍ ဆောင်ရွက်သွားရန်လိုအပ်ပါသည်။ သို့မှသာ အရွက်(၂)စုံထွက်၍ အပင်ကူးပြောင်းစိုက်ပျိုးရန် နတ်ချိန်တွင် အခြားအစေ့၊ အပင်များ ထိခိုက်ပျက်စီးမှုမှ ကင်းလွတ်မည်ဖြစ်ပါသည်။ သစ်စေ့ပျိုးဘောင်တစ်ဘောင်၏ အရွယ်အစားမှာ ကန့်သတ်ချက် အတိအကျမရှိသော်လည်း ပေါင်းမြက်များ နုတ်ယူခြင်း၊ မမျှော်လင့်သည့် ရာသီဥတုဒဏ်ကြောင့် မပျက်စီးစေရေး အချိန်ကာကွယ်နိုင်ရေးနှင့် စနစ်တကျ ပြုစုစောင့်ရှောက်ရေးကိုထည့်သွင်းစဉ်းစားပါက အကျယ် ၂'၊ အလျား၂၀'ခန့် သာ ဆောင်ရွက်သင့်ပါသည်။ မိမိပြုလုပ်ထားသည့် ပျိုးဘောင်အတွင်း သစ်စေ့ပမာဏ မည်မျှထည့်သွင်းထားသည်။ အပင်ပေါက်ရောက်မှု မည်မျှရှိသည်။ စတင်ပျိုးထောင်ချိန်မှ အပင်ကူးပြောင်းချိန်အထိ အချိန်ကာလမည်မျှကြာမြင့်သည်၊ ပိုးမွှားနှင့်သဘာဝဘေးအန္တရာယ်ကျရောက်ခဲ့ခြင်း ရှိ-မရှိတို့ကို ပျိုးဥယျာဉ်နေ့စဉ်လုပ်ငန်း ဆောင်ရွက်မှုမှတ်တမ်းနှင့် ဝန်ထမ်း၏နေ့စဉ်မှတ်တမ်းတို့တွင် ရေးသားဖော်ပြထားရန် လိုအပ်ပါသည်။ ထိုသို့ဆောင်ရွက်ထားမှသာ နောင်နှစ်များအတွက် လိုအပ်ချက်ကို ကြိုတင်ပြင်ဆင်ဆောင်ရွက်သွားနိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။

ပျိုးဘောင်အတွင်းမှ အရွက်စုံ(၂)စုံထွက်သည့် ပျိုးပင်များအား ပျိုးအိတ်အတွင်း ထည့်သွင်းဆောင်ရွက်ရာ တွင်အောက်ပါအချက်များကို လိုက်နာရန်လိုအပ်ပါသည်။

- ပျိုးပင်ပေါက်အား အမြစ်အောက်မှ ကော်ပြီးမပါ။
- ထိပ်ဆုံးအရွက်ရင်းမှကိုင်ပါ။
- ဗန်းအတွင်းထည့်၍ ရေစိုအဝတ်ဖြင့် ဖုံးထားပါ။
- ထည့်သွင်းစိုက်ပျိုးမည့် ပျိုးအိတ်ကို တုတ်ချွန်ဖြင့်ထိုး၍အပေါက်ပြုလုပ်ပါ။ (အမြစ်ဝင်သာအောင် ပြုလုပ်ထားရန်)
- အမြစ်ဝင်သာအောင်ကြီးသော အပေါက်တွင်ထိုးစိုက်ပါ။
- အမြစ်ဘေးရှိ မြေကိုဖိသပ်ပြီးပိတ်ပါ။
- အရိပ်အောက်တွင်ထား၍ ရေလောင်းပါ။

ပျိုးပင်ပေါက်များ စိုက်ပျိုးရာတွင် ညနေပိုင်းတွင် စိုက်ပျိုးရန် လိုအပ်ပါသည်။ ညနေပိုင်း စိုက်ပျိုးခြင်းဖြင့် ညဘက်အအေးဓာတ်ခံရှိသဖြင့် အသေအပျောက်နည်းပါးစေမည်ဖြစ်ပါသည်။

လှပတဲ့မြင်ကွင်း

တစ်နေ့တော့ ကားဂိတ်တစ်ခုမှာရှိတဲ့ သောက်ရေအိုးစင်ဆီကို လူနှစ်ယောက် အပြေးလျှောက်လာတာ စာရေးသူမြင်မိပါတယ်။ ချွေးတွေရွှံ့နေတဲ့သူတို့ ရဲ့ဟန်ပန်အမူအရာ၊ ပေတေညစ်နွမ်းနေတဲ့ အဝတ်အစားကို ကြည့်တာနဲ့ အလုပ်ကြမ်းသမားတွေလို သိနိုင်ပါတယ်။ ကုန်ထမ်းသမားဖြစ်ဖို့များပါတယ်။ ရေတော်တော်ဆာနေပုံရပါတယ်။

ရာသီဥတုကလဲ သိပ်ပူပြင်းပါတယ်။ မန္တလေး 'နွေ'ပဲလေ။ နှစ်ယောက်သားရေလှသောက်ဖို့ တွန်းတွန်းထိုးထိုး ဝင်လာကြတာ၊ ရေအိုးတောင်လဲလှမတတ်၊ ယိမ်းထိုးလှုပ်ခါသွားပါတယ်။ ရေအိုးကတစ်လုံးတည်း၊ ရေခွက်ကလည်းတစ်ခုတည်း။ အရပ်ရှည်ရှည်နဲ့လူက ရေခွက်ရသွားပါတယ်။ အိုးအဖုံးဖွင့်ပြီး ရေအပြည့်ခပ်လိုက်ပါတယ်။ စာရေးသူက အဲဒီလူအမောတကောအားရပါးရ သောက်တာကြည့်မယ်လို့ တွေးနေတုန်း၊ အဲဒီလူက ရေမသောက်ပါဘဲ၊ သူနဲ့ ရေခွက်လုဘက်ဖြစ်တဲ့ သူ့အဖော်ကိုပေးသောက်စေပါတယ်။

သူ့အဖော်က အံ့သြတဲ့အမူအရာနဲ့ကြည့်ရင်း ရေခွက်ကိုယူ၊ တဝှပ်တဝှပ်နဲ့သောက်ချလိုက်ပါတယ်။ ပြီးတော့ ရေခွက်နဲ့ရေအိုးထဲက ရေအပြည့်ခပ် ယူလိုက်ပါတယ်။ သူ့အဖော်ဖြစ်သူကို ရေပြန်တိုက်လိုက်ပါတယ်။ အဲဒီကုမ္ပဏီ အရင်လူက ရေသောက်ပါတယ်။ ရေခွက်အရင်ရသူက နောက်မှ ရေသောက် တာဖြစ်ပါတယ်။ ပြီးတော့တစ်ယောက်ကိုတစ်ယောက် ကြည့်ပြီးရီကြရော။

စာရေးသူသတိထားမိတာက “ သူတို့နှစ်ယောက်ဟာ ကိုယ်သောက်မယ့်ရေကို ကိုယ်ကိုယ်တိုင်မခပ်လိုက်ရဘူး” ဆိုတာပဲဖြစ်ပါတယ်။

“လူငြီးရန်ဖြစ်မယ့်အစား၊ လူငြီးချစ်အောင်နေသွားကြရင်လည်းဖြစ်တာပါပဲလား။”

“သစ်သစ်” ရှာဖွေတင်ပြသည်။

ဦးညာဏ

အလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲမှ အကောင်အထည်ဖော်လုပ်ငန်းဆီသို့

၀၆ (၈၆)

(၂၂-၅-၂၀၁၈)ရက်နေ့မှ (၂၃-၅-၂၀၁၈)ရက်နေ့အထိ (၂)ရက်တိုင် နေပြည်တော် Max Hotel တွင် ကျင်းပပြုလုပ်ခဲ့သော “အကျိုးသက်ဆိုင်သူများအားလုံးပူးပေါင်းပါဝင်၍ သစ်တောမူဝါဒ၊ ဥပဒေနှင့်ရှေ့ပြေးစီမံကိန်းများ ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့် သစ်တောမြေအတွင်း မှီတင်းနေထိုင်သူများ၏ မြေယာနှင့်အရင်းအမြစ်ဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့်တိုးတက်စေခြင်း စီမံကိန်း ဒုတိယအကြိမ်အမျိုးသားအဆင့်သစ်တောမြေနှင့်အရင်းအမြစ်များဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့်များဖြင့်တင်ရေးအလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲ” မှ တွေ့ရှိချက်များအပေါ် ကောက်နုတ်တင်ပြလိုပါသည်။

အလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲတွင် တာဝန်ရှိသူအသီးသီးမှ မိမိတို့၏ အတွေ့အကြုံ၊ နိုင်ငံတကာဆောင်ရွက်နေမှု၊ လက်ရှိ မြန်မာနိုင်ငံ၏အခြေအနေများအပေါ် မှတ်တမ်းများ၊ မူဝါဒ၊ ဥပဒေ၊ နည်းဥပဒေ၊ လုပ်ထုံးလုပ်နည်း၊ အမိန့်၊ ညွှန်ကြားချက်တို့ကို ကိုးကား၍တင်ပြခဲ့ကြသည်။ တက်ရောက်လာသော ဌာနဆိုင်ရာအသီးသီး၊ ဒေသခံပြည်သူ၊ CSO၊ NGO အဖွဲ့အစည်းများမှသိလိုသည်များနှင့်၎င်းတို့၏ဆန္ဒများကို ပွင့်လင်းမြင်သာစွာဆွေးနွေးမေးမြန်းကြသည်။ ကျွန်တော့်အနေဖြင့် အလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲတစ်ခုလုံး၏ အနှစ်သာရကိုဖော်ထုတ်ကြည့်ရာ အဓိကအချက်(၂)ချက်ပေါ်ထွက်ခဲ့ပါသည်။

ပထမအချက်။ ဒေသခံပြည်သူများ၏ ဓလေ့ထုံးစံအရ ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်လျက်ရှိသော သစ်တောဖုံးလွှမ်းလျက်ရှိသော မြေများကို ဥပဒေအရ လုံခြုံစိတ်ချရသောအကာအကွယ်ရစေရန် သစ်တောမြေအဖြစ်သွတ်သွင်းပေါင်းစည်းရေး၊

ဒုတိယအချက်။ ဒေသခံပြည်သူများ ပတ်ဝန်းကျင်ရှိ သစ်တောဖုံးလွှမ်းဧရိယာများကို ဒေသခံများကိုယ်တိုင် စီမံခန့်ခွဲခွင့်ရရှိရေး။

ပထမအချက်သည် ဒေသခံအနေဖြင့် ၎င်းတို့၏ ဓလေ့ထုံးစံအရလည်းကောင်း၊ အကြောင်းအရင်းတစ်ခုခုကြောင့်လည်းကောင်း၊ သစ်တောများကိုထိန်းသိမ်းထားပြီး အခြားစီမံကိန်းများ၊ ကျူးကျော်မှုများအပေါ် ထိထိရောက်ရောက်မဟန့်တားနိုင်သဖြင့် ဆုံးရှုံးပျက်စီးမှုများအပေါ် ဥပဒေအရကာကွယ်တားဆီးလိုသဖြင့် တောင်းဆိုခြင်းဖြစ်သည်။ ဤကိစ္စသည် မူလမြေသည် သစ်တောမြေမဟုတ်သဖြင့် သစ်တောမြေ(ကြိုးပြင်ကာကွယ်တော)အဖြစ် ဦးစွာဖွဲ့စည်းပြီး

ဆောင်ရွက်ရမည်ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် အစိုးရစီမံခန့်ခွဲခွင့်ရှိမြေကို သစ်တောမြေအဖြစ် ပြောင်းလဲရာတွင် ဆက်စပ်သက်ဆိုင်ရာဌာနများ၏လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှုအဆင့်များပြီး ခက်ခဲကြန့်ကြာမှုများကြုံတွေ့ရ၏။ ဤအခက်အခဲများကို ဖြေရှင်းရန်နည်းလမ်းရှာပေးရန်လိုအပ်သည်။ တနင်္သာရီတိုင်းဒေသကြီးတွင် ဆောင်ရွက်ပေးခဲ့သည့် နည်းလမ်းအရ အချို့သောတိုင်းဒေသကြီး၊ ပြည်နယ်များတွင် ဆောင်ရွက်နိုင်လိမ့်မည်ဟုထင်ပါသည်။ တနင်္သာရီတိုင်းဒေသကြီး၊ ထားဝယ်ခရိုင်၊ ရင်ကျေးရွာတွင် ရေထွက်တော(၁၅၀)ဧကကို ရင်ကျေးရွာသားများမှ လက်ရှိတောကို ထိန်းသိမ်းခြင်း၊ ရေဝေကွက်လပ်နေရာများကို အပင်စိုက်ခြင်း ဆောင်ရွက်ပြီး ကျေးရွာ အားလုံးမှကျိုးကြောင်း ဖော်ပြချက် ပြည့်ပြည့်စုံစုံဖြင့် လက်မှတ်ရေးထိုးကာ တိုင်းဒေသကြီး၊ အစိုးရအဖွဲ့သို့ တိုက်ရိုက်တင်ပြခဲ့ရာ အစိုးရအဖွဲ့မှ သစ်တောဦးစီးဌာနအား စိစစ်စေ၍ခွင့်ပြုသင့်ကြောင်း သဘောထားမှတ်ချက်ဖြင့် ပြန်လည်တင်ပြခဲ့ရာ၊ အစိုးရအဖွဲ့မှ ဆက်စပ်ဌာနများအား ညွှန်ကြားပြီး ကြိုးပြင်ကာကွယ်တောအဖြစ် ဖွဲ့စည်းဆောင်ရွက်သွားနိုင်ရေး၊ သစ်တောဦးစီးဌာန၏ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများအတိုင်း ဆောင်ရွက်ရန် ခွင့်ပြုခဲ့ပါသည်။

သို့ပါ၍ ဒေသခံပြည်သူများအနေဖြင့် ပထမအချက်အပေါ် ဤနည်းအတိုင်း အောက်ပါကိစ္စရပ်များအတွက် ဆောင်ရွက်နိုင်မည်ဟု မျှော်လင့်ပါသည်။

- ဒေသခံများ၏ ဓလေ့ထုံးတမ်းစဉ်လာအရ ထိန်းသိမ်းလာခဲ့သော မြေနေရာများ
- ယုံကြည်ကိုးကွယ်မှုအရ ထိန်းသိမ်းခဲ့သောနေရာများ
- ထူးခြားမှုတစ်ခုခုကြောင့် ထိန်းသိမ်းခဲ့သောနေရာများ
- ရေထွက်၊ စမ်းထွက်ရှိသော နေရာများ

- ၁။ နိုင်ငံတော်နှင့် ဒေသခံပြည်သူ အကျိုးတူဆောင်ရွက်သည့် ကြိုးပြင်ကာကွယ်တော
- ၂။ နိုင်ငံတော်ထံမှ နှစ်ရှည်ငှားရမ်းပြီး ဆောင်ရွက်မည့် ဒေသခံပြည်သူ ပိုင်ကြိုးပြင်ကာကွယ်တော
- ၃။ ထုတ်လုပ်သည့်သစ်နှင့်သစ်တော ထွက်ပစ္စည်းအပေါ်အခွန်(သို့)ကြမ်းခင်းဈေး နိုင်ငံတော်သို့ပေးသွင်းဆောင်ရွက်မည့် ဒေသခံပြည်သူ ပိုင် ကြိုးပြင်ကာကွယ်တော

- အဖိုးတန်သစ်ပင်၊ ဆေးဖက်ဝင်သစ်ပင်များရှိသော နေရာများ
- ဇီဝမျိုးများအထိုက်အလျောက်ရှိနေသေးသောနေရာများ
- ဂေဟစနစ်ပျက်စီးနိုင်ခြေရှိသော နေရာများ
- အခြားအကြောင်းကြောင်းကြောင့် ထိန်းသိမ်းသင့်သည့်နေရာများ

ဒုတိယအချက်မှာ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်စဉ်းစားဆောင်ရွက်ရန်လိုပါသည်။

အဓိကဒေသခံများ ကိုယ်တိုင်စီမံအုပ်ချုပ်ခွင့် ရှိသော သစ်တောမြေဖွဲ့စည်းရေးပင်ဖြစ်သည်။ သစ်တောဦးစီးဌာနအနေဖြင့် ယခင်က နိုင်ငံတော်အနေဖြင့်သာ မြေယာများကိုစီမံခန့်ခွဲပြီး နောက်ပိုင်းတွင် သက်ဆိုင်ရာဌာနအသီးသီးမှ ခွဲဝေစီမံအုပ်ချုပ်ပြီး နိုင်ငံတော်အတွက် တာဝန်ခံကြသည်။ သစ်တောဦးစီးဌာနအနေဖြင့်လည်း ကြိုးပိုင်းများ၊ ကြိုးပြင်ကာကွယ်တောများ၊ သဘာဝထိန်းသိမ်းရေးနယ်မြေများဟူ၍ သစ်တောမြေအဖြစ် စီမံခန့်ခွဲအုပ်ချုပ်လုပ်ကိုင်ခဲ့သည့်နောက်ပိုင်း တဖြည်းဖြည်း ပြည်သူလူထုပူးပေါင်းပါဝင်ရေးအတွက် ဆောင်ရွက်လာခဲ့ရာ သီးနှံသစ်တောရောနှောစိုက်ပျိုးခြင်း၊ ဒေသခံပြည်သူအစုအဖွဲ့ပိုင်သစ်တောလုပ်ငန်းများဆောင်ရွက်ခြင်း၊ ပုဂ္ဂလိကသစ်တောစိုက်ခင်းများထူထောင်ခြင်းဖြင့် ပုဂ္ဂလိကနှင့်ဒေသခံပြည်သူများကို လုပ်ကိုင်ခွင့်အခန်းကဏ္ဍများကိုမြှင့်တင်ပေးခဲ့သည်။ သို့သော် ဒေသခံပြည်သူများကိုယ်တိုင် စီမံခန့်ခွဲနိုင်သည့် သစ်တောမြေအနေဖြင့် လုံလောက်မှု မရှိနိုင်သေးပါ။ နိုင်ငံတော်အနေဖြင့် နည်းမျိုးစုံဖြင့် ဒေသခံပြည်သူများ၏ အကျိုးစီးပွားဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေရေးအတွက် ဆောင်ရွက်ပေးနေသကဲ့သို့ သစ်တောဦးစီးဌာနအနေဖြင့်လည်း ဥပဒေ၊ နည်းဥပဒေအသစ်ပြင်ဆင်ရေးဆွဲခြင်း၊ ညွှန်ကြားချက်များဖြေလျှော့ပေးခြင်းများကို အစဉ်တစိုက်ဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါသည်။

ဒေသခံပြည်သူများ ကိုယ်တိုင် စီမံခန့်ခွဲခွင့်ရှိသော သစ်တောမြေအဖြစ် ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် အောက်ပါအတိုင်း စဉ်းစားမိပါသည်။

လက်ရှိဆောင်ရွက်နေသည့် ဒေသခံပြည်သူအစုအဖွဲ့ပိုင် သစ်တောတည်ထောင်ခြင်း ညွှန်ကြားချက်ကဲ့သို့ ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းဆောင်ရွက်ရန်ဖြစ်သည်။

ဒေသခံပြည်သူအစုအဖွဲ့ပိုင် သစ်တောလုပ်ငန်းစဉ်သည် လက်ရှိသစ်တောမြေပေါ်တွင် ဦးစားပေးဆောင်ရွက်ရပြီး၊ ဒေသခံပြည်သူပိုင် ကြိုးပြင်ကာကွယ်တောဖွဲ့စည်းခြင်းသည် အစိုးရစီမံခန့်ခွဲခွင့်ရှိ မြေပေါ်တွင် ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြစ်၍ သစ်တောဦးစီးဌာန၏ အရှိန်အဟုန်ဖြင့် ဆောင်ရွက်နေသည့် သစ်တောမြေတိုးချဲ့ဖွဲ့စည်းခြင်းကို များစွာအထောက်အပံ့ရစေမည်ဖြစ်ပါသည်။

အလားတူအနေဖြင့် တိုင်းရင်းသားငြိမ်းချမ်းရေးအဖွဲ့အစည်းများကိုလည်း အဖွဲ့အစည်းစောင့်ရှောက်ခံကြိုးပြင်ကာကွယ်တောများအဖြစ် ဆက်လက်စည်းရုံးအကောင်အထည်ဖော်သွားနိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။ တနင်္သာရီတိုင်းဒေသကြီး၊ ထားဝယ်ခရိုင်၊ ထီးခီးဒေသတွင် KNU အစည်းအရုံးဗဟိုကော်မတီအဖွဲ့၊ ဒေသခံကရင်တိုင်းရင်းသားများနှင့် တွေ့ဆုံပွဲတစ်ခု၌ KNU အဖွဲ့မှ သစ်တောဦးစီးဌာနနှင့် ညှိနှိုင်းသဘောတူညီချက်များအရ ဤသစ်တောဥပဒေအရ ဖွဲ့စည်းမည့် ကြိုးပြင်ကာကွယ်တောဖွဲ့စည်းခြင်းကိုလက်ခံကြောင်း၊ သို့သော် ၎င်းတို့၏ မူရင်းကျက်စားရာဒေသဖြစ်၍ ၎င်းတို့၏ အစောင့်အရှောက်ခံအဖြစ် စီမံအုပ်ချုပ်လိုကြောင်း ၎င်းတို့ထံတွင် သစ်တောဥပဒေများ ရေးဆွဲထားရှိကြောင်း၊ သစ်တောဌာန၏ ဥပဒေနှင့်ကွဲလွဲမှုများစွာမရှိကြောင်း၊ ၎င်းတို့သိထားသည်မှာ သစ်တောကြိုးပိုင်းသတ်မှတ်လျှင် ကြိုးပိုင်းတွင်းလွတ်လပ်စွာသွားလာခွင့်၊ ရိုးရာဓလေ့အရ ဆောင်ရွက်ခွင့်နှင့် အခြားလုပ်ငန်းများအပေါ် ပိတ်ပင်ကန့်သတ်မှုများအား မလိုလားကြကြောင်း၊ ဤတော၊ ဤတောင်များသည် အစဉ်အဆက်၎င်းတို့မှ ထိန်းသိမ်းလာခဲ့ခြင်းဖြစ်ကြောင်း၊ သစ်တောဌာနနှင့် ညှိနှိုင်း၍ ဆိုင်ရာဆိုင်ခွင့်၊ ချန်လှပ်ကွက်ကိစ္စများ ဖြေလျှော့ခွင့်ပြုပေးနိုင်မည်ဆိုပါက များစွာစိတ်ဝင်စားကြောင်း အားတက်သရောဆွေးနွေးတင်ပြကြပါသည်။ ဤကိစ္စသည်လည်း

အရေးကြီးကိစ္စအဖြစ်ဆောင်ရွက်သင့်ပေသည်။ အဖွဲ့အစည်းနှင့် အကျိုးတူ(သို့)သဘောတူညီချက်များဖြင့် ကိုယ်တိုင်စီမံအုပ်ချုပ်ခွင့်ပြုသည့် ကြိုးပြင်ကာကွယ်တောများ ဖွဲ့စည်းနိုင်မည်ဆိုလျှင် နိုင်ငံတော်မှ လက်လှမ်းမမီသော သစ်တောဖုံးလွှမ်းမှုရှိနေသည့် ဧရိယာများစွာ ကြိုးပြင်ကာကွယ်တောများဖွဲ့စည်းလာနိုင်ပေမည်။ ၎င်းတို့နှင့်အကျိုးတူဆောင်ရွက်မှုကြောင့် ခွင့်ပြုရမည့်အကျိုးအမြတ်မှာ တရားမဝင်ခုတ်လှဲခိုးယူထုတ်လုပ်နေမှုနှင့် နှိုင်းယှဉ်လျှင် များစွာသက်သာပြီး နိုင်ငံတော်အတွက် ရသင့်ရထိုက်ဘဏ္ဍာငွေများ အလေအလွင့်နည်းစွာရရှိနိုင်မည်ဖြစ်သည်။

အကျိုးတူဆောင်ရွက်မှုများအနေဖြင့်လည်း အကျိုးအမြတ်ကောင်းရရှိရေး၊ ထိန်းသိမ်းပြုစောင့်ရှောက်ခြင်းလုပ်ငန်းကို ပိုမိုအလေးထား ဆောင်ရွက်လာမည်ဖြစ်သည်။ သစ်တောဦးစီးဌာန၏ အုပ်ချုပ်ရန်လက်လှမ်းမမီသောနေရာများတွင် သစ်မှောင်ခိုသမားများ၏ အောက်ခြေညှိနှိုင်းချက်၊ ဆက်ကြေးသဖွယ်အခွန်ပေးဆောင်ခြင်း တို့ဖြင့် သဘာဝသစ်တောအတွင်းရှိ သစ်များကို လက်လွတ်စပယ်ခုတ်လှဲခိုးထုတ်မှုများ၊ ထုတ်လုပ်ရန်အခွင့်မသာ၍ တောထဲတွင် ဆွေးမြေ့ပျက်စီးဆုံးရှုံးရသောသစ်များ နှစ်စဉ်များစွာရှိနေပြီး နိုင်ငံတော်အတွက် ဆုံးရှုံးနစ်နာမှုများစွာဖြစ်ပေါ်လျက်ရှိသည်။ အလားတူ ဒေသခံပြည်သူများအနီးကပ်ထိန်းသိမ်းမှုကို သစ်တောဥပဒေဖြင့် အကာအကွယ်ပေးခြင်းဖြင့် မြန်မာ့သစ်တောများ ပိုမိုတိုးတက်ကောင်းမွန်လာမည်ဟုမျှော်လင့်မိပါသည်။

နယ်မြေအခြေအနေနှင့် အုပ်ချုပ်မှုလက်လှမ်းမီသော နေရာဒေသများတွင် လူထုဖြင့်ပူးပေါင်းကာ သစ်တောဦးစီးဌာနမှ သစ်တောများကို ထိန်းသိမ်းခြင်းဖြင့် နယ်မြေအခြေအနေ၊ လုံခြုံရေးအခြေအနေမကောင်းသော အုပ်ချုပ်မှုလက်လှမ်းမီသောနေရာဒေသရှိ ဧရိယာများစွာသော သစ်တောကြီးများကို နိုင်ငံတော်နှင့်ညှိနှိုင်းသဘောတူချက်များဖြင့် ဒေသခံပြည်သူပိုင်ကြိုးပြင်ကာကွယ်တောနှင့် အဖွဲ့အစည်းပိုင်ကြိုးပြင်ကာကွယ်တောများ တိုးချဲ့ဖွဲ့စည်းနိုင်အောင် ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့် နိုင်ငံတော်၏ မျှော်မှန်းချက်ဖြစ်သော သစ်တောမြေကြီးဝိုင်းကြိုးပြင်ကာကွယ်တောဧရိယာ နိုင်ငံတော်၏ (၃၀ရာခိုင်နှုန်း)နှင့် သဘာဝထိန်းသိမ်းရေးနယ်မြေ ရေတို(၅ရာခိုင်နှုန်း)နှင့် ရေရှည်(၁၀ရာခိုင်နှုန်း) ပြည့်မီကျော်လွန်ပြီး နိုင်ငံတကာ ကတိကဝတ်အတိုင်း မော်ကြွားဂုဏ်ယူဆောင်ရွက်သွားနိုင်မည်ဖြစ်ကြောင်း တင်ပြလိုက်ရပါသည်။

ကမ္ဘာပေါ်ရှိ သယံဇာတများစွာ
လူသားများက အလွန်အကျွံသုံးစွဲလာ
ရရှိတာ ဆိုးကျိုးများ
သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ပျက်စီးသွား။
သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ပျက်စီးလျှင်
ရာသီဥတုဟောက်ပြန်ကာ
သဘာဝဘေးအန္တရာယ်ကြုံတွေ့လာ။
ကာကွယ်ရန်နည်းလမ်းမှာ
သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေး
လူသားအားလုံး အလေးထားဆောင်ရွက်ပေး။

ရာသီဥတုပြောင်းလဲလျှင်
နွေ၊ မိုးနှင့်ဆောင်းအချိန်ပြောင်းကာ
မိုးရွာသွန်းပုံပြောင်းလဲလာ။
ဖြစ်ပေါ်တာအကျိုးဆက်များ
ရေငွေ့စိုထိုင်းဆပြောင်းလဲသွား။
ကမ္ဘာမြေထဲမှ ခြပ်စင်များ
ပြောင်းလဲဖြစ်ပေါ်သွား။

ကမ္ဘာမြေဆီလွှာ ပြောင်းလဲပါလျှင်
မြေကြီးခုံမင်၊ သဘာဝသစ်ပင်မှာ
သေးငယ်ကြုံလို့စွာပေါက်ရောက်လာ။
အကျိုးဆက်မှာ အသက်ရှင်သန်ရေး
ထုတ်လွှတ်ပေးသည် အောက်ဆီဂျင်ပမာဏ
လျော့နည်းကျဆင်းရ။

ကမ္ဘာမြေတစ်လွှာ၊ နေထိုင်ကြသည့်လူသားများ
တစ်ဦးလျှင် တစ်နှစ်တွင်၊ သစ်တစ်ပင်စီစိုက်ပျိုးသွား။
လူသားသန်းပေါင်း(၇၀၀၀)ကျော်
တစ်နှစ်တာသစ်ပင်စိုက်ခဲ့သော်
ကျိမ္ဘာမြေပေါ်အနှံ့အပြား
သစ်ပင်ပေါင်းသန်း(၇၀၀၀)ကျော် ရှင်သန်ကြီးထွား။
ကမ္ဘာ့ရာသီဥတုအား သစ်ပင်စိုက်ပြီး
ထိန်းသိမ်းကာကွယ်စောင့်ရှောက်စို့လား။

ဦးဘုန်းကျော် (သစ်တောခရီးသည်)

ထောင်ကြီးတန်း ဒီရေတောပျိုးဥယျာဉ်နှင့်

ထိန်းသိမ်းရေးစခန်းသို့အလည်တစ်ခေါက်

ကျော်မျိုးလွင်(ကောလင်း)

Field Assistant

Worldview International Foundation(WIF)

ယခင်လမှအသက် ➤

နေမင်းကြီးလည်း ကျွန်ုပ်တို့အားလုံးကို လက်ပြနုတ်ဆက်နေပေပြီ။ ရောင်နီဖျော့ဖျော့သာ ကျန်ရှိနေပြီး အမှောင်ထုက တဖြည်းဖြည်းကြီးစိုးလာသည်။ တစ်ရက်လုံးစီးနင်းလာရသည့် ခရီးရှည်ကြောင့် ကျွန်ုပ်လည်း ပဲ့ထောင်ပေါ်တွင် အိပ်ပျော်ခြင်းသို့ရောက်လေ၏။

ဆူညံလှသော ပတ်ဝန်းကျင်အသံကြောင့် ကျွန်ုပ် ရုတ်တရက် လန့်နိုးလာသည်။ ငါ Night Club ကိုများ ရောက်နေရောသလားဟူသော ရူးကြောင်ကြောင်အတွေးကိုတွေးမိကာ ကျွန်ုပ်အံ့သြမှင်သက်ဖြစ်ရ၏။ အကြောင်းကား - ပဲ့ထောင်သည် ဥတုကျေးရွာတွင်းသို့ ဖြတ်မောင်းနေသည်။ ထို့ကြောင့် အိမ်တိုင်းရှိပဲ့ထောင်များတွင် အခြားယာဉ်များ ဝင်မတိုက်မိစေရန် ဝါ၊ စိမ်း၊ နီ၊ ပြာ မီးလုံးများဖြင့် မှိတ်တုပ်မှိတ်တုပ်လုပ်ကာ အချက်ပြထွန်းလင်းထားခြင်းဖြစ်သည်။ မိနစ်(၂၀)ခန့်ကြာလျှင် ထောင်ကြီးတန်းဒီရေတောစခန်းသို့ အဆင်ပြေချောမွေ့စွာရောက်ရှိလေ၏။ လူလည်း အတော်ပင်မြော့နေပေပြီ။ ခဏနားပြီးသောအခါ ရေချိုး၊ ညစာစားပြီး အိပ်ယာသို့တန်းဝင်လေ၏။

ငါး ပုစွန်ကန်ဟောင်းများထဲတွင် ပျိုးထောင်ထားသော သမ္မုကြက်တက်နှင့် ပြူးရွှေဝါပျိုးဘောင်များ

နောက်နေ့နံနက်တွင် ကျွန်ုပ်စောစောနိုး၏။ မျက်နှာသစ်ပြီး အောက်ထပ်သို့ဆင်းလာသောအခါ မနေ့ညက ကျွန်ုပ်တို့ အိပ်စက်အနားယူခဲ့သော အဆောက်အဦသည် JICA Project အကူအညီဖြင့် ဆောက်လုပ်ထားသော Cyclone Shelter ကြီးဖြစ်ကြောင်းသိရ၏။ နှစ်ထပ်အဆောက်အအုံဖြစ်သည်။ ထိပ်ဆုံးတွင် လေညှင်းခံအဆောင်လေးတစ်ခုကို ဆောက်ထားသည်။ ထိုအပေါ်မှ လှမ်းကြည့်လိုက်လျှင် ပင်လယ်နှင့်တကွ ဒီရေတောဧရိယာပြင်ကြီးကို မျက်စိတစ်ဆုံး လှမ်းမြင်နေရသည်။ လေအလွန်သာ၏။ ဖုန်းလိုင်းကား လေသာဆောင်တွင်သာကောင်း၏။ အဆောက်အဦပတ်ပတ်လည်တွင် ပြူးကြက်တက် (ပြူးရွှေဝါ)၊ သမ္မုအုပ်စု၊ ကနစို၊ ကျနနှင့် ကနစိုပင်များ ပြည့်နှက်နေသည်။ အဆောက်အဦ၏ ကျောဘက်တွင် ကား ငါး ပုစွန်ကန်ဟောင်းများထဲတွင်

ပျိုးထောင်ထားသော ဒီရေတောပျိုးဥယျာဉ်ရှိ၏။ ပျိုးဘောင်များထဲရှိ မျိုးစိတ်များမှာ သမ္မုကြီး၊ သမ္မုဖြူ၊ ပြူးရွှေဝါ၊ ပြူးအုပ်ဆောင်း၊ ပြူးခြေထောက်အဖိုနှင့် ကျနတို့ဖြစ်သည်။ အဆောက်အဦနှင့် ပျိုးဥယျာဉ်ကြားကို Concrete လမ်းလေးဖြင့် ဆက်သွယ်ထားသည်။ လမ်းဘေးတစ်လျှောက်တွင် အိပ်မသွယ်အဖြူ၊ မာလာလူးကားနှင့် အော်ရီးရားပင်များကို ဖြောင့်တန်းညီညာစွာ စိုက်ပျိုး ထားသည်။ ကျွန်ုပ်လည်း လတ်ဆတ်သော နံနက်ခင်းလေအေးလေးများကို တဝှေ့ရှိုက်ရင်း ပျိုးဥယျာဉ်ကိုလှည့်ပတ်ကြည့်ရှုနေမိသည်။ ထိုစဉ် ဆရာဦးဝင်းမောင်သည် မည်သည့်အရပ်မှလမ်းလျှောက်ပြီး ပြန်လာသည်မသိ၊ ကျွန်ုပ်နှင့် ပက်ပင်းတိုးမိလေ၏။

ဆရာ။ ။ ဒီကိုရောက်တုန်း ပေါက်ရောက်တဲ့Speciesလေးတွေကိုသေချာမှတ်ကွ။ နောက်တစ်ခါရောက် ဖို့ဆိုတာမလွယ်ဘူး။
ကျွန်ုပ်။ ။ဟုတ်ကဲ့ပါ ဆရာ
ဆရာ။ ။ဒီရေတက်ရင် ထူးခြားတယ်ကွ၊ River Bank ဘက်ကမြင့်တော့ နောက်ကျောဘက်ကပဲရေစတက်တယ်။ Salinity ကတော့ မိုးရာသီဆိုရင်Zero ထိကိုကျသွားတာ။ ပြူးဖို၊ ပြူးမပင်တွေက Salinity မြင့်မှပေါက်တာ၊ အဲ့တော့

ဒီမှာမြူးဖို၊မြူးမသိပ်မပေါက်ဘူး၊ ရှားတယ်။ ဆရာနဲ့ဦးဝင်းစိန်နိုင်ကနောက်(၂)ရက်လောက် နေပြီးရင် ရန်ကုန်ပြန်ရမှာ၊ဟိုမှာလည်းအလုပ် ကိစ္စတွေရှိသေးတယ်။ ဆရာတို့ ပြန်သွားရင် Mr. Phan Sang ကိုလည်း အတတ်နိုင်ဆုံး ကူညီဆောင်ရွက်ပေးလိုက်ကြ၊ ဘာပဲဖြစ်ဖြစ် အတွေ့အကြုံရတာပေါ့ကွာ။ ဒီလိုပဲ ပညာ ဝမ်းစာဖြည့်ရတာပေါ့၊ ကဲ သွားကြစို့ Break-fast ပြင်ထားပြီးလောက်ပြီ”

နံနက်စာစားပြီးသောအခါ Survey ကောက်ရန် အတွက်ပြင်ဆင်ကြရ၏။ Questionnaire များကို QUEENSLAND University မှ ပြင်ဆင်ပေးလိုက်ခြင်း ကြောင့် အချို့မေးခွန်းများမှာ ဒေသနှင့်ကိုက်ညီမှုမရှိပေ interview ပထမနေ့တွင် မေးခွန်းများနှင့်ရင်းနှီးမှု မရှိသေး ချွံကြန့်ကြာ၏။ နောက်ရက်များတွင် မြန်ဆန်လာ၏။ ည ဘက်ပိုင်းတွင် Epicollect 5 Application ကိုသုံးပြီး Data များသွင်းရ၏။ သွင်းပြီးသော Data များကို Internet လိုင်းမိသောနေရာတွင် Upload ပြန်လုပ်ရ၏။ တစ်ခါတည်း Project ကို Save ပြီးသားဖြစ်သွားသည်။ ကျွန်ုပ်တို့၏ Social Survey ဆင်းခဲ့သော ရွာများမှာ ဥပေ၊ ဇီးကုန်း၊ မင်္ဂလာသောင်တန်း၊ ဂေါ်ဒူ၊ သမိန်ပုလဲ၊ (၁) ဘဝသစ်၊ ကညင်ကုန်း၊ ဝါးကုန်း၊ အုန်းပင်စု စသည့်ရွာများဖြစ်သည်။ မေးမြန်းပြီး ကျွန်ုပ်သိရသည်မှာ - စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းဟူ ချွံမရှိ၊ အငန်ခါတ်ရှိသောကြောင့် တည်ပြီးသားလယ်များ ပင် စိုက်ပျိုးချွံမရတော့ကြောင်းသိရ၏။ ထင်းအတွက်ဒီရေ တောထဲမှ သမဲ့ကုန်းများကိုစုသည်။ အမိုး၊အကာအတွက် နေခင်းပိုင်ရှင်ထံတွင် အငှားခုတ်ကြရသည်။ ကဏန်းထောင် သည်၊ ငါးဖမ်းသည်။ ငါးကန်၊ ပုစွန်ကန်ပိုင်ရှင်အချို့လည်းရှိ သည်။ အများစုမှာ‘ဘောက်’(ကြုံရာကျဘမ်း) လုပ်စားကြ သည်။ ပင်လယ်ထဲသို့ ငါးမျှင်အဖမ်းထွက်ကာအသက်မွေး ကြရ၏။ ‘သွေးဂုံး’မွေးသူများလည်းရှိသည်။ မွေးမြူပုံမှာ- သွေးဂုံးအလုံးသေးလေးများကိုနေရာအနှံ့လိုက်နှိုက်ပြီး ကမ်း စပ်တွင်တစ်တောင်ခန့် ပိုက်စိပ်ကိုထောင်၍(၃)၊ (၄)လမွေး ကြရသည်။ သူခိုးခိုးတတ်သောကြောင့် ညဘက်တွင် Solar မီးတိုင်များဖြင့် စောင့်အိပ်ကြရ၏။ ဂုံးအလုံးကြီးလာသော အခါတွင် Kilogramဖြင့် ချိန်တွယ်ပြီး ရောင်းကြသည်။

ဆရာတို့ ပြန်သွားပြီး (၄)ရက်မြောက်နေ့ဖြစ်သည်။ ပဲ့ထောင်ဖြင့် တစ်ရွာဝင်တစ်ရွာထွက် မေးလာခဲ့သော Social Survey လည်းပြီးဆုံးသွားပေပြီ။ အချိန်ကား နေ့လယ်(၁၂)နာရီတိတိ၊ ပဲ့ထောင်သည် ကျွန်ုပ်တို့အားလုံး ကိုသယ်ဆောင်ပြီး ထောင်ကြီးတန်းစခန်းမှ ဘိုကလေးမြို့ သို့သွားသော ရေလမ်းကြောင်းပေါ်တွင် အရှိန်အဟုန်ဖြင့် သွားနေသည်။ ပင်လယ်ဝအနီးမှထွက်ပြီး ‘မိန်းမလှကျွန်း’ နားကပ်၍ ခုတ်မောင်းရ၏။ ရေကျချိန်ဖြစ်သောကြောင့်

တစ်တောင်ခန့်ရှိသော ပိုက်ဖြင့်ကရန်ပြီး သွေးဂုံးများမွေးမြူထားပုံ

ရေစီးအလွန်သန်၏။ ပဲ့ထောင်မောင်းသမား အထူးကျွမ်း ကျင်ဖို့လိုသည်။ လှိုင်းအနည်းငယ်ကြီးသည်။ ကျွန်းပေါ်သို့ ပဲ့ထောင်ပေါ်မှ လှမ်းကြည့်လိုက်လျှင် ကျန်ရှိနေသေးသော လုံးပတ်(၆)ပေခန့် သမဲ့ကြီးနှင့်ကန့်ပလာပင်များကို မြင် တွေ့နိုင်သေးသည်။ ကျွန်း၏နေရာအများစုမှာလည်း ခြုံ နွယ်ပိတ်ပေါင်းများသာ ကြီးစိုးလျက်ရှိ၏။ ‘မိန်းမလှကျွန်း’ ကို ကျော်လွန်၍ ‘ကျွန်းညိုကြီးကျွန်း’နားသို့ ရောက် သောအခါ ‘ရေငန်ပိုင်ဦးရှင်ကြီးသမိုင်း’ (ဆရာဦးဝင်းမောင် ပြောပြ)ကို ကျွန်ုပ်သွားသတိရမိ၏။ ထို့ကြောင့်Mr. Phan Sang အား-

ကျွန်ုပ် ။ ။“Mr. Sang, aren't you afraid of croco diles? You know, this island is famous for crocodiles in history.”

Mr. Sang၊ ။ “It may be no crocodiles here. You know, because of poor mangrove forests.”

Mr. Phan Sang သည် သူ၏ Project အတွက် မြစ်ဝကျွန်းပေါ်ဒေသသို့ (၆)ကြိမ်ထက်မက ရောက်ဖူးသူ ဖြစ်၏။ ဦးရှင်ကြီးသမိုင်းကို ယခုအချိန်ပြောလျှင် ဒဏ္ဍာရီ ဆန်လာသည်။ ဒီရေတောများ ပျက်စီးဆုံးရှုံးလာခြင်း ကြောင့် မိချောင်းများ ဟိုးရှေးယခင်ကထက်စာလျှင် ယခု အခါ အရေအတွက်နည်းပါးလာသည်ကိုကား ကျွန်ုပ်တို့ ယုံမှားသံသယမရှိနိုင်ပေ။

ဆရာဦးဝင်းမောင် ပြောပြဖူးသော မိချောင်းနဲ့ပတ် သက်၍ ဗဟုသုတတစ်ခုကား‘မိချောင်းတွေရဲ့ Survival Rate က 1% or 2% လောက်ပဲရှိတာကွ၊ ဥချလိုက်တာ ကတော့ အလုံး(၆၀)လောက်ရှိတယ်။ အသိုက်လုပ်ရင် ‘ငှက်ကြီးတောင်ပင်’(အခြားအပင်ရဲ့ အရွက်များရောပါဝင်) အရွက်တွေနဲ့လုပ်တာ၊ ငှက်ကြီးတောင်ပင်က အရွက်ဖျား မှာ Spores နီလေးတွေရှိတယ်၊ အဲ့ Spores နီလေးတွေ ကလေတိုက်ရာအရပ်ကို လွင့်ပါသွားပြီးမျိုးပွားတာပဲ။ စောစောက စကားကိုပြန်ကောက်ရရင် မိချောင်းသိုက် နံဘေးနားမှာ ရေနှောက်နေရင် အဲ့ဒါမိချောင်းရှိတယ်၊ သတိသာထားကြပေတော့။ မိချောင်းပေါက်လေးတွေက ဥမှပေါက်ပြီးတာနဲ့ ဟိုလျှောက်သွား၊ ဒီလျှောက်သွား၊ သေး လည်းသေးဆိုတော့ ငှက်တွေကသုတ်ချို၊ ငါးကြီးတွေ

ကစား၊ နောက်ဆုံးတစ်ကောင်လောက်ပဲ ရှင်သန်ခွင့်ရကြတယ်”

မြစ်ဝကျွန်းပေါ်ဒေသတွင် မိချောင်းများ နေရာအိမ်ပျောက်ပြီး အရေအတွက် နည်းပါးလာရသည့်အကြောင်းကိုတွေးမိတိုင်းလည်း ကျွန်ုပ်တို့မကောင်းဖြစ်မိသည်။ မိချောင်းမျိုးစိတ်သည်သာ သိသာမြင်သာရှိသောကြောင့် အရေအတွက်နည်းပါး လာကြောင်း ကျွန်ုပ်တို့ရိပ်မိကြပေသည်။ အခြားငါးမျိုးစိတ်များနှင့် ကုန်း၊ ရေသတ္တဝါမျိုး စိတ်များ မည်မျှမျိုးသုဉ်း(သို့)ပြောင်းရွှေ့သွားကြသည်ကိုကား ကျွန်ုပ်တို့မသိကြပေ။ ထို့ကြောင့် မြစ်ဝကျွန်းပေါ် ဒီရေတောများကို ကျွန်ုပ်တို့အားလုံး ဝိုင်းဝန်းကာ စိုက်ပျိုး ပြုစုထိန်းသိမ်းဖို့တော့ လိုအပ်နေပေပြီ။ အကယ်၍ မြစ်ဝကျွန်းပေါ်ဒေသရှိ ဒီရေတော များ အရှိန်အဟုန်ဖြင့်ပြန် ကောင်းလာပြီဆိုလျှင် မိချောင်းများ၊ ငါးမျိုးစိတ်များ၊ အခြား သောကုန်းနှင့် ရေသတ္တဝါများ အားလုံးတို့သည် အမိနေ အိမ်(မြစ်ဝကျွန်းပေါ်ဒေသ)သို့ ပြန်လာကြလိမ့်မည်ဟု ကျွန်ုပ် မျှော်လင့်မိပါတော့သည်။

ကျွန်ရှိနေသေးသော ကန့်ပလာပင်ကြီး

“ဟဲ---ဟဲ---ဒါလေးများ---(၈) အဖြေမှန်များ”

- ၁။ (က) ပထမဆုံး
- ၂။ (က) တစ်သိန်း(၁)သုံးသိန်း
- ၃။ (က) အကြွေးဆပ်ခြင်း
  - (ခ) ပဒေသာပင်မတည်ခြင်း
  - (ဂ) အမွေပေးခြင်း
- ၄။ (က) သစ်ပင်စိုက်ပါ။
- ၅။ (က) ၄% (ခ) ၅%
- ၆။ (က) သဲပင်လယ်
- ၇။ (က) ပိတောင်
- ၈။ (က) ဒီရေတော
- ၉။ (က) အဆုတ်
- ၁၀။ (က) ၁၇ ပင်
- ၁၁။ (က) CO₂
  - (က) O₂
- ၁၂။ (က) အယ်နီညို
  - (ခ) လာနီညာ
- ၁၃။ (က) ဖန်လုံအိမ်(ခေါ်)မှန်လုံအိမ်အာနိသင်
  - (ခ) (Green House Effect)

တစ်ယောက်တစ်ပင်နှုန်းသာ စိုက်ပေးပါ

- ♣ တို့စိုက်သစ်ပင်
ဤတစ်ပင်က
နောင်တွင်ကြီးမား
မျိုးဆက်များကို
တိုးပွားအမွေ ရရှိစေ...
- ♣ တို့စိုက်သစ်ပင်
ဤတစ်ပင်ကြောင့်
အစဉ်ဆုံနား
သတ္တဝါများကို
များပြားအမွေ ရရှိစေ...
- ♣ တို့စိုက်သစ်ပင်
ဤတစ်ပင်ကြောင့်
အစဉ်အားမြဲ
အရိပ်ရရင်း
နွမ်းလျမှုတွေ... ပပျောက်စေ...
- ♣ သစ်ပင်တစ်ရာ
လူတစ်ရာနဲ့
သုံးရာသီလှ
ထိန်းသိမ်းကြကာ
ဘဝတွေတွက် တို့တွေးအပ်

စိုပြေ (ကော့မှူး)

ဒေါက်တာယုယအေး (လက်ထောက်ညွှန်ကြားရေးမှူး၊ သစ်တောသုတေသနဌာန)
ဦးမင်းမင်းဦး (ဦးစီးအရာရှိ၊ သဘာဝတောနှင့်စိုက်ခင်းလုပ်ငန်းဌာန)

ယခင်လမှအဆက်

၂-၂။ အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ အားနည်းချက်များကို ဖြေရှင်းခြင်း

REDD+ လုပ်ငန်းများအောင်မြင်ရန်အတွက် သစ်တောပြုန်းတီးခြင်းကို ဖြစ်စေသောအကြောင်းရင်းများကိုဖြေရှင်းရန်လိုအပ်သည်။ သစ်တောပြုန်းတီးခြင်းနှင့် သစ်တောအတန်းအစားကျဆင်းခြင်းအကြောင်းရင်းအများစုမှာ အုပ်ချုပ်မှုပိုင်းတွင် အားနည်းသောကြောင့်ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းဖြစ်သည်။ အုပ်ချုပ်မှုပိုင်းတွင် အားနည်းခြင်း၊ လာဘ်စားခြင်း၊ အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့အတွင်းအုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာစီမံခန့်ခွဲမှုအားနည်းခြင်း၊ လုံလောက်သောဥပဒေစိုးမိုးရေးမရှိခြင်း၊ ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်မှုအားနည်းခြင်း၊ ပွင့်လင်းမြင်သာမှုမရှိခြင်း၊ မြေနှင့်သယံဇာတခွဲဝေအသုံးချမှု ရှင်းလင်းမှုမရှိခြင်းစသည့်ပြဿနာတို့ကြောင့်ပါဝင်ပါသည်။

FLEGT တွင် ဆန္ဒအလျောက်မိတ်ဖက်အဖြစ်ဆောင်ရွက်ရန် သဘောတူညီချက်(VPA)ကိုအကောင်အထည်ဖော်ခြင်းဖြင့် အထက်ဖော်ပြပါ ပြဿနာများကို အတိုင်းအတာတစ်ခုအထိ ဖြေရှင်းနိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။ FLEGT သည် REDD+ တွင်အဓိကထားဆောင်ရွက်သောသစ်တောပြုန်းတီးခြင်းနှင့် သစ်တောအတန်းအစားကျဆင်းခြင်း၏ တိုက်ရိုက်တွန်းအားများကို လျှော့ချရာတွင် အထောက်အကူဖြစ်ပါသည်။

REDD+ ကြိုတင်ပြင်ဆင်ခြင်းအဆင့်တွင်ပါဝင်သော ကြိုတင်အကြောင်းကြားသဘောထားဆန္ဒခံယူခြင်းလုပ်ငန်းများ၊ ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများ ညှိနှိုင်းခြင်းလုပ်ငန်းများ၊ လူမှုရေးနှင့်ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ လုံခြုံမှုအစီအမံများ ချမှတ်ခြင်းလုပ်ငန်းများသည် အထက်ဖော်ပြပါအားနည်းချက်များ/ပြဿနာများကို လျော့နည်းစေခြင်းဖြင့် FLEGT ၏လုပ်ငန်းများကို အထောက်အကူပြုပါသည်။

အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာနှင့် ဥပဒေစိုးမိုးရေးဆိုင်ရာများ တိုးတက်စေခြင်း

FLEGT သည် သစ်တောကဏ္ဍတွင် စီမံအုပ်ချုပ်ရေးရာများ တိုးမြှင့်လာစေရန် ရည်ရွယ်ပါသည်။ FLEGT ၏ အဓိက လုပ်ငန်းများမှာ ရှိပြီးသား နည်းဥပဒေများကို ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်း၊ လိုအပ်ချက်ရှိသော ဥပဒေရေးရာများကို ပိုမိုအားကောင်းလာအောင် ဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိခြင်းတို့ဖြစ်ပါသည်။ အဆိုပါလုပ်ငန်းများသည် တရားဝင်သစ်ဖြစ်ကြောင်း အာမခံသည့်စနစ်(Timber Legality assurance system – TLAS) ပေါ်ပေါက်စေရေးအတွက် အရေးပါသည့်လုပ်ငန်းများဖြစ်ပါသည်။ သစ်တင်ပို့သည့်နိုင်ငံနှင့် ဥရောပသမဂ္ဂတို့အကြား ဆန္ဒအလျောက်မိတ်ဖက်အဖြစ် ဆောင်ရွက်ရန်

သဘောတူညီချက်(Voluntary Partnership Agreement-VPA)တွင် တရားဝင်သစ်ဖြစ်ကြောင်းအာမခံသည့် စနစ် (Timber Legality assurance system – TLAS)ပေါ်ပေါက်ရေးသည် FLEGT တွင်အရေးပါသော လုပ်ငန်းတစ်ရပ်ဖြစ်ပါသည်။ FLEGT VPA တွင် TLAS ဖြစ်ပေါ်စေရန် ဆောင်ရွက်သည့်လုပ်ငန်းများသည် REDD+ ၏ သစ်တောပြုန်းတီးခြင်းနှင့် သစ်တောအတန်းအစားကျဆင်းခြင်းကိုဖြစ်စေသောတိုက်ရိုက်တွန်းအားများကို လျှော့ချရေးလုပ်ငန်းများတွင် အထောက်အကူပြုသကဲ့သို့ သစ်တောကဏ္ဍပြင်ပမှ ဖြစ်ပေါ်သော သွယ်ဝိုက်တွန်းအားများကို လျှော့ချရေးလုပ်ငန်းများတွင်အထောက်အကူရရှိစေပါသည်။

REDD+ တွင်ပါဝင်သော လူမှုရေးနှင့်ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ လုံခြုံမှု အစီအမံများချမှတ်ခြင်းနှင့် ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများ ညှိနှိုင်းခြင်းသည် အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာများ တိုးတက်လာစေရန်နည်းလမ်းအသစ်ဖြစ်ပါသည်။ REDD+ သည်အစိုးရဌာနဆိုင်ရာများသာမက အစိုးရမဟုတ်သော အခြားအဖွဲ့အစည်းများ၊ ဒေသခံပြည်သူလူထုနှင့် ပူးပေါင်း၍ ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်သောကြောင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့်သစ်တောပေါ်မှီခိုနေသည့်ဒေသခံပြည်သူများအပေါ်ဆိုးကျိုးသက်ရောက်မှုလျော့နည်းစေပါသည်။ REDD+ တွင် အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ လေ့လာဆန်းစစ်မှုများ၊ ထိရောက်မှုအားနည်းသော မြေအသုံးပြုမှုဆိုင်ရာဥပဒေ၊ မူဝါဒများကိုလေ့လာ၍ပိုမိုကောင်းမွန်လာအောင် ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ မြေယာပိုင်ဆိုင်မှု ရပိုင်ခွင့်များနှင့် သစ်တောအပေါ် မှီခိုနေသည့်ဒေသများ၏ ရပိုင်ခွင့်များ ခိုင်မာစေခြင်းစသည့်လုပ်ငန်းများဆောင်ရွက်လျက်ရှိရာ FLEGT၏ သစ်တောဥပဒေစိုးမိုးမှု၊ အုပ်ချုပ်မှုနှင့်ကုန်သွယ်မှုလုပ်ငန်းများတွင် အထောက်အကူရရှိစေပါသည်။

အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာများ ဆွေးနွေးခြင်း

အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာများ ဆွေးနွေးခြင်းတွင် အထူးသဖြင့် လာဘ်ပေးလာဘ်ယူပြုလုပ်ခြင်းနှင့်အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်မှု အားနည်းခြင်းများသည် အလွန်အရေးပါသော စိန်ခေါ်မှုများ ဖြစ်ပါသည်။ FLEGT ၏ ဆန္ဒအလျောက်မိတ်ဖက်အဖြစ်ဆောင်ရွက်ရန်သဘောတူညီချက် (Voluntary Partnership Agreement - VPA) ရရှိရန် ဆောင်ရွက်မှုများတွင် အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာများဆွေးနွေးခြင်းများ ပါဝင်ပါသည်။ FLEGT တွင်အာရှနှင့် အာဖရိကနိုင်ငံများမှ အတွေ့အကြုံများဖလှယ်ခြင်းအစီအစဉ်များပါဝင်သဖြင့် ထိုအစီအစဉ်မှအတွေ့အကြုံဗဟုသုတများသည် မိမိတို့နိုင်ငံအတွင်း အုပ်ချုပ်မှုဆိုင်ရာကိစ္စရပ်များ ဆွေးနွေးရာတွင် အလွန်အကျိုးရှိမည်ဖြစ်ပါသည်။

REDD+ လုပ်ငန်းများအကောင်အထည်ဖော်ရန် မဟာဗျူဟာရေးဆွဲချက်ရှိသောနိုင်ငံများတွင် အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာများ ပိုမိုထိရောက်ကောင်းမွန်အောင် ဆောင်ရွက်ရန်မှာ အဓိကကျသော စိန်ခေါ်မှုတစ်ရပ်ဖြစ်ပါသည်။ REDD+ ကြိုတင်ပြင်ဆင်ခြင်းတွင် မြေယာပိုင်ဆိုင်ခွင့်နှင့် တရားဝင်/ တရားမဝင်သစ်တောမြေမှအခြားမြေအသုံးချမှုသို့ပြောင်းလဲခြင်းများသည် အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာများ ဆွေးနွေးခြင်းတွင် အဓိကဆွေးနွေးရမည့်ကိစ္စများ ဖြစ်ပါသည်။

REDD+ မဟာဗျူဟာရေးဆွဲရေးဆွေးနွေးမှုများတွင် အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာများ ပိုမိုထိရောက်ကောင်းမွန်အောင်ဆောင်ရွက်ရာ၌ ကြုံတွေ့ရမည့် စိန်ခေါ်မှုများကို ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများနှင့် ဆွေးနွေးသောကြောင့် REDD+အတွက်သာမက FLEGT လုပ်ငန်းများအတွက်လည်းအကျိုးရှိမည်ဖြစ်ပါသည်။

နိုင်ငံအဆင့်မှ ဒေသန္တရ အဆင့်သို့ (From National to Local level) ဆောင်ရွက်ခြင်း

REDD+ သည် နိုင်ငံအဆင့်ဆောင်ရွက်ရမည့် လုပ်ငန်းများဖြစ်သော်လည်း စတင်ဆောင်ရွက်ရာတွင် ဒေသန္တရအဆင့်မှစ၍ တစ်နိုင်ငံလုံးအထိဆောင်ရွက်ရမည်ဖြစ်ပါသည်။ FLEGT VPAတွင် ပါဝင်သောတရားဝင်သစ်ဖြစ်ကြောင်း အာမခံသည့်စနစ် (Timber Legality assurance system - TLAS)သည် နိုင်ငံအဆင့် ကျင့်သုံးရမည့်စနစ်ဖြစ်ပါသည်။ REDD+ နှင့် FLEGTသည် နိုင်ငံအဆင့်ဆောင်ရွက်ရမည့်လုပ်ငန်းများဖြစ်သော်လည်း ဒေသန္တရအဆင့်မှ စတင်အကောင်အထည်ဖော်ရမည်ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် REDD+ မှရရှိသောအတွေ့အကြုံများသည် FLEGT တွင်အကျိုးပြုမည်ဖြစ်ပြီး FLEGT မှရရှိသောအတွေ့အကြုံများသည် REDD+ တွင် အကျိုးပြုမည်ဖြစ်ပါသည်။

ဥပမာ-ကွန်ဂိုနိုင်ငံတွင် ခရိုင်အဆင့်မှစ၍ REDD+

နှင့် FLEGT လုပ်ငန်းများပူးပေါင်းဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါသည်။ ကွန်ဂိုနိုင်ငံ၊ နိုင်ငံအဆင့် REDD+လုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်ရာတွင် ခရိုင်အဆင့်တွင် REDD+ တာဝန်ခံများထားရှိပါသည်။ ခရိုင်အဆင့်တာဝန်ခံသည် REDD+ လုပ်ငန်းများဆောင်ရွက်ရန်ကြိုတင်ပြင်ဆင်မှုများ၊ ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများ ပူးပေါင်းပါဝင်စေရန် တိုးချဲ့ပညာပေးလုပ်ငန်းများနှင့် REDD+ ရှေ့ပြေးလုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်ရန်ဖြစ်ပါသည်။ နိုင်ငံအဆင့် REDD+ လုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်သူများနှင့် FLEGT ဆောင်ရွက်သူများသည် ခရိုင်အဆင့်တာဝန်ခံများကို သင်တန်းပေးခြင်းဖြင့် ခရိုင်တာဝန်ခံများအနေဖြင့် မိမိတို့ခရိုင်အတွင်းရှိလူသားအရင်းအမြစ်များဖြင့် REDD+ နှင့် FLEGT နှစ်ခုလုံး၏ ရည်ရွယ်ချက်များပြည့်ဝစေရန် တပြိုင်နက်ဆောင်ရွက်နိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။

အရင်းအမြစ်များနှင့် အကျိုးအမြတ်များကို ခွဲဝေခြင်း

REDD+ တွင်အဓိကစိန်ခေါ်မှုမှာ အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းမှရရှိသော ရလဒ်/အကျိုးအမြတ်များနှင့် အရင်းအမြစ်များကို ခွဲဝေခြင်းဖြစ်ပါသည်။ အကျိုးအမြတ်များ ခွဲဝေခြင်း၏ စိန်ခေါ်မှုတစ်ရပ်မှာ သစ်တောပြုန်းတီးခြင်းနှင့် သစ်တောအတန်းအစားကျဆင်းခြင်းကို လျှော့ချခြင်းဖြင့် ရရှိလာသောအကျိုးအမြတ်များကို ဆောင်ရွက်နေသောသူ (သို့) အဖွဲ့အစည်းအား ခွဲဝေပေးရန်အတွက် မြေအသုံးချမှုနှင့် မြေပိုင်ဆိုင်မှုအခွင့်အရေးများ ရှင်းလင်းပြတ်သားမှုမရှိခြင်းဖြစ်ပါသည်။ မြေအသုံးချမှုနှင့်မြေပိုင်ဆိုင်မှုအခွင့်အရေးများကို ရှင်းလင်းစေရန် REDD+ ကြိုတင်ပြင်ဆင်ခြင်းအဆင့်တွင်ဆောင်ရွက်နေသကဲ့သို့ FLEGTတွင်လည်း သစ်တောထဲတွင်တရားမဝင်လုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်နေသောသစ်ထုတ်သူများနှင့် ဒေသခံပြည်သူများအတွက်အရင်းအမြစ်များခွဲဝေခြင်းကို မည်သို့ ဆောင်ရွက်မည်ကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားမည်ဖြစ်ပါသည်။

လုံခြုံရေး အစီအမံများ ချမှတ်ခြင်း

REDD+ လုပ်ငန်းများဆောင်ရွက်ရာတွင် ဒေသခံပြည်သူများ၏ လူမှုစီးပွားရေးနှင့်ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာများ ထိခိုက်မှုမရှိရန်လုံခြုံမှုအစီအမံများ ချမှတ်ဆောင်ရွက်မည်ဖြစ်ပါသည်။ FLEGT တွင် ဆန္ဒအလျောက် မိတ်ဖက်အဖြစ်ဆောင်ရွက်ရန် သဘောတူညီချက် (Voluntary Partnership Agreement - VPA)ရရှိရန် သစ်တင်ပို့မည့်နိုင်ငံမှ တရားဝင်သစ်ဖြစ်ကြောင်း အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုချက်သတ်မှတ်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ လူမှုရေးနှင့်ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ လုံခြုံမှုအစီအမံများချမှတ်ခြင်းနှင့် တရားဝင်သစ်ဖြစ်ကြောင်း အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုချက်သတ်မှတ်ခြင်းသည် သာမန်အားဖြင့် အလွန်ခြားနားသောကိစ္စရပ်များဖြစ်ပါသည်။ သို့သော် REDD+ တွင်လူမှုရေးနှင့်ပတ်ဝန်းကျင်

ဆိုင်ရာလုံခြုံမှုအစီအမံများချမှတ်ရန်အတွက် လိုအပ်သော အချက်အလက်များရရှိရန် ဒေသခံပြည်သူများနှင့် ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများ ပူးပေါင်းပါဝင်ဆောင်ရွက်ရမည်ဖြစ်သည်။ FLEGT VPA တွင် သစ်ထုတ်ရေးလမ်းကြောင်း တစ်လျှောက် တရားဝင်သစ်ဖြစ်စေရန်အတွက် ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများ ပူးပေါင်းပါဝင်ရန်နှင့် သတင်းအချက်အလက်ရရှိရန်လိုအပ်ပါသည်။ REDD+ နှင့် FLEGT နှစ်ခုလုံးသည် တရားဝင်လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှုများ ဖြစ်ပေါ်စေရန် တွန်းအားပေးသော အစီအစဉ်များ ဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် REDD+ မှ လုံခြုံမှုအစီအမံများချမှတ်ခြင်းနှင့် FLEGT မှ တရားဝင်သစ်ဖြစ်ကြောင်း အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုချက်သတ်မှတ်ခြင်းကို တပြိုင်နက်ဆောင်ရွက်ပါကသတင်းအချက်အလက်များ၊ လိုအပ်ချက်များကို ပိုမိုသိရှိနိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။

၂-၃။ အကျိုးသက်ရောက်မှုရှိသည့် လုပ်ငန်းစဉ်များ

REDD+ လုပ်ငန်းစဉ်များဆောင်ရွက်ရာတွင် ရရှိလာသော အတွေ့အကြုံများကို FLEGT လုပ်ငန်းစဉ်များတွင် အသုံးပြုနိုင်သကဲ့သို့ FLEGT လုပ်ငန်းစဉ်များဆောင်ရွက်ရာတွင် ရရှိလာသော အတွေ့အကြုံများကို REDD+ လုပ်ငန်းစဉ်များတွင် အသုံးပြုနိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။ ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများနှင့် ဆွေးနွေးခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်များ FLEGT VPA လုပ်ငန်းစဉ်တွင် ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများနှင့် ဆွေးနွေးပွဲများကျင်းပပြီး ညှိနှိုင်းမှုများ ပြုလုပ်ရန် လိုအပ်သည်။ ထိရောက်သောညှိနှိုင်းမှုများဖြစ်စေရန် လိုအပ်သောဆွေးနွေးပွဲများကို စနစ်ကျသောအစီအစဉ်ပြုလုပ်ပြီး ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများအားလုံး တက်ရောက်နိုင်သောနေရာတွင် ကျင်းပရမည်ဖြစ်သည်။ ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများအားလုံးသည် ၎င်းတို့၏ အခန်းကဏ္ဍကို နားလည်စေပြီး ဆွေးနွေးပွဲများသည် ပွင့်လင်းမြင်သာမှု ရှိစေရမည် ဖြစ်ပါသည်။

နိုင်ငံအဆင့် REDD+ အစီအစဉ်ကိုဆောင်ရွက်ရာတွင် ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများနှင့်ဆွေးနွေးပွဲများကို မြို့နယ်အဆင့်၊ ခရိုင်အဆင့်၊ နိုင်ငံအဆင့်ကျင်းပရမည် ဖြစ်ပါသည်။ ဆွေးနွေးပွဲအဆင့်ဆင့်မှ ရရှိသောအတွေ့အကြုံများသည် နိုင်ငံအဆင့် REDD+ အစီအစဉ်ကို အောင်မြင်စေရန်အဓိက အခန်းကဏ္ဍမှပါဝင်ပါသည်။

REDD+ မှဆက်စပ်ပတ်သက်သူများဆွေးနွေးပွဲများ ကျင်းပပြီးသောနေရာများသို့ FLEGT မှ ဆွေးနွေးပွဲများလာရောက်ကျင်းပရာတွင် ထိုဒေသ၏ အဓိကအရေးပါသော ဒေသခံပြည်သူများနှင့် ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများ၏ အချက်အလက်များကို မျှဝေပေးနိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။ ထို့အတူ FLEGT မှ ဆွေးနွေးပွဲများကျင်းပပြီးသောနေရာများမှ အချက်အလက်များကို REDD+ ဆောင်ရွက်နေ

သောအဖွဲ့သို့ မျှဝေပေးနိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။

အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် သက်ဆိုင်သော လုပ်ငန်းများ

REDD+ နှင့် FLEGT နှစ်ခုလုံး၏ အဓိကလိုအပ်ချက်မှာ REDD+ နှင့် FLEGT အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် နိုင်ငံတကာမှ လက်ခံနိုင်သော လုပ်ငန်းစဉ်များနှင့် လိုက်လျောညီထွေမှုရှိစေရန်ဖြစ်သည်။ အထူးသဖြင့် ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများ ညှိနှိုင်းခြင်းနှင့် နိုင်ငံတကာမှ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်နေသော အဖွဲ့အစည်းများ၏ အခန်းကဏ္ဍကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားခြင်းတို့ပါဝင်ပါသည်။ FLEGT VPA တွင် ပူးပေါင်းအကောင်အထည်ဖော်ရေးကော်မတီ (Joint Implementation Committee – JIC) ဖွဲ့စည်းပြီး ဥရောပသမဂ္ဂ (European Union-EU) အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများနှင့် သဘောတူညီချက်ရရှိရေးဆောင်ရွက်ရန် ဖြစ်သည်။ ပူးပေါင်းအကောင်အထည်ဖော်ရေးကော်မတီ (JIC) တွင် သစ်တင်သွင်းမည့်နိုင်ငံနှင့် ဥရောပသမဂ္ဂ (European Union-EU) အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံတို့မှ အစိုးရဝန်ထမ်း ကိုယ်စားလှယ်များ၊ သစ်တင်သွင်းမည့်နိုင်ငံမှ (Civil society representative) အရပ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများမှ ကိုယ်စားလှယ်များပါဝင်ပါသည်။

REDD+ လုပ်ငန်းစဉ်များဆောင်ရွက်ရာတွင် နိုင်ငံအတွင်းရှိကျယ်ပြန့်လှသောဆက်စပ်ပတ်သက်သူများ (ဆက်စပ်ဌာနများမှကိုယ်စားလှယ်များ၊ အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့များမှကိုယ်စားလှယ်များ၊ အရပ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများမှ ကိုယ်စားလှယ်များ၊ ဌာနတိုင်းရင်းသား ကိုယ်စားလှယ်များ၊ မြို့ရွာများမှ ရပ်မိရပ်ဖကိုယ်စားလှယ်များ၊ ကျား/မတန်းတူပါဝင်ခြင်း၊ ပုဂ္ဂလိကလုပ်ငန်းရှင် ကိုယ်စားလှယ်များ) ပါဝင်သော နိုင်ငံအဆင့် REDD+ ကော်မတီဖွဲ့စည်းပြီးဆောင်ရွက်ပါသည်။ REDD+ မှ ဆောင်ရွက်မှုများသည် FLEGT လုပ်ငန်းစဉ်များဆောင်ရွက်ရာတွင် အထောက်အကူပြုသကဲ့သို့ FLEGT မှ ဆောင်ရွက်မှုများသည် REDD+ လုပ်ငန်းစဉ်များအတွက် အထောက်အကူပြုမည် ဖြစ်ပါသည်။

ဆက်စပ်ပတ်သက်သောအဖွဲ့များနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်း

REDD+ နှင့် FLEGT လုပ်ငန်းစဉ်များဆောင်ရွက်ရာတွင် REDD+ ဆောင်ရွက်နေသောအဖွဲ့သည် REDD+ လုပ်ငန်းစဉ်များအတွက် သက်ဆိုင်ရာဆက်စပ်ပတ်သက်သူများနှင့်ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်လျက်ရှိပြီး FLEGT ဆောင်ရွက်နေသောအဖွဲ့သည် FLEGT လုပ်ငန်းစဉ်များအတွက် သက်ဆိုင်ရာဆက်စပ်ပတ်သက်သူများနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်လျက်ရှိရာတစ်ခုနှင့်တစ်ခုဦးတည်သော ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများကွဲခြားနိုင်ပါသည်။ သို့သော် REDD+ နှင့် FLEGT သည် သစ်တောနှင့်သက်ဆိုင်သောလုပ်ငန်းများ

ဖြစ်သောကြောင့် ကဏ္ဍအသီးသီးမှ ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများသည် သစ်တောကဏ္ဍမှ ဆောင်ရွက်နေမှုများတွင် ပူးပေါင်းပါဝင်နိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။

ဆန္ဒအလျောက်မိတ်ဖက်အဖြစ်ဆောင်ရွက်ရန် သဘောတူညီချက်(Voluntary Partnership Agreement-VPA)သည် EU နိုင်ငံများနှင့် တရားဝင်သစ်တင်ပို့မည့် နိုင်ငံကြား နှစ်ဘက်သဘောတူညီမှုရရန်လုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့် မိမိနိုင်ငံအတွင်းရှိ အရပ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများ၊ ပုဂ္ဂလိကလုပ်ငန်းရှင်များနှင့် ထိရောက်သော ဆွေးနွေးမှုများ ပြုလုပ်ခြင်းဖြစ်သည်။

REDD+ တွင် သစ်တောပြုန်းတီးခြင်းနှင့် သစ်တောအတန်းအစားကျဆင်းခြင်းကို တိုက်ရိုက်သော်လည်းကောင်း၊ သွယ်ဝိုက်၍သော်လည်းကောင်းဖြစ်စေသော အကြောင်းရင်းများကို လျော့ချရန်များပြားလှသော ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများနှင့် ဆွေးနွေးမှုများပြုလုပ်လျက်ရှိပါသည်။ အထူးသဖြင့် ဒေသခံများပြည်သူများ၊ တိုင်းရင်းသားကိုယ်စားလှယ်များနှင့် ဆွေးနွေးခြင်းသည် FLEGT လုပ်ငန်းများဆောင်ရွက်ရန်အတွက် အထူးအထောက်အကူပြုပါသည်။

REDD+ နှင့် FLEGT ကို ဆောင်ရွက်ရန် တာဝန်ပေးအပ်ရာတွင် သီးခြားအဖွဲ့များ(မတူညီသော ဝန်ထမ်းများနှင့် မတူညီသောဆက်စပ်ဌာနများ) ဖွဲ့စည်း၍ ဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါသည်။ သို့ရာတွင် REDD+ နှင့် FLEGT အဖွဲ့များ ပူးပေါင်းကာ ရံဖန်ရံခါ အစည်းအဝေးများကျင်းပ၍ မိမိတို့အဖွဲ့အလိုက် ဆောင်ရွက်သည့်လုပ်ငန်းများနှင့်ပတ်သက်၍ ဆွေးနွေးပါက REDD+ နှင့် FLEGT လုပ်ငန်းနှစ်ခုလုံးအတွက်ပိုမိုထိရောက်သောဖြစ်စေပါသည်။

နိုင်ငံပြင်ပမှ ဖိအားများ

FLEGT VPA လုပ်ငန်းစဉ်များသည် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်ဆောင်ရွက်ရမည့် မူဝါဒလုပ်ငန်းစဉ်များ ဖြစ်သော်လည်း VPA စေ့စပ်ဆွေးနွေးသည့်လုပ်ငန်းများ အတွက် ရလဒ်များကို အမြန်ရှင်းလင်းတင်ပြရန်မှာ အဓိကဖိအားများဖြစ်သည်။ REDD+ လုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်ရာတွင်လည်း REDD+လုပ်ငန်းများ လျင်မြန်စွာအကောင်အထည်ဖော်နိုင်ရန် ဖိအားများအပြင် နိုင်ငံတကာရာသီဥတုတိုက်ဖျက်ရေးအဖွဲ့၏ ကြီးစွာလွှမ်းမိုးမှုများ ရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့ရပါသည်။

FLEGT VPA စေ့စပ်ဆွေးနွေးသည့် အချိန်ကာလ သတ်မှတ်ချက်များသည် စေ့စပ်ဆွေးနွေးသည့် အချိန်ကို မြင့်မားစေပြီး FLEGT VPA လုပ်ငန်းစဉ်အောင်မြင်ရခြင်း၏ အဓိကအကြောင်းရင်းဖြစ်သည်။ FLEGT VPA လုပ်ငန်းစဉ်တွင် စစ်မှန်သော ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများ ပူးပေါင်းပါဝင်ရန် အဓိကလိုအပ်ပြီး ၎င်း

တို့ပါဝင်ခြင်းဖြင့် တစ်ခါတစ်ရံ FLEGT VPA လုပ်ငန်းစဉ်များ နှောင့်နှေးခြင်းများရှိသကဲ့သို့ ၎င်းတို့ပါဝင်ခြင်းဖြင့် FLEGT VPAလုပ်ငန်းစဉ်တွင် ပြောင်းလဲမှုများဆောင်ရွက်ရန်အတွက် ပိုမိုခိုင်မာလာစေပါသည်။ အဆိုပါကိစ္စရပ်များသည် REDD+လုပ်ငန်းများ အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရာတွင် ကြုံတွေ့လာသည့်ဖိအားများနှင့် အခက်အခဲများအား စီမံဖြေရှင်းနိုင်ရေးအတွက် အသုံးဝင်မည့်နည်းလမ်းများဖြစ်ပါသည်။

ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းမှုများမှသည် အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းသို့ VPA စေ့စပ်ဆွေးနွေးခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်များသည် နိုင်ငံတော်၏သစ်တောကဏ္ဍ မူဝါဒပိုင်းဆိုင်ရာ အာရုံစိုက်မှုများဖြစ်ပေါ်စေပြီး အထက်ဖော်ပြပါ ပြည်ပနိုင်ငံများ၏ ဖိအားပေးမှုများကိုဖန်တီးလျက်ရှိပါသည်။ တဖန် VPA သဘောတူညီချက်ရရှိပါက အဆိုပါ နိုင်ငံတော်၏ သစ်တောကဏ္ဍမူဝါဒပိုင်းဆိုင်ရာ အာရုံစိုက်မှုများသည် လျော့နည်းသွားမည်ဖြစ်ပြီး နိုင်ငံတော်၏ သစ်တောကဏ္ဍမူဝါဒပိုင်းဆိုင်ရာများ ပိုမိုသေချာစေ၍ VPA အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်မှုလုပ်ငန်းများ အကျိုးရှိရှိ ဆက်လက်ဆောင်ရွက်နိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။

အလားတူပြဿနာရပ်များသည် REDD+ လုပ်ငန်းစဉ်များတွင်လည်း တွေ့ကြုံနေရပါသည်။ အစောပိုင်း နိုင်ငံတော်၏ မူဝါဒများသည် REDD+ ဆိုင်ရာ ဆွေးနွေးပွဲများနှင့် စေ့စပ်ဆွေးနွေးခြင်းများကို နှောင့်နှေးစေပြီး နိုင်ငံ၏ REDD+လုပ်ငန်းတိုးတက်မှုများကိုကျဆင်းစေပါသည်။

နှစ်ဦးနှစ်ဘက် စေ့စပ်ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းမှုများ

EU နှင့်သစ်တင်ပို့သည့်နိုင်ငံအကြား နှစ်နိုင်ငံခေါင်းဆောင်များစေ့စပ်ဆွေးနွေးညှိနှိုင်း၍ ဆန္ဒအလျောက်မိတ်ဖက်အဖြစ်ဆောင်ရွက်ရန် သဘောတူညီချက် (VPA) ရရှိရန်ဆောင်ရွက်ပါသည်။ သစ်တင်ပို့သည့် နိုင်ငံအတွင်းတွင် VPA လုပ်ငန်းစဉ်တစ်လျှောက်စေ့စပ်ဆွေးနွေးမှုများမှရရှိသော အတွေ့အကြုံများပေါ် အခြေခံ၍ပါဝင်သင့်သောဆက်စပ်ပတ်သက်သူများရွေးချယ်ခြင်း၊ VPA လုပ်ငန်းစဉ်တစ်လျှောက်ဆက်စပ်ပတ်သက်သူအမျိုးမျိုးနှင့် ညှိနှိုင်းမှုများပြုလုပ်ခြင်း၊ စေ့စပ်ဆွေးနွေးသင့်သောအချိန်ကာလများရွေးချယ်၍ စေ့စပ်ဆွေးနွေးမှုများ အကြိမ်ကြိမ်ပြုလုပ်ကြပါသည်။ VPA ဆွေးနွေးပွဲများမှအတွေ့အကြုံများသည် REDD+တွင် ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများ ပူးပေါင်းပါဝင်၍ ဆောင်ရွက်ရမည့် လုပ်ငန်းများဖြစ်သော အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာကိစ္စများ၊ ဆိုင်ရာဆိုင်ခွင့်များ၊ အကျိုးအမြတ်ခွဲဝေခြင်းများနှင့် ထာဝစဉ်တည်တံ့သော သစ်တောစီမံအုပ်ချုပ်မှုများဆောင်ရွက်ရာတွင်အကျိုးပြုပါသည်။

ဆက်လက်ဖော်ပြပါမည် ➤

ဂေဟဗေဒဆိုသည်မှာ(၇)

ဒေါက်တာမောင်မောင်သန်း

ယခင်လများက ဂေဟဗေဒ(Ecology)နှင့် ပတ်သက်သည့် ယေဘုယျအားဖြင့် သိသင့်သိထိုက်သည့် အခြေခံအချက်များကို တင်ပြခဲ့ပြီးဖြစ်ပါသည်။ ယခုအပတ်တွင် ဂေဟဗေဒကို လေ့လာရာတွင် ထဲထဲဝင်ဝင် နားလည်ထားသင့်သည့် (Ecological Niche)အကြောင်းကို ဆွေးနွေးတင်ပြပါမည်။

ဂေဟဗေဒပညာရှင်များက (Ecological Niche)ဆိုသည်မှာ သက်ရှိများ၏ နေထိုင်မှု၊ လှုပ်ရှားမှုနှင့်ရရှိသည့် အာဟာရအရင်းအမြစ်တို့သည် ၎င်းတို့အတွက် ဂေဟဗေဒအားဖြင့် အသင့်လျော်ဆုံးနေရာအနေအထားဟုဖွင့်ဆိုကြပါသည်။ ယေဘုယျအားဖြင့် သက်ရှိ၏ နေထိုင်ကျက်စားရာနေရာ(Habitat)သည် (Niche)၏ တစ်စိတ်တစ်ဒေသသာဖြစ်ပါသည်။ (Habitat)သည် ဂေဟစနစ်တစ်ခုအတွင်းရှိ အဆိုပါသက်ရှိ၏လိပ်စာပင်ဖြစ်ပါသည်။ (Niche)သည် သက်ရှိ၏ အလုပ်အကိုင်နှင့်နေထိုင်မှုပုံစံကို ဆိုလိုခြင်းပင်ဖြစ်ပါသည်။

ဥပမာအားဖြင့် မြေလူးငှက်(Robin)၏ (Habitat) သည် သစ်တောများ၊ မြက်ခင်းများ၊ စားကျက်မြေများနှင့်ဥယျာဉ်များဖြစ်ကြပါသည်။ သို့သော်လည်း ၎င်း၏ (Niche)ဟုဆိုရာဝယ် အသိုက်ဖွဲ့ခြင်း၊ အိပ်စက်အနားယူခြင်း၊ အင်းဆက်ပိုးမွှားများအား စားသောက်ခြင်းနှင့် သစ်သီးများအား ပျံ့နှံ့စေခြင်းစသည့် အမှုအကျင့်များပါ အကျုံးဝင်ပါသည်။

ဂေဟသုတေသီ Joseph Grinnel(၁၉၁၇)ခုနှစ်က (Niche)သည် သက်ရှိမျိုးစိတ်များလိုက်လျောညီထွေစွာ နေထိုင်နိုင်သည့် သတ်သတ်မှတ်မှတ်နေရာ (Microhabitats) များဖြစ်သည်ဟုရှင်းပြခဲ့ပါသည်။ အခြားဂေဟသုတေသီတစ်ဦးဖြစ်သူ Charies Elton(၁၉၂၇)ခုနှစ်က အစုအဖွဲ့တစ်ခုအတွင်းရှိ သက်ရှိသို့မဟုတ် မျိုးစိတ်ဦးရေတစ်ခု၏ အခြေခံယူနစ်ဟုဖွင့်ဆိုခဲ့ပါသည်။ Kendeigh (၁၉၇၄)က သက်ရှိ၏နေထိုင်ကျက်စားသည့်နေရာနှင့် ၎င်းသက်ရှိ၏ ဇီဝဆိုင်ရာအပြန်အလှန်အကျိုးသက်ရောက်မှုတို့ ပေါင်းစည်းနေသည့်သဘောဟုတင်ပြခဲ့ပါသည်။

အဆိုပါဖွင့်ဆိုချက်များနှင့်ပတ်သက်၍ ဥပမာတစ်ခုထပ်မံပေးရလျှင် ရေကန်တစ်ခုအတွင်းနေထိုင်ကြသောငါးများအတွက် ရေကန်သည် ၎င်းတို့၏နေထိုင်ကျက်စားရာနေရာ(Habitat)ဖြစ်ပါသည်။ သို့ရာတွင် ငါးတစ်မျိုးခြင်းစီ၏နေထိုင်ကျက်စားသည့် သတ်သတ်မှတ်မှတ်နေရာ (Microhabitats)များကားခြားနားပါသည်။ ၎င်းတို့၏ အစာရယူမှုအမှုအကျင့်ပေါ်မူတည်၍လည်းကောင်း၊ ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာလိုအပ်ချက်များဖြစ်သည့် အပူချိန်၊ အချဉ်/အင်ဓာတ်၊ အလင်းရောင်စသည့်တို့ပေါ်တွင်မူတည်၍လည်း

ကောင်း၊ အချို့ငါးများသည် ကန်၏ရေမျက်နှာပြင်နား၌လည်းကောင်း၊ အချို့သည် ကန်ရေထု၏ အလယ်အလတ်နေရာ၌လည်းကောင်း၊ အချို့သည်ကန်၏ရေအောက်ကြမ်းပြင်အနား၌ ၎င်းနေထိုင်ကျင်လည်ကျက်စားကြပါသည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် ရေကန်တစ်ခုထဲတွင်နေကြသော်လည်း ၎င်းငါးများ၏(Niche)သည် တစ်မျိုးနှင့်တစ်မျိုးမတူကြကြောင်း တွေ့ရမည်ဖြစ်ပါသည်။

ဂေဟဗေဒပညာရှင်များက(Ecological Niche)ကို သုံးမျိုးခွဲထားကြပါသည်။ ၎င်းတို့မှာ-

- ၁။ ရုပ်ပိုင်းအကြောင်းအခြင်းရာအပေါ်အခြေပြုသည့် သက်ရှိ၏ အသင့်လျော်ဆုံးနေရာ(Spatial or Habitat Niche)
- ၂။ သက်ရှိများ၏ အစာရယူမှုအပေါ်အခြေပြုသည့် အသင့်လျော်ဆုံးနေရာ (Trophic Niche)
- ၃။ သက်ရှိတစ်ခုအပေါ် အခြားသက်ရှိများက သော်လည်းကောင်း၊ သက်မဲ့များကသော်လည်းကောင်း အပြန်အလှန်အကျိုးသက်ရောက်မှုရှိနေသည့်ဖြစ်စဉ်ကို အခြေပြုသည့် အသင့်လျော်ဆုံးနေရာ (Multidimensional Niche) တို့ ဖြစ်ကြပါသည်။

ရူပဆိုင်ရာအကြောင်းအခြင်းရာအပေါ် အခြေပြုသည့် သက်ရှိ၏ အသင့်လျော်ဆုံးနေရာ(Spatial or Habitat Niche)သည် အဓိကအားဖြင့် (Habitat) အယူအဆအတိုင်းပင်ဖြစ်ပါသည်။ မျိုးစိတ်မတူညီသည့်သက်ရှိများသည် နေရာတစ်ခုတည်းတွင်နေထိုင်ကြသော်လည်း ၎င်းတို့၏ သတ်သတ်မှတ်မှတ်နေရာ (Microhabitats)များကားမတူညီကြချေ။ ၎င်းတို့လိုအပ်သည့် ရူပဆိုင်ရာ အကြောင်း

INDIVIDUAL ECOLOGICAL NICHES

တရားများနှင့်သက်ဆိုင်ပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ပိုးနသန်ကောင်များသည် ဆွေးမြေ့နေသည့်အရာများကို စားသုံးကြသဖြင့် ၎င်းတို့၏အစာရယူသည့်အရင်း အမြစ်များတူညီကြပါသည်။ သစ်တောမြေသည် ၎င်းတို့အားလုံး၏ တူညီသည့် နေထိုင်ကျက်စားရာနေရာ(Habitat)ဖြစ်ပါသည်။ သို့သော် ပိုးနသန်ကောင်မျိုး စိတ်(၇)မျိုးကို သေသေချာချာသုတေသနပြုကြည့်ရာတွင် ၎င်းတို့သည် (Habitat) ကြီးတစ်ခုအတွင်းမှာပင် မတူညီသည့်(Microhabitats)များ ရှိနေကြသည် ကို သုတေသီများကတွေ့ခဲ့ကြပါသည်။ အချို့သည် သစ်လုံး၏အတွင်းပိုင်းဆွေး မြေသည့်နေရာတွင်လည်းကောင်း၊ အချို့သည် သစ်ရွက်ဆွေးများ၏ အောက် တွင်လည်းကောင်း စသည်ဖြင့် နေရာအမျိုးမျိုးတွင်နေထိုင်ကြသည်ကို တွေ့ရ ပါသည်။

သက်ရှိများသည် ၎င်းတို့အစာရယူမှုအပေါ်မူတည်၍ အသင့်လျော်ဆုံး နေရာကို ရွေးချယ်နေထိုင်ကျက်စားကြပါသည်။ ၎င်းကို (Trophic Niche)ဟု ခေါ်ပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် သုတေသနတွေ့ရှိချက်များအရ မျိုးစိတ်မတူညီ သော ဖင့်စာငှက်(Finches)၃မျိုးကိုလေ့လာရာတွင် အဖူးနှင့်အသီးများကို စား သည့်အလေ့ရှိသည့်(Tree Finches)သည် သစ်ပင်ထိပ်ပိုင်းတွင်နေထိုင်ပြီး အခြား တစ်မျိုးသည် အင်းဆက်ပိုးမွှားများကိုစားသုံးသဖြင့် သစ်ပင်၏ပင်စည်ပိုင်းတွင် နေထိုင်ကျက်စားပါသည်။ သစ်စေ့များကို စားသုံးသည့် နောက်မျိုးစိတ်တစ်မျိုး မှာ မြေပေါ်တွင်နေထိုင်ကျက်စားသည်ကို တွေ့ရှိခဲ့ကြပါသည်။

သက်ရှိမျိုးစိတ်တစ်မျိုးအပေါ် အခြားသက်ရှိ မျိုးစိတ်များကသော် လည်းကောင်း၊ သက်မဲ့များကသော်လည်းကောင်း အပြန်အလှန်အကျိုးသက် ရောက်မှုရှိနေသည့်ဖြစ်စဉ်ကို အခြေပြုသည့်အသင့်လျော်ဆုံးနေရာ (Multidi- mensional Niche) အယူအဆကို (၁၉၆၅)ခုနှစ်တွင် သုတေသီ Hutchinson က ဖော်ထုတ်ခဲ့ပါသည်။ သူက ထပ်မံပြီး(Fundamental Niche)နှင့် (Realised Niche)ဟူ၍ ထပ်မံခွဲခြားတင်ပြခဲ့ပါသည်။ သက်ရှိမျိုးစိတ်တစ်ခုသည် နေရာ နှင့်အစာအတွက် အခြားမျိုးစိတ်များနှင့် ယှဉ်ပြိုင်ရုန်းကန်စရာ မလိုသဖြင့် ကျယ်ဝန်းသည့်နေရာကို ရယူနိုင်သည့်အနေအထားမျိုးကို (Fundamental Niche)ရှိသည်ဟု ဆိုပါသည်။ အထူးသဖြင့် ဆင့်ကဲဖြစ်စဉ် ပြောင်းလဲမှုတွင် လိုက်လျောညီထွေ လိုက်ပါလာသည့်မျိုးစိတ်များဖြစ်ကြပါသည်။ ရှင်သန်ရပ် တည်နိုင်ရေးအတွက် လိုအပ်သည့်အရင်းအမြစ်များကို အမြဲတမ်းယှဉ်ပြိုင်လု ယူနေရသဖြင့် အချို့သောမျိုးစိတ်များသည် အကန့်အသတ်နေရာတွင်သာ နေထိုင်ကျက်စားရပါသည်။ ၎င်းတို့ ကျက်စားရသည့်နေရာကို(Realised Niche) ဟူ၍ ဆိုကြပါသည်။

သက်ရှိမျိုးစိတ်တစ်ခုနှင့် တစ်ခု၏(Niche) ထပ်တူကျနေမှုသည် ရှင် သန်ခြင်းအတွက် လိုအပ်သည့် အရင်းအမြစ်များကိုရယူရေး ရုန်းကန် ယှဉ်ပြိုင် မှုပေါ်တွင် မူတည်နေပါသည်။ (Ecological Niche)ကိုသိထားခြင်းဖြင့်

သက်ရှိမျိုးစိတ်များအား အစားအစာ ရင်းမြစ် သို့မဟုတ် အခြားအသုံးချနိုင် သည့် ရင်းမြစ်များအဖြစ် စီမံနိုင်ပါ သည်။ ထို့ပြင် ဂေဟဗေဒစနစ်တစ်ခု အတွင်း မျိုးစိတ်တစ်ခုအား တင်သွင်း ခြင်းနှင့် ဖယ်ရှားခြင်းတို့ကြောင့် ဖြစ် ပေါ်လာမည့် အကျိုးဆက်များအား ခန့် မှန်းချင့်တွက်နိုင်ပါသည်။

လာမည့်လများတွင် ဂေဟ ဗေဒနှင့်ပတ်သက်သည့် သိသင့်သိ ထိုက်သည်များကို ဆက်လက်ဆွေးနွေး တင်ပြသွားပါမည်။

နောက်ကျောပုံးမှအဆက်

ပင်လယ်ရေမျက်နှာပြင်အထက် (၆၅၀)ပေတွင် တည်ရှိပြီး အမြင့်ဆုံးတောင်မှာ(၁၃၀၆)ပေမြင့်ပါသည်။ သက်နုအနည်ကျကျောက်များဖြင့် ဖွဲ့စည်းကာ အပေါ်ယံ မြေဆီလွှာမှာကျောက်စရစ်နုနုမြေများဖြစ်ပါသည်။ နှစ်စဉ် ပျမ်းမျှမိုးရေချိန်(၂၀)လက်မမှ (၄၀)လက်မအထိ ရွာသွန်း ပြီးအနိမ့်ဆုံးအပူချိန်မှာ (၁၂)ဒီဂရီစင်တီဂရိတ်နှင့် အမြင့်ဆုံး အပူချိန်မှာ(၄၃)ဒီဂရီစင်တီဂရိတ်တို့ဖြစ်ပါသည်။ သန်း၊ ဒဟတ်အခြေပြုအပူပိုင်းတောခြောက်(Dry Forest) အမျိုး အစားဖြစ်ပြီး ဧရိယာတစ်ခုလုံးမှာဒေသသစ်မျိုးများဖြစ် သည့် ရှား၊ သန်း၊ ဒဟတ်၊ သနပ်ခါး၊ သမုန်းနှင့် ကန္တာရ အပင်များအဓိကပေါက်ရောက်ပါသည်။ အချို့မြေများတွင် သစ်ယာ၊အင်ကြင်း၊ ထောက်ကြံ့၊ ကြက်ရိုး၊ ပျဉ်းကတိုး၊ မျှစ်ဝါးနှင့် မြက်စပ်၊ မျောက်မီး၊ ယုန်မွေးမြက်မျိုးများထူ ထပ်စွာပေါက်ရောက်ပါသည်။ နို့တိုက်သတ္တဝါ(၁၃)မျိုး၊ ငှက် မျိုးစိတ်(၇၀)၊ တွားသွားသတ္တဝါ(၂၆)မျိုး၊ လိပ်ပြာမျိုးစိတ် (၃၀)နှင့် အပင်မျိုးစိတ်(၄၅)မျိုးတို့အား မှတ်တမ်းတင်ထား ရှိပါသည်။

မင်းစုံတောင်တောရိုင်းတိရစ္ဆာန်ဘေးမဲ့တော အား ရေရှည်တည်တံ့စေရန် ကင်းလှည့်ထိန်းသိမ်းခြင်း၊ ပညာ ပေးလုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ခြင်း၊ မီးကာကွယ်ခြင်းနှင့် ကြယ် လိပ်ထိန်းသိမ်းကာကွယ်ခြင်းစသည့်လုပ်ငန်း(၄)မျိုးဖြင့် အ ကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါသည်။

(၁)ကင်းလှည့်ထိန်းသိမ်းခြင်း

ဘေးမဲ့တောအတွင်းတရားမဝင်သစ်တောမှုများ ကျူးလွန်မှုမရှိစေရန် ဘေးမဲ့တောအရှေ့ဘက်ခြမ်းနှင့် အ နောက်ဘက်ခြမ်းတို့အား နယ်မြေ(၂)ပိုင်းခွဲပြီး တစ်လလျှင် (၄)ကြိမ်ဖြင့် ပုံမှန်ကင်းလှည့်ထိန်းသိမ်းခြင်းများကို လစဉ် ဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါသည်။

(၂)ပညာပေးလုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ခြင်း

ဘေးမဲ့တောပတ်ဝန်းကျင်တွင်ကျေးရွာပေါင်း (၁၃) ရွာ အိမ်ထောင်စုပေါင်း(၃၀၀၀)နှင့် လူဦးရေ(၁၆၀၀၀) နေ ထိုင်လျက်ရှိပါသည်။ ဒေသခံပြည်သူများဖိစီးမှုမျိုးစုံမျိုးကွဲ ထိန်းသိမ်းရေးနှင့် မင်းစုံတောင်ဘေးမဲ့တော၏ထိန်းသိမ်း

ရေးလုပ်ငန်းများတွင် ပူးပေါင်းပါဝင်လာစေရန် ရည်ရွယ်၍ ပညာပေးလုပ်ငန်းများကို နှစ်စဉ်လျာထားချက်(၁၂)ကြိမ် ပြည့်မီအောင်ဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါသည်။

(၃)မီးကာကွယ်ခြင်း

မင်းစုံတောင်ဘေးမဲ့တောဧရိယာအတွင်း ခြောက် သွေ့သောနေရာသီတွင် သဘာဝတောမီးများလောင်ကျွမ်း မှုမရှိစေရန်နှင့် သဘာဝအတိုင်းစေလွှတ်ထားသော မြန်မာ့ ကြယ်လိပ်များမီးဘေးအန္တရာယ်မှကင်းဝေးစေရန် စုစုပေါင်း အရှည်(၉.၅)မိုင်၊မီးတားလမ်း(၆)ခုဖောက်လုပ်၍ မီးဘေးကြို တင်ကာကွယ်ခြင်းအား နှစ်စဉ်ဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါသည်။

(၄)ကြယ်လိပ်ထိန်းသိမ်းကာကွယ်ခြင်း

မြန်မာ့ကြယ်လိပ်သည် မြန်မာနိုင်ငံအလယ်ပိုင်း ပူပြင်းသောနေရာများ၌သာတွေ့ရှိရသော ဒေသရင်းမျိုးစိတ် (Endemic Species) ဖြစ်ပါသည်။ သဘာဝတွင်တွေ့ရှိ သည့် အကောင်ရေအလွန်နည်းပါးသောကြောင့် သဘာဝ အရင်းအမြစ်များထိန်းသိမ်းရေးအဖွဲ့(IUCN) မှ မျိုးသုန်း ပျောက်ကွယ်လုနီးပါးအန္တရာယ်ရှိသောမျိုးစိတ်(Critically Endangered Species)နှင့် မျိုးသုန်းလုနီးပါးတောရိုင်း တိရစ္ဆာန်နှင့်သစ်ပင်ပန်းမန်များ နိုင်ငံတကာကုန်သွယ်မှု ဆိုင်ရာကွန်ဗင်းရှင်း(CITES)တွင် Appendix-1 အဆင့် (၁)ဖြင့်ကာကွယ်ထားပြီး မြန်မာနိုင်ငံ၏တောရိုင်းတိရစ္ဆာန် နှင့် သဘာဝအပင်များကာကွယ်ရေးနှင့် သဘာဝနယ်မြေ များ ထိန်းသိမ်းရေးတွင် လုံးဝကာကွယ်ထားသောမျိုးစိတ် ဖြစ်ပါသည်။ မင်းစုံတောင်တောရိုင်းတိရစ္ဆာန်ဘေးမဲ့တော တွင် ဒေသရင်းဖွားမြန်မာ့ကြယ်လိပ်များကိုအပိုင်း(၄)ပိုင်းဖြင့် ထိန်းသိမ်းကာကွယ်လျက်ရှိပါသည်။

**(က) ခြံလှောင်မွေးမြူခြင်း
(Captive Breeding)**

မြန်မာ့ကြယ်လိပ်များမျိုးသုန်းမှုမှ အချိန်မီကာကွယ်နိုင်ရန် ခြံလှောင်မွေးမြူခြင်းဖြင့် ပဏာမစတင် ထိန်းသိမ်းကာကွယ်ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ခြံလှောင်မွေးမြူခြင်း (Ex-situ conservation) သည် ကြယ်လိပ်များထိန်းသိမ်း ကာကွယ်ခြင်း၏အဓိကပန်းတိုင်မဟုတ်ပေ။ ဘေးမဲ့တောအတွင်း သဘာဝအတိုင်း ပြန်လည်ကျက်စားမျိုးပွားနိုင်ခြင်း (In-situ conservation) ကို အထောက်အကူပြုရန် ရည်ရွယ်ပါသည်။ (၁၉၉၉)ခုနှစ်မှ အထီး(၆)ကောင်၊ အမ(၆)ကောင်နှင့် စတင်မွေးမြူခဲ့ရာ (၂၀၁၈)ခုနှစ်အထိ (၁၉)နှစ်တာ ကာလအတွင်း ကြယ်လိပ်စုစုပေါင်း(၃၀၀၀)ကျော်အထိရရှိတိုးပွားခဲ့ပါသည်။

**(ခ) သဘာဝအတိုင်းစမ်းသပ်စေလွှတ်ခြင်း
(Soft Release)**

ခြံလှောင်မွေးမြူခြင်းမှ ရရှိတိုးပွားလာသောကြယ်လိပ်ဦးရေများကို သဘာဝတောအတွင်းပြန်လည်ကျက်စားမျိုးပွားနိုင်စေခြင်း (In-situ conservation) ဖြစ်သည့် အဓိကပန်းတိုင်သို့ရောက်ရှိစေရန် ဒုတိယအဆင့်ဖြစ်ပါသည်။ လိပ်ဦးရေများ ဆွံ့ဝင်နိုင်မည့် ယာယီခြံဝန်းများပြုလုပ်ပြီး လူတို့အစာကျွေးခြင်းမပြုလုပ်ဘဲ ၎င်းခြံအတွင်း သဘာဝအတိုင်း နေထိုင်ကျက်စားတတ်စေရန် စမ်းသပ်စေလွှတ်ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ မင်းစုံတောင်ဘေးမဲ့တောတွင် ယာယီခြံအားစက်ဝိုင်းပုံသဏ္ဌာန်ဖြင့် (၂.၅)ဧက အကျယ်အဝန်းထားရှိပြီး ၎င်းခြံအတွင်း လိပ်ကောင်ရေ(၁၀၀) ကောင် စမ်းသပ်စေလွှတ်ပါသည်။ နှစ်စဉ်ယာယီဝါးခြံ (၃)ခြံ ပြုလုပ်ပြီးလိပ်ကောင်ရေ(၃၀၀)ကောင်အား လေ့ကျင့် စမ်းသပ်စေလွှတ်လျက်ရှိပါသည်။ ထိုသို့ စမ်းသပ်စေလွှတ်ခြင်းကို (၂၀၁၃)ခုနှစ်မှ စတင်၍ ဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့ပါသည်။

**(ဂ) သဘာဝအတိုင်းစေလွှတ်ခြင်း
(Self/Hard Release)**

ဘေးမဲ့တောအတွင်း (Soft Release) အစီအစဉ်ဖြင့်လေ့ကျင့်စေလွှတ်ထားသောလိပ်များ သဘာဝအတိုင်း နေထိုင်ကျက်စားနိုင်ရန် သိုလှောင်ယာယီခြံများဖွင့်လှစ်၍ သဘာဝအတိုင်းအပြီးသတ် စေလွှတ်ခြင်း (Self/Hard Release) ဖြစ်ပါသည်။ ဘေးမဲ့တောအတွင်း မြန်မာ့ကြယ်လိပ်(၇၅၀)ကောင်အား သဘာဝအတိုင်းစေလွှတ်ပြီးဖြစ်၍ (Ex-situ conservation) မှ (In-situ conservation) ရည်ရွယ်သည့် ပန်းတိုင်သို့ ရောက်ရှိခဲ့ပါသည်။

သုတေသနပြုလေ့လာအပန်းဖြေနိုင်သောအခွင့်အလမ်းများ

မြန်မာ့ကြယ်လိပ်အပါအဝင် ဒေသရင်းမျိုးစိတ်ဖြစ်သည့် စွေ၊ ဘီလုံး၊ နဖားကြူးငှက်များပျံ့နှံ့ကျက်စားမှု၊ ရာသီဥတုပြောင်းလဲခြင်း၏ အပူပိုင်းခြောက်သွေ့ဒေသရှိ ဂေဟစနစ်နှင့် ဇီဝမျိုးစုံမျိုးကွဲများအပေါ် အကျိုးသက်ရောက်မှု၊ ဒေသခံပြည်သူတို့၏ စားဝတ်နေရေးအတွက် ဘေးမဲ့တောအပေါ် မှီခိုမှုများကို လေ့လာသုတေသနပြုလုပ်နိုင်ပြီး မြန်မာ့ကြယ်လိပ်ထိန်းသိမ်းမွေးမြူခြင်း၊ ငှက်ကြည့်ခြင်း၊ တောတွင်းလမ်းလျှောက်ခြင်းနှင့် တောင်တက်ခြင်း၊ ဒေသခံများ၏ မိရိုးဖလာယုံကြည်ကိုးကွယ်မှုများကိုလည်း လေ့လာအပန်းဖြေနိုင်သောအခွင့်အလမ်းများဆောင်ရွက်နိုင်ပါသည်။

မြန်မာပြည်အလယ်ပိုင်းမင်းစုံတောင်တောရိုင်းတိရစ္ဆာန်ဘေးမဲ့တော၏ထူးခြားသော အပူပိုင်းဂေဟစနစ်နှင့်စုံလင်လှသောဇီဝမျိုးစုံမျိုးကွဲများကို လေ့လာသုတေသနပြုဆောင်ရွက်လိုပါက ရန်ကုန်-မန္တလေး အမြန်လမ်းမကြီး၏(၃၂၅/၅)မိုင်မှမြင်းခြံ-မန္တလေးကားလမ်းမကြီး အနောက်(၄)မိုင်ခန့်အကွာ ခက်လန်းကျေးရွာအနီးရှိ မင်းစုံတောင်အုပ်ချုပ်ရေးမှူးရုံးသို့ လာရောက်လေ့လာနိုင်ပါကြောင်း ဖိတ်ခေါ်အပ်ပါသည်။

မယ့်ကွဲ
ကွဲမဟုတ်
ဘူးနော်

If you don't accept, you won't have it!

ဟုန်းနဲ့ ကျေးဇူးပဲ
ဝမ်းသာလှ
ခင်ဗျာ

Yes! Thank you

APK

Unequal resource sharing increases conflicts and benefits a few people rather than public interest.

သယံဇာတမျှဝေမှုများ မမျှတသောအခါ ပဋိပက္ခများပိုမိုလာပြီး
အများပြည်သူကောင်းကျိုးထက်
လူနည်းစုကောင်းစားရေးအတွက်သာဖြစ်နေတတ်သည်။

သစ်တောကြေးမုံ

မင်းစုံတောင်တောရိုင်းတိရစ္ဆာန်ဘေးမဲ့တော

သဘာဝထိန်းသိမ်းရေးနှင့် သစ်တောရေးရာဌာန

“ အရောက်လာခဲ့ပါ မင်းစုံတောင်တောရိုင်းတိရစ္ဆာန်ဘေးမဲ့တောဆီသို့ ”

တောရိုင်းတိရစ္ဆာန်နှင့်သဘာဝအပင်များ၊ ဂေဟစနစ်များ သို့မဟုတ် ထင်ရှားသော ပထဝီအနေအထားများ တည်ရှိသည့်ဒေသများကို ရေရှည် တည်တံ့ရေးအတွက် ကာကွယ်ထိန်းသိမ်းရန် သဘာဝထိန်းသိမ်းရေးနယ်မြေများအဖြစ် သတ်မှတ်တည်ထောင်လျက်ရှိရာ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဖွဲ့စည်းတည် ထောင်ပြီးသော သဘာဝထိန်းသိမ်းရေးနယ်မြေ(၅၃)ရှိပါသည်။ ၎င်းအနက်မှ သဘာဝထိန်းသိမ်းရေးနယ်မြေတစ်ခုဖြစ်သော မင်းစုံတောင်တောရိုင်း တိရစ္ဆာန် ဘေးမဲ့တောအား (၁၉၀၃)ခုနှစ်တွင် မင်းကုန်တောင်ရှားနှင့် ထင်းကြိုးပိုင်းအဖြစ်စတင်ဖွဲ့စည်းခဲ့ပြီး (၁၉၃၇)ခုနှစ်တွင် ဖျက်သိမ်းခဲ့ပါသည်။ (၁၉၉၈)ခုနှစ်တွင် သဘာဝထိန်းသိမ်းရေးနယ်မြေအဖြစ် ရည်ရွယ်ကြောင်းကြေညာခဲ့ပြီး (၂၀၀၁)ခုနှစ်တွင် မင်းစုံတောင်ဘေးမဲ့တောအဖြစ် သတ်မှတ်တည် ထောင်ခဲ့ပါသည်။

မြန်မာပြည်အလယ်ပိုင်း မန္တလေးတိုင်းဒေသကြီး၊ မြင်းခြံခရိုင်၊ နွားထိုးကြီးမြို့နယ်တွင် တည်ရှိပြီး ဧရိယာအားဖြင့် (၅၅၇၅)ဧကကျယ်ဝန်းပါသည်။ ခြောက်သွေ့သော အပူပိုင်းဂေဟစနစ်၊ မြန်မာ့ကြယ်လိပ်များကို ကာကွယ်ရန်နှင့် သိပ္ပံဆိုင်ရာသုတေသနလုပ်ငန်းများဆောင်ရွက်ရန်၊ သဘာဝအခြေခံသော ခရီးသွားလုပ်ငန်းအား အထောက်အကူပြုရန် စသည်ရည်ရွယ်ချက်(၄)ခုဖြင့် အဓိကထိန်းသိမ်းကာကွယ်လျက်ရှိပါသည်။